

WESTERN

TERI MAJLS

APAČI TOM I ČOVEK BEZ IMENA

Broj 8

100 dinara

WESTERN

8

1986.

Teri Majls

**APAČI TOM I
ČOVEK BEZ IMENA**

X-100

Urednik izdanja
PIROŠKA MATIĆ

Recenzent
V. DUBRAVČIĆ

Izdaje i štampa: Novinska, izdavačka i štamparska radna organizacija »DNEVNIK«, OOUR »IZDAVAČKA DELATNOST«, Bulevar 23. oktobra 31 Novi Sad, telefon (021) 621-555. Broj žiro-računa: 65700-603-6350. Direktor NIŠRO »DNEVNIK«: **JOVAN SMEDEREVAC**, Rukovodilac OOUR »Izdavačka delatnost«: **ILJA VOJNOVIĆ**, Glavni i odgovorni urednik OOUR: **TODOR ĐURIĆ**, Urednik Redakcije knjiga: **MILORAD PREDOJEVIĆ**, Sekretar Redakcije: **ZDENKA KARABASIL**, Tehnički urednik: **JULIŠ ARVANITIDIS**, Korektor: **VERA MIHAJLOVIĆ**

Tiraž: 32.000 primeraka

RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

APAČI TOM I ČOVEK BEZ IMENA

1.

POZIV ZA POMOĆ

Mada je do tada više puta projahao Novim Meksikom uzduž i popreko, Apači Tom nikada nije prošao između planinskih masiva Sakramento i San Andres na putu prema gradiću Kludroft.

Čovek koga je sreo jedan sat ranije pokazao mu je rukom prema brdu čudnog oblika što je pregradio dolinu kojom je jahao i rekao:

— Kad se uspnete na Grizlijevu glavu, stranče, sa nje ćete ugledati Mustangovu dolinu, a udno nje Kludkroft.

Tek tada je shvatio da je vrh tog brega ličio na medvedu glavu razjapljenih čeljusti i da je ime koje mu je narod dao bilo sasvim na mestu.

Polu sata je bilo potrebno vrancu da se uspne na Grizlijevu glavu, sa koje je pucao pogled na sve strane.

Stotinak koraka niže, na sedlu koje se u vidu nevelike zaravni izvlačilo iz brega i pretvaralo u omanji pašnjak opkoljen šumom, ugledao je jednu veću i jednu manju brvnaru. Na iskrčenoj padini što se odatle strmo spuštala ka dolini, primetio tri jahača koja su brzo odmičala.

Istog trenutka do njega dopreše krici neke žene:

— U pomoć! U pomoć! Pomozite!

Krike su morali čuti i ona tri kovanika, ali nijedan se od njih i ne osvrnu.

Apači pogleda prema ivici šume što se začinjala u blizini veće brvnare i srce mu zaigra u grudima pred onim što je ugledao.

Ispod velikog, na ravnom pašnjaku malo izdvojenog drveta, jedna žena je bila obuhvatila rukama noge čoveka koji je bio obešen o grani i podizala uvis njegovo telo. Bilo je očigledno da je čovek obešen koji trenutak ranije i da se ona trudila da ga što pre smakne s grane u nadi da je još živ. To joj, međutim, sa zemlje nije polazilo za rukom. A čovek je bio onesvešćen i ruke su mu bile vezane iza leđa, te joj u tim nastojanjima nije mogao da pomogne. Ne pritekne li joj neko u pomoć, snage će ponestati u ženinim rukama, a telo obešenog zaklatiće se o užetu. Posle toga mu nikakva pomoć neće biti potrebna.

Pritisnuo je petama bokove vranca i on je pojurio naniže.

Žena ga je primetila, pa je još jednom zavrištala:

— U pomoć! Požurite! Ne mogu više da ga držim.

Još dok je konj jurio, Apači je izvukao »vinčesterku« i repetirao je. Na pedesetak koraka je naglo zaustavio konja, kratko nanišanio i povukao oroz.

Pucanj grunu.

Istovremeno, pod teretom tela koje se odvojilo od prekinutog užeta i svali na nju, žena pade.

Dok joj je prilazio, ona je već bila smakla omču s čovekovog vrata. Plakući, da li od sreće ili od straha

da je sve prekasno, dočekala je traperu što je bio odeven u odeću od jelenske kože, dok je na nogama imao meke indijanske mokasine. Valjda je u tom času osetila otkucanje bila obešenog, pa je radosno povikala:

— Živ je! Živ je! Bog vas za ovo nagradio, stranče.

Ovaj skoči s konja, pritisnu šakom, u kratkim razmacima, nekoliko puta grudi postarijeg čoveka što je još uvek nepomično ležao na zemlji i kad se uveri da mu srce kuca, usu mu u usta gutljaj viskija iz boce koju izvuče iz bisaga na sedlu svog vranca.

Čovek uskoro otvori oči, zakoluta njima, pa zakrklja:

— Jesam li ja ovo u raju, ili u paklu?

— Bio bi u paklu, ti moja matora budalo, da nije na vreme stigao ovaj stranac — odvrati mu žena nežnim glasom kroz suze.

Čovek mljacnu usnama i obliznu ih.

— Neka me bog ubije ako ovo nije viski, i to jedan od najboljih — reče i podiže se na lakat leve ruke. — Ako ste me povratili iz mrtvih, stranče, onda ste to mogli da učinite samo pomoću ovakvog viskija. Date li mi još koji gutljaj, zadužite me za sva vremena.

Apaci se nasmeja i pruži mu bocu iz koje on dobro povuče, pa pošto protrlja vrat na kom se video crven trag od užeta, ustade i uplašeno pogleda unaokolo.

— Gde su ona tri lupeža? — pogleda u ženu.

— Ne boj se. Odjahali su prema gradu.

On uhvati ženu za ruku.

— Ja ono nisam uradio, Meri — zaiskriše mu oči. — Kunem se da nisam. Gatrijevi nikad nisu bili lopovi. Veruješ li mi?

— Znam da nisi, Riče — odvrati žena. Ali, otkud onaj novčanik u tvom džepu?

Čovek sleže ramenima.

— Da me ubiješ, ne znam.

— Razume se da ne znaš, kad si došao kući mrtav pijan — prekore ga žena, pa pogleda u traperu. — Hajdemo u kuću da ugostimo čoveka kome treba da zahvališ što si živ.

— Više ste učinili vi, gospodo, nego ja — odvrati traper. — Da ga niste odmah posle vešanja obuhvatili oko nogu i podigli, moja pomoć bi stigla prekasno.

*

Brvnara u koju udoše sastojala se samo iz dve prostorije: jedne veće, u kojoj osim tri ležaja, starog ormana, stola i tri stolice nije bilo ničega drugog i druge manje, koja je, sudeći po šporetu, obešenom posudu iznad njega i nešto dužem stolu sa dve klupe mogla biti kuhinja i trpezarija.

— Ko su ona tri jahača koja sam i ja primetio? — upita traper kad on i domaćin sedoše za sto, a žena ode da pripremi kafu.

— Arči Henesi, šerif iz Kludkrofta sa svoja dva pomoćnika — odvrati čovek muklo i obrve mu se nadneše nad oči.

Video je da ga traper podozrivo posmatra, pa je nastavio:

— Pre nego što vam ispričam kakva me je nevolja, ni kriva ni dužna, spopala, da vam se predstavim. Zovem se Ričard Gatri... za moju ženu, mog sina i moje malobrojne prijatelje kratko: Rič! Ovo je moja žena Meri, a sin Brajan trebalo bi da se vrati danas ili sutra kući. Oterao je sa susedom Edgarom Fondom i dvojicom njegovih sinova stado goveda u Tularosu u kojoj se nalazi veliki otkupni centar.

Domaćin to izreče i pogleda sada on u svog spasioca očekujući da i on kaže svoje ime.

Apaci je bio kratak:

— Ja sam Tom Lin iz Teksasa.

— Nikad vam nećemo zaboraviti ime — javi se žena stavljajući na

sto dve limenke i posudu s kafom.
— Ako ostanete na ručku, što bi nas veoma obradovalo, ispeći ću kokoš i napraviću pitu od borovnica — dodade kao da se pravda što nema ništa da iznese uz kafu.

— Hvala vam, kao da ste me i počastili, gospodo Gatri — odbi traper. — Na ručku ne mogu ostati. Moram u Kludkroft da potražim svog starog prijatelja kog nekoliko godina nisam video.

— Možda ga znamo — reče domaćin.

— Zove se Volt Berns i negde u ovom kraju traga za zlatom.

— Odněkud mi je poznato to ime — prisećao se Gatri. — Tih kopača ima mnogo duž rečice Penasko i koliko znam još niko se nije obogatilo.

— Moram ga pronaći. Više neće biti potrebno da se muči, jer mu je brat od strica umro i ostavio mu veliki ranč kao svom jedinom nasledniku.

Domaćin zviznu.

— Taj se rodio pod srećnom zvezdom. Kad bi meni neko ostavio takav ranč... — začeo, ali ne završi jer ga žena prekide.

— Propio bi ga i prokockao kao što si propio i prokockao našu farmu, Riče — rekla je to više sa setom, nego s prekorom.

Covek obori glavu.

— Imaš pravo, Meri — promumla. — Sad više nemam šta da propijem i prokockam.

— Ne rekoste mi šta su tražili ovde šerif i njegovi pomoćnici — podseti ga traper.

Domaćin se prenue.

— Došli su pre jednog sata. Pošto sam kasno došao kući, još sam spavao. Neko me je grubo prodrmao i kad sam otvorio oči ugledao sam kraj kreveta onu trojicu. »Gde su pare, Rič?« upitao me je šerif, a oči su mu po običaju preteći sijale. »Kakve pare?« postavio sam ja njemu bunovno pitanje. »Ne pravi se lud, matora pijanduro«, udario

me je šakom po licu. »Znamo da ste ti i tvoj sin Brajan prošle noći napali Edgara Fondu i njegove sinove, pobili ih i uzeli tri hiljade dolara koje je Fonda dobio za prodato stado. Gde su pare! Gde je Brajan? Sve to je, pre nego što je umro, potvrdio teško ranjeni mladi Fondin sin mom pomoćniku Nedu koji je slučajno prolazio u blizini i čuo pucnje.

Novac se nalazio u novčaniku od žute kože na kome su inicijali Fondinog imena i prezimena od metala«.

— Bili smo zaprepašćeni — umiša se gospoda Gatri. — Znala sam da moj muž i moj sin nisu to učinili, jer nikad nisu uradili ništa nepošteno, ali sve je bilo uzalud kad je šerifov pomoćnik Al Harvi pronašao u džepu mog muža prazan žuti novčanik sa inicijalima E. F. Tada su počeli da ga šamaraju ponavljajući neprestano ono: »Gde je novac?«

— Otkud taj novčanik u vašem džepu? — postavi traper isto pitanje koje mu je malo ranije njegova supruga već postavila.

— Kad bih samo znao — odvrati ovaj smušeno.

— Gde ste bili u toku noći?

— U salunu. Vratio sam se kući u zoru.

— Jesu li bili u salunu šerif i njegovi pomoćnici?

— Mislim da sam video šerifa — dode neubedljiv odgovor. — Moram da priznam, Line, da sam, kao što reče moja Meri, bio pijan kao klada i da se ni sada ničega jasno ne sećam.

Žena mu priskoči u pomoć pametnom primedbom:

— Neko mu je uvukao u džep prazan Fondin novčanik, a to je za one grubijane bilo dovoljno da ga sa omčom oko vrata privedu drvetu. Taj koji mu je uvukao novčanik, taj je, sigurno, ubio i opljačkao Edgara Fondu.

— Kad su vezali omču oko grane — nastavi Gatri — opet su me pitali

TAJANSTVENI DŽASTIN

za novac. Pošto ih ni tada nije zadovoljio moj odgovor, šerif je sa pomoćnikom Nedom pošao prema šumi, a Harviju je dobacio: »Obesi tog pijanca, lopova i ubicu. Kad uhvatimo Brajana, saznaćemo gde je novac. Ne kaže li ni on, snaći će ga ista sudbina. Još ćemo im i kuću zapaliti«.

— I on je to učinio na svoju ruku, bez suđenja, bez dokaza da ste vi počinili taj zločin? — prenerazi se traper.

— Nije mu prvina, Line — uzvratila Gatri. — Niko, pa ni sudija Flečer ne sme da mu se suprotstavi. Uostalom, sudija Flečer je moj pobratim po viskiju i dovoljno je da mu šerif odnese kući bocu-dve, pa da smiri eventualni njegov revolt.

— A ostali u gradu?

— Ostali u gradu smatraju da je to istina nesvakidašnji ali veoma efikasan metod koji šerif primenjuje protiv zlikovaca, pa ga mnogi odobravaju. Štaviše, Henesi je na glasu kao veoma dobar šerif. Moram da priznam da sam i ja sve do danas bio istog mišljenja.

— Sta sada? — ću se zabrinut glas žene. — Sazna li da si ostao u životu šerif će se ovamo vratiti. Uхвати li Brajana, obesiće i njega. U tom slučaju biće najbolje da ubije i mene — zaplaka.

— Voleo bih kad biste poslušali moj savet — reče traper.

Dvoje ljudi ga pogledaše s nadom.

— Kad se vaš sin pojavi recite mu da se prikrije. To važi i za vas, Gatri. Ja ću otići u grad i pokušaću da otkrijem ovu zabludu ili nečiju podlu igru. Dok vam se ne javim, ne pojavljujte se pred svetom. Jesmo li se razumeli?

— Već ste me mnogo zadužili, Line — zamuca Gatri ganutim glasom. — Ako nam ne pomognete, jadna moja Meri ostaće sama.

Od Grizlijeve glave Mustangova dolina se protezala desetinu milja sa severa prema jugu u pravcu Kludkrofta da bi se završila nešto južnije od njega, na reci Penasko.

Sudeći po dvama krdima goveda što su razdvojena jedno od drugog nekoliko milja i na suprotnim stranama doline pasla, kao i zgradama koje su bile podignute na čuvicima u blizini krda moglo se zaključiti da je cela dolina pripadala dvojici rančera.

Da je to tačno Apači će uskoro saznati od jednog konjanika koji će se pojaviti sa onog ranča što je bio udaljen od grada samo četiri milje da bi ga sustigao u blizini prvih kuća.

Čovek je bio njegovih godina, niskog rasta, ispijena žućkasta lica i slabe crvenkaste kose, za razliku od valovite guste svetlosmeđe kose Apači-Toma što mu se u vidu zalisa spuštala sve do viličnih kostiju.

Verovatno ga je orijaški stas tog čoveka u traperskoj odeći od jelenske kože zadivio. A to je po svemu sudeći bio razlog što ga, kad ga je sustigao i pozdravio, nije pretekao već je usporio kas svog konja da bi se poravnao sa traperovim vrancem.

— Dolazite iz daleka, stranče? — ispolji čovek znatiželju.

— Iz Teksasa — odvratio traper. — Sa Planine Apača.

— Ja sam Majkl Borgnis i upravo ste projahali pored mog ranča — predstavi se čovek. — Pola ove plodne doline sa desne strane Penaska pripada meni, a druga polovina Džozefu Dikinsonu.

Apači mu reče svoje ime.

— Ako se budete vraćali ovom dolinom, biće mi drago da svratite na moj ranč, Line, a još draže da na njemu ostanete kao predvodnik mojih kaubojja. Platilo bih vam dobro.

— Hvala vam, ali posao ne tražim. A vratiti se, verovatno, neću istim putem — odgovori traper.

Ne bi se moglo reći da su samo ogranci planinskih masiva Sakramenta i San-Andresa stisnuli gradić Kludkroft i naterali ga da se rasprostire samo duž jedne glavne ulice i dve manje poprečne. Čak i da nije bilo tih bregova oko njega on bi se prostirao onako kako su se u to vreme prostirali svi njemu slični gradići na Divljem zapadu.

Nekoliko dečaka što su u igri gonili psa sredinom prašnjave ulice naterale dvojicu konjanika da pređu na njenu desnu stranu i da se već na početku ulice nađu ispred dućana i pošte koji su koristili istu zgradu, tačnije rečeno po jednu istovetnu prostoriju i sa jedne i druge strane središnjeg dela kuće.

Na vratima pošte se pojavi bradati čovek odeven u građansko odelo sa cigarom među usnama. Ispod rastvorenog sakoa video mu se prsluk iz čije je jedne rupice išao prema džepu masivan srebrn lanac sa džepnim satom na kraju. On izvadi cigaru iz usta i pozva traperovog saputnika:

— Borgnise, imam pismo za tebe.

Pre nego što rančer sjaha, Apači ugrabi priliku i upita ga:

— Je li to upravnik pošte Valdman?

— Jeste. Zar ga poznajete?

— Ne. Samo sam čuo za njega — odvrati traper, pa i sam sjaha i sa rančermom uđe u poštu, u kojoj osim onog bradatog nije bilo nikoga drugog.

Ovaj pročeprka po gomilici pisma, izdvoji jedno i pruži ga rančeru, pa pogledavši samo letimice traperu, opet se obrati Borgnisu, ovog puta u šali:

— Juče si bio u gradu, a evo te i danas! Da tako često dolazi tvoj Sidni, znao bih da to čini zbog one lepuškaste Ketrin Denet, ali ti?

— E, pa, da znaš da danas ja dolazim zbog nje — smrknu se Borgniso lice.

— O-ho! — povika upravnik pošte shvativši njegove reči na svoj način. — Hoće li se to dopasti tvom sinu? Ne ide da se otac i sin vrzmaju oko iste cure.

— Ne lupetaj, matori jarče! Ti najbolje znaš kakvo je moje mišljenje o toj igračici i kako bih žarko želeo da nestane iz ovog kraja za sva vremena.

— Znam.

— Mogu da ti kažem da se posle onoga što mi je učinila neće zadržati u Kludkroftu ni dva dana.

Videći da njegov stari prijatelj rastvorenih usta i užagrena pogleda čeka da nastavi, on to i učini:

— Sinoć sam sa ženom i kćerkom bio na proslavi rođendana Dikinsove žene. Sidni je rekao da se ne oseća dobro, pa je ostao kod kuće, da bi samo što smo mi otišli došao ovamo i onu kučku odveo na ranč.

— Čega ima u tome ružnog? — pobuni se Valdman. — Mladi su, željni ljubavi...

— Čekaj! — prekide ga rančer. — Da se završilo sve samo na valjuškanju po krevetu, ne bi bilo strašno. Ali Denetova je ugrabila priliku i ukrala mi pet stotina dolara i vredan, kao uspomena starinski nakit moje žene, koji joj je ostao od njene babe. Sad idem šerifu, pa s njim u sobu te devojkure. Siguran sam da će Henesi pronaći i nakit i pare, te joj progonstvo iz grada ne gine.

— Omrznuće te zbog toga pola grada. Ti znaš koliko je Kejt omiljena među muškarcima.

— Neka me omrznu.

Rekavši to rančer pode prema vratima.

— Trenutak, Borgnise! — zaustavi ga upravnik pošte. — Moj pomoćnik je otišao da raznese prispela pisma po gradu, a maločas je stigao telegram šerifu iz Tularose. Poznaješ li ti u Tularosi nekog Džastina.

— Ne. Kako se preziva?
— Ne znam. Često šalje telegram našem šerifu, a potpisuje se samo imenom Džastin. Po sadržaju jučerašnjeg i današnjeg telegrama rekao bih da je to novi šerif u Tularosi, jer, koliko znam, do skora je tamo bio šerif Meksikanac Markos Armendaris.

Upravnik pošte pri tom rastvori list hartije i naglas pročita:

»Arči, Hauard Klark, rančer iz tvog kraja, prodao je ovde stado za oko četiri hiljade dolara i vraća se sa sinom kući. Naši iz Tularose će ih ispratiti do Slatona. Dobro bi bilo da ih tvoji pomoćnici prihvate u Slatonu i doprate do ranča, jer je opasno ići bez obezbeđenja s toliko para.

Džastin«.

— U svakom slučaju lep gest tog Džastina — zaključí Borgnis. — Ljudima treba pomoći, jer razbojnika u našem kraju zaista ima na pretek.

— Slažem se — uzvratí Valdman.
— Prekjuče je taj isti Džastin poslao sličan telegram našem šerifu moleći ga da opet kod Slutona prihvati Edgara Fondu koji se sa dvojicom sinova i sa Gantrijevim Brajanom vraćao iz Tularose sa nekoliko hiljada dolara u džepu, od prodate stoke. Na žalost, kako sam čuo od šerifa, Gatri i njegov sin su pobili i opljačkali Fondine. Matorog pijanca su obesili, jer nije hteo da kaže gde mu je sin i gde su sakrili novac, a sada šerif traga za Brajanom.

— Ne mogu da verujem da su to Gatri i njegov sin učinili — usprotivi se rančer Borgnis. — Siromašni jesu, ali lopovi i ubice nisu bili nikad.

— Dokazano je — uzvratí upravnik pošte. — Nego kad već ideš kod šerifa, ponesi ovaj telegram.

Rančer stavi telegram u džep, pa pogleda traperu.

— Hoćete li sa mom? Samo da obavim posao sa šerifom, pa ćemo svratiti u salun.

— Naći ćemo se u salunu — odvratí ovaj. — Želeo bih upravnika da upitam za jednog njegovog i mog prijatelja.

*

Dok je rančer prilazio vratima, upravnik je ljubopitljivo posmatrao traperu kroz gust dim svoje cigare.

— O kome se to našem zajedničkom prijatelju radi, stranče? — upita kad Borgnis zamače na ulicu.

— O Voltu Bernsu.

— O Voltu! — razvedri se upravnikovo lice. — Zakasnili ste samo dva dana. Da ste došli prekjuče, sreli biste se ovde s njim. Uleteo je u grad pucajući iz oba kolta, a zatim je mene i mnoge druge, koji smo se začas okupili oko njega, obavestio da je pre mesec dana naišao na bogatu zlatnu žicu i da će uskoro moći da kupi ceo Kludkroft, ako zaželi. Pritom je pokazao vrećicu punu grumenčića zlata, koju je malo kasnije razmenio u banci za novac.

Traper se osmehnu.

— U tom slučaju, uzalud sam dolazio iz Teksasa. Vest koju mu donosim sigurno ga neće interesovati posle ovog uspeha.

— O kakvoj se vesti radi?

— Postao je naslednik velikog ranča.

Upravnik pljesnu šakom po stolu.

— Tačno je ono što kaže narod: para na paru ide. Ali, kakav ranč, prijatelju! Taj će živeti u nekom velikom gradu kao bubreg u loju.

— Ipak bih voleo da ga vidim — reče traper. — Pisao mi je da se obratim vama kad budem pozeleo da ga posetim.

— Naći ćete ga na obali reke Penasko, sedamnaest milja južnc odavde. Njegova parcela je na ušću potoka koji se u reku Penasko uliva ispod Bele stene. A tu Belu stenu ćete videti bar sa udaljenosti od tr milje. Dakle, neće biti teško da ga pronađete, stranče. Ne rekoste mi kako se zovete.

— Tom Lin — izreče traper i ovog puta svoje pravo ime.

Upravnik ga dobro zagleda i protrijsa gustu bradu.

— Neka me davo odnese ako vi niste onaj o kome je stari dobri Berns uvek s ponosom i hvalom govorio: Apači Tom.

— Pogodili ste — uzvрати traper.

— Molim vas da za sada nikome ne govorite ko sam. Za to ima puno razloga.

— Kako vi kažete — zasija Valdmanovo lice. — Osim mene i moje Širli, kojoj se moram pohvaliti koga sam upoznao, niko drugi neće znati za ovu našu malu tajnu, čak ni naše dve kćeri. Hoćete li se zadržavati u gradu?

— Verovatno, ali kratko vreme. Možda ću pre toga ipak posetiti našeg Volta. Nešto bih vas upitao, Valdmane.

— Pitajte šta god hoćete, Apači.

— Kakvo je vaše mišljenje o šerifu Henesiju?

— Veoma energičan čovek, sposoban da pronade ubicu, otkrije pljačkaše ili ma kakvog drugog lupeža. Istina, ponekad učini nešto što prelazi njegova ovlašćenja, ali...

— Recimo, obesi čoveka kome pre toga nije bilo suđeno, niti je dokazana njegova krivica — upade mu traper u reč.

— Da. Ili isprebija osumnjičenog u zatvoru dok ne iznudi od njega priznanje.

— I vi to smatrate ispravnim? — pogleda ga traper oštro.

— Upravnik se češnu iza uva i kiselkasto osmehnu.

— Davo bi ga znao, Apači, šta je ispravno, a šta nije kad se radi o lupežima i o ovom šugavom vremenu u kome živimo. Mi znamo samo to da ih nikad nismo imali tako malo u gradu otkako je Henesi šerif. Henesi je sa svoja dva pomoćnika postao strah i trepet za njih.

— Maločas rekoste da ste od šerifa čuli kako je obesio Ričarda Gatrija zato što su on i njegov sin

pobili Fondine i opljačkali im novac?

— To mi je lično šerif ispričao.

— Šta biste rekli na to kad bih vam dokazao da Ričard Gatri nije učestvovao u tim ubistvima i pljački i da šerif laže kad tvrdi da je jedan Fondin sin na samrti rekao da su ih napali i opljačkali baš Gatri i njegov sin Brajan?

— Šta možete vi da kažete o tome, Apači, kad je Gatri mrtav, a njegov sin se skriva?

Traper se preko stola nagnu prema njemu.

— Ovo što ću vam reći znam da ćete zadržati u tajnosti. Gatri nije mrtav. Na vreme sam ga škinuo sa užeta i povratio k svesti. Verujem svakoj reči koju su oni i njegova žena izgovorili.

Upravnik je buljio u njega. Zatim je rekao tiho kao da se bojaio da neko ne čuje to što je želeo da kaže:

— Apači, ne govorite nikome šta ste učinili. Zameriti se šerifu Henesiju isto je što i zameriti se crnom davalu.

— Hvala vam na savetu, pa ipak ja ću se malo pozabaviti vašim šerifom — odvrati traper. — Ne podnosim predstavnike zakona, koji sami ne poštuju zakone.

3.

RATOBORNA KEJT

U salunu Berta Stjuarta, tog prijatnog junskog popodneva kad je sunce uranjalo iza jednog od bregova San-Andresa bilo je dvadesetak onih što su u njega ulazili odmah posle ručka a iz njega izlazili nakresani i veseli iza ponoći.

Pored krčmara Stjuarta, u to vreme sa gostima se već nalazila jedna od dve igračice i pevačice što će iza dvadeset sati na maloj pozornici raspaliti svojom pesmom, a još više igrom pripite goste. Ovog puta bila je to plavokosa Ketrin Denet, mlada, vitka, lepuškasta devojka vragolastih plavih očiju i zaraznog zvonkog smeha.

Kad je kršni traper svojim orijaškim telom zaklonio ceo ulaz postavši za časak ispred vratnica, tražeći rančera Borgnisa, svi su ga pogledali. Jedino se pogled devojke nešto duže zadržao na njemu, posle čega ona ustade i pođe mu u susret.

Nije napravila ni tri koraka kad se kroz omanja vrata iza šanka što su vodila u kihunju, ali i u prostori-je u kojima su Stjuartovi stanovali, kao i dve devojke, pojaviše najpre rančer Borgnis, a za njim ne tako visok, ali snažan čovek širokih ramena, kudrave kose i upadljivih brkova, na čijem se prsluku blistala ugaćana šerifska zvezda.

— Kejt! — grmnu on otud malo promuklim glasom.

Devojka se zaustavi i okrenu. Oko usana joj se ukaza prkosan osmeh.

— Šta hoćeš, šerife? — reče zvon-
kim glasom. — Ako je reč o Sidniju
Borgnisu, tada se to ni tebe, ni nje-
govog oca ne tiče.

— Zeleo bih da mi odgovoriš na
nekoliko pitanja — približi joj se
šerif i ne pogledavši traperu koji
prođe pored njega pride jednom
stolu za kojim nije bilo nikoga i
sede.

— Pitaj! — odreza devojka. —
Ako znam i ako želim da odgo-
vorim na tvoja pitanja, reći ću.

Šerif nervozno potisnu jednim
prstom šešir prema zatiljku.

— Znam da imaš dugu jezičinu —
procedi ljutito. — Ipak, ovog puta
ćeš morati da odgovoriš na svako
moje pitanje.

— A ti pitaj već jednom — odvrati
devojka, zadiže haljinu do iznad ko-
lena desne noge i na obnaženoj bu-
tini popravi podvezicu oko čarape.

Jedan kauboj u blizini zviznu i
zacereka se, ali ga šerifov preteći
pogled preseče, te se odmah uozbi-
lji — Sinoć si se videla sa Borgniso-
vim Sidnijem? — postavi šerif prvo
pitanje:

— Jesam. Zar je trebalo tebe ili
Sidnijevog taticu da pitam za doz-
volu?

— Sidni je došao po tebe u salun?

— Tačno. Ljusi i ja smo sinoć
imale slobodno veče.

— Otišla si sa Sidnijem na Borg-
nisov ranč?

— I to je tačno. Hoćeš li da ti ispri-
čam šta smo tamo radili?

— Skrati jezičinu! — grmnu šerif.

— Znam šta radi muškarac kad se
sam s tobom nađe u sobi. To me ne
interesuje. Interesuje me gde su pet
stotina dolara i starinska srebrna
ogrlica gospode Borgnis koje si
ukrala u Borgnisovoj kući?

Devojka se trže. Oči joj blesnuše
kao dve munje.

— O čemu ti to, šerife? — upita
prigušenim glasom.

— Znaš ti dobro o čemu govorim
— odvrati ovaj, pa iz džepa izvadi
maramu sa plavim kružićima na
beloj tkanini. — Poznaješ li ovu
maramu, Kejt?

— Prvi put je vidim.

— Šta mi reče! — podsmehnuto se
predstavnik zakona. — Borgnise,
poznaješ li ti ovu maramu? — upita
rančera.

— U njoj je bila zavijena ogrlica
— odvrati rančer.

— Tu maramu sam našao, Kejt, u
tvojoj sobi, pod jastukom — likovao
je šerif. — Je li tako, Borgnise?

— Tako je.

Devojka planu i nakostreši se
kao ris pred napad.

— Prvo, ko vam je dozvolio da
sami ulazite u moju sobu? — po-
vika, a lice joj pocrvene od srdžbe.

— Oho! — zacereka se šerif. —
Zar kad tražim lopova treba pre-
thodno da mu se najavim?

— Drugo — nastavi devojka istim
tonom — ako ste tu maramu našli
tamo, znači da ju je neko od vas dvo-
jice podmetnuo pod jastuk. Za to ste
imali razloga i jedan i drugi.

— Slušaj ti!... — zapenuša šerif i
izmahnu rukom, ali je ne udari.

— Šerife Henesi, svi ovi ljudi
znaju zašto me ti proganjaš. Zato

što s tobom još nisam legla u krevet i što ni za kakve tvoje pare i usluge neću leći. Naprosto, ne podnosim ljude sa šerifskim znakom na prsluku.

— Slušaj ti!... — začeo šerif i kroči prema devojci.

Ona ustuknu dva koraka i zabode besan pogled u rančera.

— Znam zašto je i vama, Borgnise, u interesu da me optužite za krađu. Želite da me se rešite, da me proterate iz Kludkrofta, jer se bojite da će se vaš sinčić oženiti mnome. Toga se ne bojte. Sidni mi je veoma drag, ali se nikad ne bih udala za njega, jer ne bih mogla da podnesem pakao u kući kojom vi gospodarite.

— Održala si lep govor, ali ti to malo vredi — ubaci šerif sa podsmehom.

— Znam da mi ne vredi, jer koga ti uzmeš na zub, taj je gotov. Ako ste, tobože, pronašli tu maramu u mojoj sobi, verujem da ste sobu pretražili i pronašli tu ogrlicu i novac? Sigurno ste i njih podmetnuli.

— Ti treba da nam kažeš gde se novac i nakit nalaze — smijuljio se šerif.

— To zna samo jedan od vas dvojice — bila je devojka neustrašiva.

— Evo gospodine Stjuarte, a evo i svih ostalih ovde — obuhvati pogledom krčmara i smrknuta lica kauboja — Neka kažu da li je Ketrin Denet ikome, kad je bio najpijaniji, izvukla ijedan dolar iz džepa ili neku stvar od vrednosti.

— Nikada! — zagrajaše ljudi.

— Bojim se da si se prevario, Arči — izreče krčmar Stjuart malo oklevajući.

— Zaveži, Berte! — izvali šerif zakrvavljen pogled prema njemu, pa se okrenu devojci. — S tobom, Kejt, ne želim više da se natežem. Možeš ostati u gradu najviše još dva dana. Posle toga moraš otići iz Kludkrofta, s tim da se više nikad u njega ne vratiš. Sreća tvoja što nisi

muško. Zbog ovakve krađe mogla bi da se zaklatiš na konopcu.

— Kao Ričard Gatri. Zar je dovoljno samo nekog optužiti da bi bio obešen. Treba, valjda, i dokazati krivicu, šerife.

Svi se okrenuše na onu stranu odakle je došla ta primedba.

A tamo, za stolom što je bio malo izdvojen, traper u odeći od jelenske kože savijao je mirno cigaretu ne gledajući ni u koga. Tek kad je ovlažio krajeve tankog papira, on zabode pogled čudnog odsjaja u šerifovo lice.

— Tebe nisam ništa pitao — zareža ovaj.

— Znam da nisi. Ali zar u ovom gradu stranac treba najpre da zapita za dozvolu šerifa da bi progovorio? Mislim, šerife, da ne postupiš pravedno prema ovoj devojci. Ti kao čovek kome je stalo do istine, trebalo bi da osetiš kad neko laže, a kad govori istinu. Ja ovu devojku vidim prvi put i ubeden sam da je ona govorila istinu.

Ljudi zagrajaše, a devojka zapljeska rukama od radosti.

Umeša se malo pokolebani Borgnis:

— Otkud, onda, marama u njenoj sobi, šerife? Ako Ketrin govori istinu, gde, su zaista, novac i nakit? Zašto je ne naterаш da mi vrati i pare i nakit, pa tek onda da je proteraš?

Bilo je tu nekoliko pravih pitanja na koje je trebalo odgovoriti. I dok je uskipteli šerif zverao čas u traperu, čas u Borginsa, a čas u devojku, ova progovori pre njega:

— Zato što on dobro zna da ja to nisam učinila, pa prema tome kod mene ne bi mogao da pronade ni jedno, ni drugo.

Teško je i pretpostaviti kako bi šerif u tom času postupio i šta bi odgovorio Borgnisu, jer on i ne stiže da ista kaže.

Vratnice na ulazu se sa treskom otvoriše, a neko otud povika:

— Stjuarte, je li unutra šerif?

ČOVEK BEZ IMENA

Oni što se okrenuše prema ulazu ugledaše najpre starog Stajlsa Glenmora, oca potkivača Džefrija, a zatim visokog, mladog čoveka upadljivo bledog lica, čija je glava bila prevezana okrvavljenom marom narandžaste boje. Marama je bila krvava iznad desnog uva, ispred kog se, preko celog obraza, protezao već sasušeni trag krvi.

Bezizrazni ranjenikov pogled prede krčmom ne zaustavljajući se ni na kome u njoj, sve dok na jednom stolu ne ugleda dve krigle piva. Oči mu na časak blesnuše i on nesigurnim, ali brzim koracima pride šanku i spusti na njega novčić.

— Molim vas, kriglu piva! — reče Stjuartu muklim glasom, pa kad je dobi iskapi je nadušak. Tek tada se okrenu prema ljudima.

Za to vreme starac se doklati do šerifa i pokazujući na neznanca što je ispijao pivo zavrte prstom po svojoj slepoočnici i promrmlja:

— Cini mi se da nije čitav, ili nešto izvodi. Proveri!

Za šerifa je već i to bilo dovoljno i on namah zaboravi ono što mu je traper dobacio, a Borgnis dodao, pa se okrenu neznancu koji ih je sve mirno posmatrao oslonjenih laktova na šank iza svojih leđa.

— Šta ti se dogodilo, stranče? — oslovi šerif i ovoga sa »ti«, baš kao što se obraćao, i traperu, i svakome drugom.

— Mislite na ranu? — dotače čovek oprezno prevez i namršti se. — Možda će vas iznenaditi moj odgovor, ali ja ne znam kako se ovo dogodilo.

Ljudi zagrajaše.

— Kako, do đavola, ne znaš? — zablenu se šerif u njega. — Jeli te neko mlatnuo po glavi, ili je to rana od metka?

Čovek zbunjeno pogleda u starca, pa nemoćno sleže ramenima. Onda, kao da se seti:

— Znam samo to da sam, kad sam došao k svesti, osećao jak bol u glavi, da sam napipao ovaj prevez i ugledao ovog dobrog starog čoveka kraj sebe — pokaza na Glenmora.

— Šta se desilo pre toga? — insistirao je šerif.

— To ne znam.

— Što mu gromova, ti izgleda želiš da se sprdaš sa mnom? — grmnu šerif. — Kako se zoveš?

— To bih voleo i ja da znam — dode nesiguran odgovor, koji još više iznenadi sve prisutne i još više naljuti šerifa.

Ovaj mu pride sasvim blizu ne bi li po dahu osetio da je pijan. Ali kad oseti samo kiselkasti miris piva, razgoropadi se:

— Slušaj ti, protuvo! Takve kao što si ti ja stavljam bez razmišljanja u zatvor. Tako mi boga, strpaću i tebe i tamo ćeš ostati dok se ne setiš svega onoga što me kao šerifa ovog grada interesuje.

— Nisam ništa učinio da biste me zatvorili — odvrati neznancu istim mirnim glasom ne dižući ga ni za nijansu, ali pri tom spusti ruke niz telo, tako da mu se šake nadoše u blizini kubura s koltovima.

Da li je to bio mahinalan pokret, ili je namera neznanca bila da ne dozvoli da ga liše slobode, teško je pogoditi.

Šerif nije hteo da nagada već istrže svoj kolt i uperi ga u stranca.

— Nemoj ništa pokušavati, inače... Stjuarte, izvuci mu koltove!

Krčmar se previ preko šanka, izvuče mu oba kolta i dobaci ih šerifu, koji ih zadenu za svoj pojas.

— Nisam ni nameravao da ih upotrebim — pobuni se tek tada malo jačim glasom stranac. — Čemu sve ovo, šerife? Nemate pravo tako da postupate.

Apači ne izdrža.

— I ja mislim da nemaš pravo tako da postupaš, šerife — prigovori i on.

— Opet ti! — iskosi se ovaj na njega. — Dok završim sa ovim, porazgovaraću i s tobom.

— Možda bi ovaj stari čovek koji ga je uveo u salun — upravi traper prst u Glenmora — mogao da kaže nešto više o njemu. Što ne pitaš njega gde ga je sreo, jer mu je on, kako smo čuli od ranjenika, previo glavu?

Razumna primedba stiša prga-vog šerifa i on pogleda u starca.

— Pričaj, Glenmore!

— Neću imati mnogo šta da ispričam — promrmlja ovaj. — Bio sam u šumici iznad Čarlijevog pašnjaka naspram puta koji vijuga po obronku brega nad Indijanskim klancem i povezuje naš grad sa Slatonom. Najednom sam čuo uzvik čoveka, njisku konja i kotrljanje kamenja niz strmu padinu na tom delu obronka. Izleteo sam iz šumarka i video kako se niz obronak kotrljaju konj i čovek prestižući jedan drugog, da bi se zaustavili u podnožju. Konj je odmah ustao, a čovek je ostao da leži nepomično. Mislio sam da je mrtav i kad sam malo kasnije dojahao do njega, iznenadio sam se kad sam video da je povređen samo po glavi.

— Odakle je dolazio? Kuda je išao?

— To nisam video.

— Možeš li ti da nam odgovoriš na ta pitanja? — pogleda šerif stranca.

— Na žalost, ne mogu.

— Sećaš li se, do davola, ma čega? Jesu li ti živi roditelji, imaš li braću i sestre, jesi li oženjen, imaš li dece, šta si radio, kuda si krenuo? — zasu ga pitanjima.

Čovek je tupim pogledom buljio u njega da bi na kraju samo odmahnuo glavom.

— Ljudi! — povika šerif. — Prvi put mi se u životu dešava da naiđem na ovakvu budalu. Ili ti, kao što reče Glenmor, nešto izvodiš, momče?

— Šerife — javi se iznova traper — ne dešava se prvi put da neko usled snažnog udarca dobijenog po glavi zaboravi na kratko ili za

stalno sve ono što se do tog trenutka desilo u njegovom životu. Povreda koju je dobio po glavi dok je padao niz taj obronak, mogla bi biti uzrok ovakvom njegovom ponašanju. Zato nema razloga da ga maltretiraš i zatvaraš. Bilo bi bolje da pozoveš lekara.

— Već sam ovde — izade iz gomile debeljuškasti sedokosi čovek.

— Čuo sam Glenmorovu priču i potpuno se slažem sa pretpostavkom ovog traper. U nauci ta vrsta zaborava koja nastane posle fizičke povrede najčešće po glavi ili jakog psihičkog stresa zove se amnezija.

— Znači li to, doktore, da čovek od jakog udarca po glavi može sasvim da pobudali? — upita krčmar pa dodade: — Više da se niko nije potukao u mom salunu.

— Ne bi se moglo reći da on pobudali — osmehnu se lekar. — On samo zaboravi ono što se desilo u jednom periodu njegovog života. Ta zaboravnost može potrajati kraće i duže. Pomoglo bi mu se najbrže i najbolje kad bi neko bar nešto znao o njemu.

Stari Glenmor, koji bez pitanja beše dograbio jednu kriglu piva sa stola za kojim u tom času nije sedeo niko i iskapio je, ustade.

— Svi me sačekajte — reče i odgeguca prema izlazu.

Otud se vrati noseći bisage napravljene od tamnožute kože. Zastade kraj jednog stola, podiže poklopac sa jedne strane.

— Ove bisage su bile prebačene i privezane za već jedne bisage na njegovom konju — reče i okrenu ih otvorom naniže.

Ljudi zanemeše, a onda zagalamišu.

Šerif izbulji oči i pride korak bliže.

A iz bisaga pokuljaše povezani svežnjevi novčanica od pedeset, dva-deset i deset dolara.

— Na svakom svežnju piše koliko ima dolara u njemu — objasni starac. — Dok je on ležao onesvešćen

sabrao sam i izračunao. Ljudi, ovde ima tačno pedeset hiljada dolara!

Sve oči su u tom času bile upravljene u neznanca bez imena.

A on ih je mirno posmatrao, kao da ga se sve to ni najmanje ne tiče.

— Znam — reče potom — šta ćete me pitati. — Ali ja vam se kunem da ne znam otkud te bisage s novcem na sedlu mog konja.

— Ni toga se ne sećaš? — isceri se šerif. — Ljudi, on se ne seća otkud mu pedeset hiljada dolara! Sad mi je dosta tvoje igre, lupežu. Druge ti pričaj da se ničega ne sećaš, a ne meni. Biće bolje da kažeš koju si banku opljačkao.

— Ako je neko ovde lud, onda ste to vi, šerife, i ja više ne želim da trpim vaše uvrede — postade glas bezimenog najednom snažan i preteći.

— Dakle, nećeš da kažeš? — upita šerif, pa vraćajući novac u bisage prebaci ih preko ramena. — Napred, lopove, u zatvor! Tamo ćeš se setiti svega a ja ću sutra razaslati telegrame na sve strane i saznati u kom je gradu opljačkana banka.

Kraj vrata je zastao, uhvatio bezimenog za odeću iza vrata i prislonio mu cev kolta na leđa.

— Doktore, kako reče da se zove ovo što ovaj izvodi? — upita.

— Amnezija. I to nije nikakvo izvođenje, već bolest.

*

Vratio se desetak minuta kasnije i prišao traperovom stolu. Seo je na stolicu sa suprotne strane.

— Pa, derikožo — nazva ga pogrdnim imenom kakvim mnogi zovu lovce na krzna divljači — da vidimo da i ti ne boluješ od one amnezije.

— Budi siguran da ne bolujem.

— Baš lepo! Kako se zoveš?

— Tom Lin.

— Odakle dolaziš?

— Iz Teksasa.

— Zar je tamo ponestalo divljači, pa si došao u Novi Meksiko?

— Tražim jednog prijatelja koji se nalazi u ovom kraju.

— Mogu li znati ko je taj?

— Kopač zlata Volt Berns.

— Berns! Znaš li, derikožo, da je Berns...

— Znam — prekide ga traper. — Znam da je našao zlato i znam gde ću ga pronaći. Tvoja pomoć mi nije potrebna.

— Znači, odlaziš?

— Već sutra.

— To me raduje, jer mi se od prvog trenutka nisi svideo.

— Ni ti meni — odvrati traper.

Pocrveneo je, ali nije ništa rekao. Ustao je i dodao:

— Ako nemaš para za sobu u salunu, možeš sa onim ludakom preispavati u zatvoru.

— Hvala ti na gostoprimstvu, ali toliko para će se naći.

Sa doksata ispred ulaza ću se nečije nerazumljivo gundanje i u salun ude krupan čovek zapuštene spoljašnjosti. Ugledavši šerifa on se uputi prema njemu.

— Tražim objašnjenje, šerife Henesi — zaplete jezikom i zastade na dva — tri koraka od njega.

— Kakvo, sudijo Flečer? — dočekao ga ovaj sa nipodaštavajućim osmehom.

— Zašto si obesio Ričarda Gatrija, a da ga pre toga nisi izveo pred mene da mu sudim? Šta sam ja, do davola, ovde?

Šerif se glasno nasmeja, pride mu i obgrli ga oko ramena pa pošto sa šanka uze bocu s viskijem i dve čaše povede ga ka stolu do prozora prema ulici.

— Dodaj da ti objasnim — govorio je uz put. — Siguran sam da ćeš posle toga reći da sam pravilno postupio.

Seli su, a on je nasuo viski u čaše: sebi malo, a sudiji punu čašu koju ovaj iskapi, pa je ponovo prinese boci.

5.

DVOSTRUKA OPTUŽBA

Upravnik pošte Valdman je imao pravo kad je traperu dan ranije re-

kao da će Belu stenu ispod koje se potok uliva u rečicu Penasko ugle-
dati još iz daljine. Spazio ju je s ne-
koliko milja udaljenosti. Naspram
sunca belasala se jedna strana ku-
paste stene koja je bila jedini ogo-
ljeni vrh između mnogih šumovitih
brežuljaka rasutih unaokolo.

Sreća ga je poslužila te je na re-
čici, pre nego što je uz njeno korito
pošao prema Beloj steni, sreo jed-
nog kopača zlata koji mu je objas-
nio kako da pronade brvnaru Volta
Bernsa.

Ugledao ju je na zaravni stotinak
stopa iznad potoka i naterao
vranca uz blagu padinu prekrivenu
smaragdnom travom pomešanom
sa paprati i mahovinom oko prore-
denih stabala.

Kolibu je ugledao udno zaravni,
gotovo skrivenu ispod stene i kroš-
nje jednog drveta u njenoj blizini.
Vrata su bila širom otvorena. Iz
odžaka nije izbijao dim, što je mo-
glo da ukaže na to da u kolibi nije
bilo nikoga, iako bi rasedlani maga-
rac, što je kraj nje pasao, mogao da
navede na pomisao da bi nekoga
ipak u njoj moglo i da bude.

S tim zapažanjima, samo što vran-
nac nekoliko puta kroči, još nešto
mu pade u oči. Bili su to sasvim
sveži tragovi kopita dva konja što
su vodili s druge strane zaravni
prema kolibi, a nešto dalje se vra-
ćali u istom pravcu. Ako su ta dva
konja odovud došla normalnim ho-
dom, u povratku su, sudeći po dubo-
kim tragovima i većim razdalji-
nama kopita sigurno odjurili ka-
som.

Zaustavi konja i pozva svog prija-
telja.

Niko se ne odazva.

Samo je magarac, koji je upravio
pogled prema njemu čim je izbio
na zaravan, kratko zanjakao.

Okrenuo se prema potoku i use-
cima na toj strani i još jače pozvao:

— Volte! Volte!

Osim učestalih odjeka odgovor ni
tada ne dode niotkud.

Pritera konja brvnari i sjaha.

Nije bilo potrebno da uđe u nju
da bi na podu ugledao telo nekog
čoveka i primetio lokvu krvi što se
pružala prema vratima.

Ušao je i okrenuo telo na leđa.

Bio je to Volt Berns, izbodenih
grudi nožem. Krv više nije isticala
iz tela, ali sudeći po tome što ona
još nije počela da se zgrušava, bilo
je jasno da od ubistva nije proteklo
više od jednog sata.

U brvnari, osim stola, dve kraće
klupe, jedne police i grubo sklepa-
nog kreveta koji je bio pomaknut
od zida, a na njemu sve ispretu-
rano, nije bilo ničega drugog. Mo-
gao je lako da pretpostavi da su
ubice tražile Bernsovo zlato, a po
tome što od njega nije bilo ni zrnca,
značilo je da su ga i pronašli.

Na polici je ugledao samo jednu
praznu platnenu vrećicu za zlato sa
vrpcom pri vrhu na kojoj je stari
kopač ispisao mastiljavom olov-
kom inicijale svog imena i prezi-
mena.

Pred brvnarom njegov mladi
konj zarza dva puta, čemu on ne
pokloni nikakvu pažnju. Tek kad je
malo iza toga čuo šum pred vra-
tima, okrenuo se.

Kraj njih su stajali šerif Arči He-
nesi i još jedan momak koji je ta-
kode na prsima imao šerifski znak.
I jedan i drugi držali su koltove
upravljene prema njemu.

— Tako, znači, derikožo — cerio
se šerif. — Zato si se raspitivao za
Volta Bernsa.

— Volt Berns je bio moj prijatelj i
ja ga nisam ubio — odvratio je tra-
per.

— Jesi li čuo, Ale — dobaci šerif
pomoćniku. — On ga nije ubio! To
ćeš morati sutra da objasniš sudiji,
derikožo, kad tebi i onom bezime-
nom što je opljačkao banku i ubio
dva čoveka bude suđeno. Ti si pri-
stalica suđenja, pa će tako i biti,
iako bih te ja najradije obesio o
onoj grani — šarnu pogledom
prema drvetu.

– Bernsa je ubio neko koji je opljačkao njegovo zlato. Nadete li i grumen zlata kod mene ili u bisagama na mom konju, onda me optužite za ubistvo i pljačku.

– Misliš li da smo toliko naivni da nasednemo toj tvojoj igri? Mogao si ti zlato, derikožo, već negde da sakriješ, da bi kasnije došao po njega... Ale, uzmi mu kolt i veži ga – dobaci pomoćniku. – Samo oprezno. A tebi, derikožo, savetujem da budeš miran, inače nećeš dočekati sutrašnje suđenje.

Nije imalo smisla prepirati se i dokazivati da nije kriv, jer to bi bile u vetar izgovorene reči. A pružiti otpor u času kad su u njega bila uperena dva kolta, bilo bi zaista besmisleno.

I dok mu je šerifov pomoćnik oprezno izvlačio kolt, a zatim mu čvrsto vezivao ruke na leđa njemu su se nametala pitanja na koja bi pravi odgovor mogli da razjasne nezavidnu situaciju u kojoj se našao. Ta pitanja su bila: da li je to bio slučaj što su se on i šerif s pomoćnikom sreli sedamnaest milja daleko od grada pored tela ubijenog i opljačanog kopača zlata, koji je dva dana ranije podelio radost s mnogim građanima Kludktofta obavestavajući ih da je pronašao zlato? Ili je taj tobože iznenadni susret bio samo smišljena i dobro izrežirana igra prepredenog šerifa, koji je, ako je tačno ono što je pretpostavljao, iz nje mogao izvući korist izmerenu vrećicama opljačanog Bernsovog zlata? Ne potiču li sveži tragovi ona dva konja koje je otkrio na prilazima brvnari od kopita njihovih konja? Na kraju, nisu li oni ti što su ga, znajući da će doći, preduhitrili, ubili Bernsa, opljačkali zlato, a njega optužili kao što su optužili nevinog Gatrija za nešto što nije učinio, ili plavokosu Kejt da je pokrala Borgnisov novac i nakit njegove žene? Od takvih ljudi čovek može svašta očekivati.

– Upitao bih ja tebe nešto, šerife – zausti, ali se i odmah pokaja, jer

shvati da bi optuživanje šerifa moglo kod ovoga da izazove revolt i strah, koji bi ga mogao skupo da košta.

– Ja sam taj koji postavlja pitanja, derikožo, a ne ti – odbrusio je šerif i povukao ga prema izlazu, pa zatim ga tako snažno udario pesnicom u zatiljak da umalo nije pao.

Kad su izašli, rekao je pomoćniku:

– Ale, pogledaj kopita njegovog konja.

Ovaj je prišao vrancu i počeo da mu podiže jednu po jednu nogu. Kod zadnje desne noge je zastao.

– Tako mi boga, šerife, ovo drvce što se poprečilo između potkovice moglo je da ostavi onakve tragove na kakve smo naišli kraj leševa Hauarda Klarka i njegovog sina – rekao je, izvadio drvce i stavio ga u džepić na svom prsluku.

U prvom trenutku Apači nije shvatio o čemu on govori. Jedino je znao da se taj štapić zaglavljen između krakova potkovice nije tamo nalazio dok je dolazio, jer bi konj hramao. Neko ga je znači, maločas, možda baš u času kad se vranac javljao rzanjem, zaglavio na to mesto, smišljajući podlu igru.

Misli mu se zadržase na imenu čoveka koje je taj momak spomenuo. Štaviše, rekao je "... kraj leševa Hauarda Klarka i njegovog sina". Gde je čuo to ime?

A onda se seti telegrama koji je iz Tularose poslao neki Džastin šerifu Henesiju u kojem mu je skretao pažnju na to da se rančer Hauard Klark, koji je prodao stado za četiri hiljade dolara, vraćao sa sinom kući, te da bi trebalo da ga njegovi ljudi prihvate kod gradića Slaton i doprate do ranča, kako ga uz put ne bi neko opljačkao.

Ali, zašto je šerifov pomoćnik rekao: "... kraj leševa Hauarda Klarka i njegovog sina"? Znači li to da ih je neko presreo, pobio i opljačkao, neko čiji se konj mogao prepoznati po tom presečenom tragu ko-

pita koji je činio štapić što je slučajno zapao među krakove jedne potkovice? Nije li šerif uglavljivanjem takvog štapića između krakova potkovice njegovog vranca hteo da dokaže da je on taj ubica i pljačkaš i da mu tako pripiše još jedan zločin koji nije počinio?

Serif je stajao pred njim i svrdlao ga pretećim pogledom.

— Borgnis mi je ispričao da si od onog ludog poštara saznao za sadržaj telegrama koji mi je poslao gospodin Džastin iz Tularose. To saznanje si, razbojniče, dobro iskoristio. Malo ti je bilo četiri hiljade dolara od Klarka, nego si ubio i opljačkao i ovog starog jadnika ovde — izgovori i udari ga pesnicom u lice.

Zateturao je i tresnuo ledima u brvna kuće. Ovog puta nije otrpeo udarac. Koraknuo je prema šerifu i raspalio ga kolenom među noge, tako da je on riknuo kao ranjena zver i sklupčao se na zemlji stenjući. Pomoćnika, koji je poleteo prema njemu da bi ga smirio udarcem kolta, tresnuo je glavom u grudi i odbacio ga nekoliko koraka dalje.

Ipak, time nije ništa postigao. Pomoćnik nije ispustio kolt, a i da ga je ispustio vezanim rukama ne bi mogao ništa da uradi. Pomoćnik je ustao zevajući da bi došao do daha. I šerif se postepeno uspravljao stenjući i psujući.

— Platićeš mi za ovo, derikožo. Kunem se da ćeš mi platiti. — Okrenuo se zatim prema pomoćniku: — Dovedi ona dva konja, pa da krenemo.

Ovaj nestade u šipragu na levoj strani zaravni da bi se uskoro otud pojavio vodeći dva konja preko čijih su se sedala klatila privezana tela dvojice ljudi.

Traper je znao, da su to Hauard Klark i njegov sin, rančer sa četiri hiljade dolara kog su taj isti šerif ili njegovi pomoćnici trebali da sačekaju u Slatonu i doprate do njegovog ranča.

Nije se iznenadio što šerif nije insistirao na tome da kaže gde je sakrio novac i zlato. On to nije tražio juče ni od plavokose Kejt. Drugim rečima, on nikad ne traži od onih za koje sam najbolje zna da su nevini da prođaju nešto što nisu ni uzeli. I ovog puta dovoljno će mu biti što će pomoću lažnih dokaza još jednom potvrditi renome izvanrednog čuvara zakona i dokazati zadivljujuću sposobnost u pronalaganju zlikovaca, po čemu je, reklo bi se, bio poznat i cenjen ne samo u svom gradu, već i u široj okolini.

6.

U DRUŠTVU ČOVEKA BEZ IMENA

Dok su jahali ulicom, najpre deca, a zatim i odrasli počеше se okupljati oko njih, da bi zajedno krenuli prema šerifovoj kancelariji.

U gomili koja je postajala sve veća i bučnija od poznatih je najpre ugledao upravnika pošte Volfa Valdmana, zatim lekara, sudiju i plavokosu Kejt što su se zajedno pojavili na doksatu ispred saluna, pa se priključili onima koji su išli prema šerifovoj kancelariji. Ispred potkivačnice pristupiše im i Stajls Glenmor sa sinom potkivačem Džefrijem, krupnom ljuđinom preko čijeg se do pasa nagog znojavog mišićavog tela nalazila umašćena i prljava kožna kecelja.

Povorka se zaustavi.

Iz gomile se začu sudijin glas:

— Čija su to tela na konjima, Arči?

— Klarka Hauarda i njegovog sina. Ovaj čovek — pokaza rukom na traperu — ubio ih je i opljačkao. Ubio je i kopača zlata Volta Bernsa i pokupio sve njegovo zlato.

Gomila zažamori preteći.

— Imaš li za to dokaze, Henesi?

— upita upravnik pošte.

— Kad sam ja nekog nevinog optužio? — upita nadmeno šerif.

– Jesi li našao opljačkani novac i zlato kod njega? – postavi začudo ovog puta trezni sudija sasvim umesno pitanje.

– Derikoža ih je sakrio pre nego što smo ga otkrili i uhvatili. Ali, propevaće on već.

– Šta kažeš na sve to, stranče? – obrati se sudija traperu.

– Kažem da je vaš šerif veliki lažov i lupez kakvih malo ima – odvratiti ovaj mirno. – Toliko za sada. Više ću reći kad mi bude suđeno.

– Jesi li štogod saznao o onih pedeset hiljada dolara koje je Glenmor pronašao u bisagama čaknutog stranca? – postavi sudija novo pitanje.

– Jesam. Pre dva sata dok smo ja i Al jahali u pravcu Slatona da bismo presreli Klarka i njegovog sina, naišli smo na jednog kauboja koji živi na ranču u blizini grada Hondo. Od njega smo čuli da je baš toliko novca prekjuche opljačkano iz banke u Hondu i da su pri tom ubijena dva čoveka. Danas će Al odjahati s novcem prema Hondu. Prema tome, sudijo, za sutrašnje suđenje ovog derikože i onoga što se tobože ničega ne seća imaćeš sve potrebne dokaze.

– Za traperu, baš kao i za mene nemaš dokaze, šerife – javi se Kejt. Ni u mojoj sobi, a ni kod njega nisi našao ništa od onoga zbog čega si nas optužio.

Šerif je prostreli ubitačnim pogledom i pođe prema svojoj kancelariji. Udoše pa kroz kratak i uzan hodnik dovedoše zatvorenika do jedne jedine, nešto veće ćelije zaštićene debelim metalnim šipkama u kojoj je na jednom od tri kreveta sedeo čovek bez imena. Na zidu, koji je gledao prema malom koralu iza zgrade bio je prozorčić toliki da se ni dete od pet godina ne bi moglo kroz njega provući. Pa i pored toga jedna šipka ga je pregrađivala odozgo naniže.

– Veži im i noge i ruke – naredi šerif pomoćniku. – Samo kad bu-

deš doneo hranu odveži im ruke, a posle ih ponovo veži. Sa ovakvima čovek mora biti oprezan.

Sačekao je da Al Harvi veže bezimenom ruke na leđa, a zatim noge i jednom i drugom. Potom je zaključao vrata i s pomoćnikom izašao na ulicu.

Apači ću kako neko dovikuje:

– Šerife, hoću li početi da gradim vešala, ili da čekam suđenje?

– Slobodno ih podiži – začuo je šerifov odgovor.

Pogledao je čoveka na krevetu.

Ovaj ga je netremice posmatrao. Zatim je progovorio:

– Verovali ili ne, ali sve mi se čini da sam vas negde ranije video. Ne mislim na ono sinoć u salunu.

– To je dobro. Pamćenje vam se postepeno vraća.

– Znači, vi mi verujete?

– Od prvog trenutka.

– Protekle noći nisam oka sklopio. Trudio sam se da se bar nečega setim, a naročito tog prokletog novca, ali uzalud.

– Šerif kaže da je prekjuche opljačkana banka u Hondu i da je iz nje odneseno tačno onoliko koliko se našlo u bisagama na vašem konju. Da li vam to nešto govori?

Zavrteo je odrečno glavom.

– Jeste li bili u Hondu?

– Ne znam – usledio je nesiguran odgovor. – Je li taj grad daleko odavde?

– Dan jahanja.

– Kad sam noćas razmišljao, shvatio sam da one bisage sa novcem nisu moje. Moje su prebačene preko sedla.

– Kako su se onda te druge bisage našle prevezane preko vaših bisaga?

Udario se pesnicama po čelu i uhvatio šakama za glavu.

– Prokletstvo! Zar je moguće zaboraviti sve ono što se do juče dešavalo u mom životu?! – povika u očajanju.

– Ako se do sutra ne setite, kasnije nećete imati priliku za to. Spe-

cijalnost ovog šerifa je kako sam se uverio za ova nepuna dva dana optuživanje nevinih ljudi i njihovo brzo likvidiranje.

— Znači li to da je i vas optužio...

— zače čovek bez imena.

— Za dve pljačke i ubistva trojice ljudi — objasni traper. Ni meni se ne piše dobro, ako do sutrašnjeg dana nešto ne smislim. Kad bih bio na slobodi samo dva-tri sata, mislim da bih dokazao ono što mi se vrzma po glavi.

— Na slobodi! Ovako vezani i u zatvoru! — osmehnu se traperov sapatnik. — Dragi prijatelju, okanite se tih pomisli. Kad bismo se nekim čudom preobrazili u ptice i tada bismo s mukom proleteli kroz ono pregrađeno prozorče.

— Priznajem da nismo u zavidnoj situaciji, ali nikad ne treba klonuti. Spomenuste veze na rukama i nogama i zatvor kao prepreke našoj slobodi? — zasvetlucaše mu najednom oči.

— Zar je to malo?

— Što se veza tiče, one neće predstavljati nikakav problem — iznenadi bezimenog.

— Mislite da ćete moći da ih prekinete? Jeste veoma snažni, ali ne verujem da bi vam to pošlo za rukom. Čak ako ih i prekinete, kako da izadete odavde?

— Prekinuti ih ne mogu, ali ih možemo jedan drugom odvezati. Sešćemo jedan uz drugog okrenuti leđima. Najpre ću ja vama odvezati veze na rukama, pa ćete onda vi meni.

— A posle? — upita bezimeni.

— Čuli ste da će nam doneti hranu?

— Jesam.

— Biće to trenutak koji treba iskoristiti. Još ako nam donesu hranu u sumrak, tada bismo sve mnogo lakše obavili i neprimetnije se iskrali na ulicu.

Rekavši to traper doskakuta do čoveka bez imena, okrete mu leđa i sede uz njega. Za njegove snažne

prste dva čvora ma kako oni bili zategnuti nisu predstavljali nikakav problem. Ruke čoveka bez imena bile su brzo slobodne, a zatim i njegove.

— Neka ostanu veze na nogama

— reče traper. — One nam neće smetati u izvođenju plana.

Baš tad se začu kucanje sa one strane zida na kom se nalazio prozorčić, a zatim prigušen glas:

— Tome, čujete li me?

Prepoznao je glas upravnika pošte Valdmara.

— Čujem vas — odvratio je i sam šapatom.

— Šta da radim? Da li da ispričam sve sudiji?

— Nikako!

— Sutra će se održati suđenje. Da tada ne bude kasno?

— Do sutra ima dosta vremena. Učinili biste dobro delo ako pošaljete nekoga do Bele stene da zakopa Bernsovo telo. Preko noći ga mogu zveri rastrgnuti.

— I vi sad na to mislite! U redu. Poslaću svog momka. Da vam malo kasnije ubacim hrane kroz prozorče?

— Nemojte ni pokušavati, jer bi vas mogli primetiti. Tada biste mi više odrekli, nego pomogli. I ne brinite ništa.

— Ako vi tako kažete, neću brinuti — odvrati upravnik pošte — samo ne znam otkud vam izvire u ovakvom trenutku toliki optimizam.

Otišao je gundajući.

7.

NE IDE SVE PO PLANU

Traperova želja da neko donese hranu tek kad padne mrak ostvarila se. Mrak je već bio ispunio ćeliju, ulica je opustela, a iz saluna je dopirao žagor ljudi što je bio znak da se on punio, kad su dvojica zatvorenika čula čaganje ključa u bravi.

Vrata su se otvorila, a zatim su odjeknuli teški koraci u prethodnoj

prostoriji, da bi potom blesnula svetlost petrolejke prodirući u hodničić i ćeliju.

— Momci — začuli su nepoznati glas — doneo sam vam nešto dobro za večeru. Zahvalite šerifu jer je večeras izuzetno dobre volje.

Posle tih reči u hodničiću se pojavio mlad čovek više debeo nego razvijen, sa šerifskom značkom na košulji, koji je nosio dve porcije u rukama. Spustio ih je na pod i otključao vrata. Kad ih je uneo u ćeliju i po jednu stavio na svaki krevet na kojima su sedeli traper i bezimeni okrenuti tako da im se ne vide slobodne ruke iza leđa, rekao je u želji da se našali:

— Odvezaću vam samo ruke. Nogama se, valjda, ne služite pri jelu. Okreni se, traperu, da ti odvežem ruke.

Prišao mu je na korak udaljenosti.

Umesto da se okrene, slobodne traperove šake stisnute u pesnice sunuše prema zamenikovoј glavi i kao dva malja ga tresnuše po slepoočnicama.

Nije ispustio ni glas. Klonuo je pored kreveta na kolena, pa se bez svesti izvrnuo na bok zakačivši pri tom porciju iz koje se jelo izli na njegovu odeću.

— Tako! Jedan deo posla smo obavili — reče traper izvlačeći onesvešćenom nož iz kanije, kojim prereza najpre sebi, pa bezimenom veze na nogama.

Pošto dobro upetljaše šerifovog pomoćnika i prevezaše mu usta maramom, pa mu posle toga još jednom vezaše vrat i stopala za metalne šipke tako da se nije mogao pomaci jer bi uže pri najmanjem pokretu počelo da ga davi, udoše u šerifovu kancelariju i pokupiše svoje oružje.

— Moj konj je ostao na ulici pred zgradom i sad je, verovatno, u koralu iza nje. Gde je vaš? — upita traper čoveka bez imena.

— Sinoć je ostao pred salunom.

— Podite po njega. Ja ću vas sačekati ovde.

Obojica izadoše na polumračnu i pustu ulicu. Samo nekoliko svetiljki, od kojih se jedna nalazila iznad ulaznih vrata saluna, razblaživale su unekoliko tamu u svojoj blizini. Nebo je bilo zakriveno oblacima, a vetrić s planine čarlija kroz grane dva obližnja drveta.

Dok je bezimeni još uvek posmatrao prema salunu ispred kog je bilo privezano nekoliko konja, traper zamače iza zgrade prema koralu. Tamo ugleda svoga još nerasedlanog vranca koji ga prepoznade i radosno zarza. Pojaha ga i s njim se skloni ispod krošnje jednog drveta, odakle je posmatrao kako se bezimeni prikrada salunu koristeći najmračnije delove ulice.

Video je kako prilazi jednom konju i odvezuje mu uzdu. Taman je jednom rukom prihvatio uzdu i unkaš sedla i jednu nogu stavio u uzengiju, kad se iz saluna pojaviše šerif i još jedan čovek i nadoše se samo na tri—četiri koraka udaljenosti od njega.

Da ga šerif nije odmah prepoznao, odnosno da je bezimeni video njega pre nego što je ovaj njega ugledao i odmah istrkao kolt, možda bi nešto mogao i učiniti za svoj spas. Ovako, zastao je kao skamenjen kad je sa svoje leve strane začuo preteći glas:

— Stani! Da se nisi mrdnuo, mutavi ubico!

Okrenuo je samo glavu na tu stranu i ugledao šerifa kome se u tom času pridružio i onaj drugi čovek sa oružjem u ruci.

— Džeksone — obrati se šerif tom čoveku — pozovi još dvojicu iz saluna i požurite prema mojoj kancelariji. Ne znam kako se ovaj stvorio ovde, ali sam siguran da je i traper pobegao.

Traper više nije čekao. Bezimenom nije mogao u tom času pomoći, a izložiti se novoj opasnosti i

dospeti iznova u zatvor, to nije želeo.

Zato je pojahao preko ulice, prošao između zgrada na toj strani i zašao u šumicu što se začinjala u blizini. Tamo je sjahao i sakrio vranca, a on se prikratio najbližoj kući i posmatrao šta se dešava pred salunom i šerifovom kancelarijom.

Dok je šerif ispred sebe gonio bezimenog, nekolicina su žurili prema njegovoj kancelariji. Uleteli su u nju da bi se samo časak kasnije na vratima pojavio onaj čovek kog je šerif nazvao imenom Džekson i doviknuo:

— Arči, i traper je umakao. Tvoj pomoćnik Ned leži onesvešćen i vezan.

— Derikoža nije daleko — odvratili šerif. — Ned im je pre pola sata odneo hranu. Trebalo bi poslati potera za njim.

— Na koju stranu? — upita Džekson. — I ko da prati trag njegovog konja ako ga uopšte i otkrijemo po ovoj pomrčini?

— Imaš pravo — zagunda predstavnik zakona dovodeći bezimenog. — Noćas ne možemo ništa da učinimo. Ali, uhvatiću ja njega kad tad. Na sreću imamo ovoga i sude nje će se moći sutra obaviti. A ovaj mi je važniji od trapera.

Kakav je bio smisao takvog šerifovog zaključka traper nije nagađao. Više ih nije ni posmatrao. U tom času pozele da na svaki način pronade kuću u kojoj je stanovao upravnik pošte. Za ono što mu je u tom času iskrslu u glavi bilo je neophodno potrebno da s njim porazgovara. Ali, ko da pogodi koja je od tih stotinak kuća rasutih unaokolo Valdmanova?

Dok se premišljao da li da zakuca na vrata najbliže kuće i da zapita za Valdmanovu, primeti kako se preko ulice baš prema mestu na kom se bio prikratio gega nekakav pijan čovek pevušeći.

Skloni se u najtamniji kutak i sačeka da se čovek približi.

Ovaj se i ne trže kad oseti nečiju ruku na svom ramenu i ču glas iza svojih leđa:

— Prijatelju, možete li mi reći gde se nalazi kuća upravnika pošte?

— Valdmanova? — upita ovaj i zaklati se na nesigurnim nogama.

— Da.

— Pa, nalaziš se, bratac, tačno pred njom — odvratila i odgega dalje nastavljajući da pevuši o nekakvoj Meri.

Dva prozora su na kući bila osvetljena i on pride jednom.

Bila je to kuhinja i u njoj su se nalazile jedna starija žena i dve devojke.

Prišao je drugom osvetljenom prozoru. U sobi je ugledao svog poznanika kako prelistava nekakve hartije na stolu i puši cigaru.

U tom času jedna od devojaka ude u tu sobu i unese šolju s nekakvom tekućinom, stavi je na sto i ponovo se vrati u kuhinju.

Traper nekoliko puta zakuca na prozorsko staklo.

Valdman odmah upravi pogled na tu stranu, pa kad se kucanje ponovi ustade, pride prozoru i prepoznavši trapera s druge strane, brzo ga otvori.

— Gospode bože! Vi! Kako ste uspeali da se izvučete iz zatvora?

— Nije bilo teško — odvratila traper.

— Udite. Od mojih ne treba da se bojite.

— Sada ne bih ulazio. Želeo bih samo da mi kažete gde je šerifova kuća.

— On nema kuću. Nema ni porodicu. Sam je i stanuje u jednoj sobi u kući udovice Eme Pots.

— Koja je to kuća?

— Treća od moje, s leve strane.

— Gospoda Pots je verovatno kod kuće?

— U to sam siguran.

— Postoji li mogućnost da je na kratko vreme pozovete u svoju kuću?

– Ema i moja žena su dobre prijateljice. Poslaću jednu od mojih kćeri po nju.

– Zadržite je ovde dok vam se ponovo ne javim, a to, kao što rekoh, neće dugo potrajati. Može li se desiti da šerif u međuvremenu naide?

– Sumnjam. U ovo vreme, pa sve do pola noći, obično se nalazi u salunu.

– Molim vas, pošaljite svoju kćer odmah kod gospođe Pots!

– Idem prvo da porazgovaram sa ženom. Ona će već izmisliti neki razlog zbog kog je zove, mada taj razlog ne bi ni trebalo tražiti, jer se one i tako često posećuju.

8.

SOBA OTKRIVA TAJNU

Jedna Valdmanova kćer je otišla po gospođu Pots i ubrzo se s njom vratila. Kad je šerifova stanodavka zamakla u kuću, upravnik pošte, koji ju je dočekao pred vratima, zadržao je kćer i s njom kratko porazgovarao, a onda prišao mestu na kom se traper bio sklonio.

– Imate sreću, Apači – reče šapatom. – Ema nije ponela ključ od ulaznih vrata, već ga je ostavila na izbočini grede s desne strane vrata. Da pođem s vama?

– Biću sigurniji da me gospođa Pots neće iznenaditi dok ne obavim posao ako vi ostanete ovde. Javiću vam se kad se vratim.

– Šerifova soba je s leve strane – pruži mu Valdman korisno obaveštenje.

Požurio je prema kući. Ključ je pronašao tamo gde mu je Valdman rekao, otključao vrata i ušao u kuću.

Desno je bila kuhinja, a pravo soba u kojoj se nalazila dobro uvrnuta petrolejka, te je slabašna svetlost jedva osvetljavala tu prostoriju.

Naspram kuhinje, dakle s leve strane, nalazila su se još jedna vrata.

Traper je odvrnuo fitilj petrolejke, postavio je bliže hodničicu iz kog se išlo u nju, kuhinju i šerifovu sobu i otvorio vrata ove.

Bila je to prostrana soba prema vrtu, koja je jednim prozorom gledala u zid susedne zgrade. Pošto na tom zidu nije bilo nijednog prozora, nije postojala opasnost da ga neko otud vidi. Za to se postaralo i nekoliko drvetu u vrtu koja su zaklanjala taj jedan jedini prozor na šerifovoj sobi.

Ova je bila čista, uredna i skromno nameštena. Pored kreveta, dve stolice, stola i omanje vitrine, čiji je gornji deo bio zastakljen, nedaleko od vrata se nalazio starinski, po ivicama izrezbareni orman.

Sagnuo se i pogledao ispod kreveta.

Tamo, osim papuča, nije bilo ničega.

Pažljivo je pretražio krevet, ali u njemu nije našao ništa što bi ga interesovalo.

Ni staklena vitrina nije skrivala ništa od onoga što je očekivao da nađe.

Preostao je samo još orman, u kome, samo što ga otvori, jedna velika platnena torba opšivena po ivicama kožom, smeštena u dnu, privuče njegovu pažnju i on je izvuče.

Srce mu zakuca snažno.

Iza torbe, tako da se ranije nisu videle od nje, ukazaše se bisage, koje su bile slične onima što su nadeene na sedlu čoveka bez imena. To još ništa nije značilo. Ako je šerifov pomoćnik Al Harvi odneo u svojim bisagama novac koji je opljačkan iz banke u Hondu, tada su te bisage slučajno zapale iza torbe i ostavljale utisak da su sakrivene. A zašto bi ih šerif skrivao ako su prazne?

Da li je po sredi slučajnost ili je postojao razlog što su bile sakrivene iza torbe, to se moglo lako proveriti.

Uzeo je bisage i otvorio poklopac.

Srce je sada zakucalo još jače, u glavi mu je zazujalo i zabrujalo.

Jer, u jednoj polovini bisaga nalazili su se svežnjevi novčanica i kad ih je izvadio i sabrao označene iznose na podvučenim ceduljicama, shvatio je da se pred njim nalazi tačno pedeset hiljada dolara, cela suma koja se i prošle noći nalazila u njima.

Šta je to trebalo da znači? Kako to da se novac još uvek nalazi u bisagama iako je šerif obećao tog jutra da će ga Al Harvi istog dana odneti u Hondo? Da li je Al danas bio sprečen da izvrši njegovo naređenje, ili je po sredi nešto sasvim drugo, nešto...

Nije imalo smisla razbijati više glavu sličnim pitanjima. Vratio je novac u bisage, a ove stavio na krevet.

Otvorio je torbu. Na vrhu se nalazilo nešto rublja, dve košulje i jedne nove pantalone. Ali kad je sve to izvadio, pred njim se ukaza prizor koji ga umalo ne natera da uzvikne od iznenađenja i neke unutrašnje razdražanosti.

Pored nekakva tri smotuljka na dnu, poredane jednu do druge ugleda četiri platnene vrećice pri vrhu zavezane. Ni jednu. Nijednu vrećicu nije otvorio, jer je znao da se u njima nalazi zlato, i to zlato koje je pripadalo njegovom prijatelju Voltu Bernsu. Na taj zaključak su ga naveli inicijali »V. B.« ispisani mastiljavom olovkom na svakoj vrećici, isti onakvi kakve je video na jednoj praznoj vrećici pronađenoj u Bernsovoj brvnari.

I dok mu je srce lupalo tako snažno u grudima kao da je htelo da iskoči iz njih on je razmotavao maramu kakve kauboji nose oko vrata štiteći se od prašine i peska uskovitlanog vetrom, da bi uskoro doživio novo iznenađenje.

Pored pet stotina dolara pronašao je i staru srebrnu patiniranu ogrlicu o kojoj je govorio rančer Majkl Borgnis i za čiju je krađu bila optužena Kejt Denet.

Iznenađenja, međutim, nisu prestajala. Doživio ih je još dva puta dok je razmotavao hartiju sa dva paketića.

U jednom je pronašao tri hiljade dolara, a u drugom okrvavljeni novčanik i u njemu četiri hiljade dolara.

Nisu li te tri hiljade dolara opljačkane od Edgara Fonde, pošto su on i njegova dva sina ubijena, da bi za ubistva i pljačku bili optuženi Richard Gatri i njegov sin Brajan?

A tih četiri hiljade dolara? Zar to nije novac koji je pripadao rančeru Hauardu Klarku dobijen u Tularosi za prodatu goveda?

Sve je bilo jasno.

Soba je otkrila veliku tajnu satkanu od nekoliko pojedinačnih.

Šerif i njegova dva pomoćnika nisu bili zaštitnici zakona, vez razbojnička banda koja je ubijala i pljačkala, pa krivicu svaljivala na nedužne, šaljući ih najčešće na vešala koristeći pri tom oprobanoj i sigurnu metodu: da mrtva usta nikad ne govore.

O tome je svedočio sav taj novac i nakit koji šerif i njegova dva pomoćnika još nisu stigli da podele. O tome je svedočilo i ono što je on u ta dva protekla dana doživio, od časa kad se našao na Grizlijevoj glavi iznad Gatrijevog ranča.

Sav novac, zlato i nakit je pokupio. U pregradu bisaga, u kojoj je bilo pedeset hiljada dolara, stavio je deo rublja tako da nije izgledala prazna, pa je bisage vratio na njihovo mesto iza velike torbe, u koju je lepo složio rublje, a košulje i pantalone postavio na vrh. Sve je, na izgled, bilo na svom mestu.

Popravio je pugužvanu prostirku na krevetu, pogledao još jednom po sobi proveravajući da nije ostavio kakav trag, pa pošto je uvrnuo fitilj petrolejke, vratio je na ranije mesto, zaključao vrata i ključ ostavio tamo gde ga je i našao. Požurio je prema Valdmanovoj kući.

Očekujući ga, ovaj je sedeo sam u

istoj onoj sobi u kojoj ga je nešto ranije video. Da kucanje na prozoru ne bi privuklo nečiju pažnju, ovaj je sada bio poluotvoren, tako da ga je trebalo samo rastvoriti šikom.

Ugledavši traperu, upravnik pošte je brzo prišao prozoru.

— Kako je bilo? — upitao je šapatom.

— Iznenadićete se kad vam ispričam — uzvratiti traper. — Imam sve dokaze o pljačkama i ubistvima koje su šerif i njegovi pomoćnici počinili u poslednja dva-tri dana.

— Jesam li vas dobro čuo, Apači? Rekoste: koje su šerif i njegovi pomoćnici počinili...

— Dobro ste me čuli, Valdmane.

Pružio mu je zavežljaj.

— Molim vas, ovo dobro sakrijte. O sadržini zavežljaja ne smeju ništa da znaju ni vaša supruga, ni kćeri.

— Dajem vam reč da ni ja neću zaviriti u njega — obeća upravnik pošte.

— Nešto bih vas upitao.

— Pitajte, Apači.

— Kad su me jutros doveli vezanog, šerif je obećao da će svog pomoćnika Ala poslati sa onih pedeset hiljada dolara u Hondo, da bi ih vratio banci?

— Čuo sam to.

— Zna li možda da li je Al odjahao u Hondo?

— Jeste. Oko dva sata popodne došli su on i šerif u poštu. Šerif me je upitao da li imam štogod da pošaljem za Hondo, kako ne bih čekao sutrašnju poštansku kočiju. Rekao je da Al nosi opljačkani novac, pa bi uz put mogao da ponese i ono što imam spremno. Dao sam mu nekoliko pisama. Zašto vam je to važno?

— Zato što Al nije odneo nikakav novac, niti je šerif nameravao da ga ikud pošalje. Kada će biti sudeње čoveku bez imena i gde?

— Sutra oko devet sati u salunu.

— Voleo bih da i vi budete tamo.

— Retko kad prisustvujem sudeњу. Mučna je to situacija.

— Pa ipak, potrudite se da sutra budete tamo.

— U redu.

— Mnogo ste mi pomogli, Valdmane — pruži mu traper ruku kroz prozor.

— Kuda ćete? Zar nećete prenoćiti kod mene? — iznenadi se upravnik pošte. — Imamo gore sobu i niko ni od mojih neće znati da ste u kući.

— Noćas neću imati vremena za spavanje. Treba da obavim još neke poslove. U svitanje dana biću ovde da biste mi vratili taj zavežljaj.

Nestao je na vreme da ga jedna od Valdmanovih kćeri koja je otvorila vrata na očevoj sobi i ušla u nju, ne vidi.

Iz saluna je dopirala pesma devojaka. Po urliku koji se utom prolomi znao je da su završili jednu od svojih raspaljivih tačaka.

Vranca je zatekao tamo gde ga je ostavio, pojahao ga i uputio se na ranč Ričarda Gatrija. Jer, za ono što je bio naumio Gatri i njegov sin, ukoliko se ovaj vratio na ranč, kao i Borgnisov sin Sidni, bili su mu potrebni.

Pomrčina sakri jahača koji je jurio u pravcu Bizonove glave.

9.

GROM IZ VEDRA NEBA

Da li zbog toga što je bila nedelja, ili što je suđenje pobudilo veliko interesovanje stanovnika Kludkrofta i okoline, tek sve stolice su u salunu bile zauzete već iza osam sati, odmah po završenom bogoslužju.

Baš zato što su bili u crkvi niko od prisutnih nije imao oružje, niti ga je smeo da ima za vreme sudeња. Za svaki slučaj na doksatu pred ulazom u salun šerifov pomoćnik Al Harvi sa prevezanom glavom oduzimao je koltove ponekom od onih što su bili zaboravili na ustaljeni običaj, a pre toga nisu bili u crkvi.

Jednom, koji je šerifovog pomoćnika zapitao zašto mu je prevezana glava, ovaj je kratko i zagonetno odgovorio:

— Čuće se. Dobro je da je uopšte ostala na ramenu.

Nekoliko minuta pre četvet šerif dovede čoveka bez imena. Prolazeći pored Ala i interesujući se za svog drugog pomoćnika, ljutito prosihta:

— Gde je, do đavola, Ned?

Tačno u devet ude sudija, ovog puta trezan, u svom dotrajalom crnom redengotu i sivim pantalonama.

Na improvizovanoj pozornici na kojoj su prošle noći poskakivale, obnaženih nogu, Kejt i njena druga-rica Ljusi, nalazio se sto za sudiju. S njegove desne strane bila je klupa na kojoj je sedela porota: petorica videnijih građana, a na levoj takođe klupa na kojoj su se nalazili šerif i pokunjeni čovek bez imena.

U prvom redu, obrazovanom od stolica, jer su stolovi za ovu priliku bili izneseni, sedela je rodbina ubijenog i opljačkanog Edgara Fonde i njegovih sinova, kao o žena i kćer ubijenog i opljačkanog Hauarda Klarka.

Svi su čekali da sudija raspali drvenim tučkom po stolu da bi smirio prisutne i otpočeo suđenje.

On to i učini.

— Građani Kludkrofta — povika — danas sudimo ovome čoveku — pokaza na bezimenog — koji je opljačkao banku i ubio dva čoveka. Do ovog trenutka on nije hteo da kaže svoje ime. Na veliku žalost, još veći zlikovac od njega, onaj koji je ubio i opljačkao Hauarda Klarka i njegovog sina i starog kopača zlata Volta Bernsa da bi i njega opljačkao, juče je pobeo iz zatvora. Taj lupež se zove Tom Lin. Nema ni Gatrijevog sina Brajana, koji je sa ocem pobio Edgara Fondu i njegove sinove i opljačkao ih. Gatri je već obešen, a Tom Lin i Brajan će, u to sam čvrsto ubeden, uskoro sesti na onu optuženičku klupu. Za to će

se pobrinuti naš šerif, kome do sada nijedan razbojnik nije zametnuo trag. Je li tako, Henesi?

— Tako je, sudijo! Obećavam! — izreče ovaj.

Tog časa su u salunu počeli da se odigravaju događaji kakvi se za sve vreme otkako je on povremeno služio kao sudska dvorana još nijednom nisu desili.

Kroz vrata iza šanka pojavi se Sidni, sin rančera Majkla Borgnisa, čoveka koji je optužio plavokosu Kejt da mu je ukrala pet stotina dolara i nakit supruge. Njegova pojava ne bi izazvala nikakvu posebnu pažnju jer se znalo za njegove veze sa lepuškastom devojkom u čiju se sobu moglo ući i iz nje izaći i kroz ta mala vrata, da Sidni nije prešao žurnim korakom prostor do pozornice izvukao kolt i uperio ga u šerifa.

Ovaj je razrogačio oči, ali i mahinalno podigao ruke uvis.

— Jesi li poludeo, Sidni? — zapitao je sipljivim glasom.

— Sidni! — ču se odnekud glas njegovog oca Borgnisa.

A Sidni se i ne pomače. Glasom koji je rezao kao mač izgovori nešto što još više zbuni prisutne:

— Da se nisi pomakao, šerife, inače ću te ubiti kao psa, što si odavno zaslužio.

Više uplašeni, nego zaprepašćeni sudija, koji se zbog uzbudenja beše uhvatio šakom za grudi, pokaza da i pored svojih poodmaklih godina i zvanja koje je imao nema hrabrosti da se bar rečima energično suprotstavi takvom mladom napasniku. On mekim, molećivim glasom izreče:

— Sidni, sine, ostavi se šale i molim te dozvoli da nastavim suđenje.

— Suđenje ćete odmah nastaviti — uzvрати momak. — Samo da razoružam šerifa.

Šerifov ustreptali pogled odluta prema vratnicama na ulazu, gde je trebalo da se nalazi njegov pomoćnik Al pored gomile oduzetih kol-

tova. Pretpostavio je da bi on morao da čuje ove reči i čudilo ga zašto se ne pojavljuje već jednom otud, pogotovo što je Sidni bio okrenut leđima ulazu.

U jednom skoku Sidni se nade na pozornici i zađe iza šerifa, pa mu izvuče kolt iz kubure koji zadenu za pojas.

— Sad možeš da sedneš, šerife — reče i vrati svoj kolt u kuburu, ne silazeći još sa pozornice.

Iznenadenja se nastaviše.

Nešto grunu u dvokrilne vratnice i one odleteše unutra prema zidu.

Oni koji su se na vreme okrenuli videli su šerifovog pomoćnika Ala Harvija kako naglavce uleće u salun i pada na pod.

Vratnice se priklopiše za njim, ali i odmah ponovo otvoriše i salun ispuni žagor ljudi koji na ulazu ugledaše gorostasnu priliku traper s pojasom o kom je visila kubura s koltom, a za ovim Ričarda Gatrija i njegovog sina Brajana s »vinčesterkama«¹ izbačenim ispred grudi.

Kad neko ugleda živog onoga za kog je verovao da je mrtav, tad nije nikakvo čudo što ga spopadne panika. Nekolicina pored kojih je stari Gatri prolazio sunuše prema sredini saluna, a jedan vrisnu i zaždi na doksat pred salunom.

I Gatri i njegov sin odoše na po jednu stranu saluna, stadoše kraj zida i spustiše puške kundakom na pod.

Traper, koji je nosio nekakav za-vežljaj, probi se između ljudi i zauzvati se pred pozornicom. On se zatim okrenu prema ljudima koji su ga netremice posmatrali.

— Želim da upozorim one građane Kludkrofta — reče on snažnim glasom — a naročito gospodu Klark i njenu kćer — da sam ja onaj traper kog je šerif Arči Henesi optužio juče da je ubio Hauarda Klarka i njegovog sina i opljačkao ih, kao i kopača zlata Volta Bernsa,

pa i njega opljačkao. Sinoć sam pobegao iz zatvora.

U salunu savršena tišina. Niko da se pokrene. Niko da se nakašlje.

Traper nastavi:

— Tako glasi šerifova optužba koju je on juče javno izrekao, lišio me slobode i strpao me nevinog u zatvor. Rekoh: nevinog, i to ću dokazati u želji da otkrijem pravo lice vašeg šerifa i njegovih pomoćnika.

Sudija kašljucnu i obrati se istim onim mekim, snishodljivim glasom:

— Ko ste vi, zapravo, strance?

Traper se okrenu prema njemu.

— Sinoć sam rekao da se zovem Tom Lin, i to je tačno. Traper sam iz Teksasa i do sad još nikad nisam bio pljačkaš i podmukli ubica, već sam se uvek borio protiv takvih ljudi. U Teksasu, pa i izvan njega poznat sam i po nadimku Apači Tom.

Kakav preokret izazvaše samo te dve poslednje reči! Videlo se da su za slavnog traperu Apači-Toma i ovde znali baš kao i u Teksasu, da su slušali o njegovim podvizima i divili mu se. Za mnoge od tih ljudi bio je to jedan od najprijatnijih trenutaka u životu jer je tog junaka Divljeg zapada mogao da vidi i da čuje njegove reči.

Proteče gotovo ceo minut, a sudija je uzalud udarao tučkom po stolu da bi smirio ljude. Tek kad se traper pope na pozornicu i zamoli ih da se smire, oni se utišaše.

— Dragi prijatelji — nastavi Apači — suđenje treba da se nastavi, ali ne ovom čoveku koji zbog povrede glave ne može da se seti ničega u svom životu, pa ni svog imena i prezimena, kao i da odgovori na pitanje otkud mu pedeset hiljada dolara, koji su, kako vas je šerif obavestio, opljačkani iz banke u Hondu, i tom prilikom dva lica ubijena. Njemu danas ne treba suditi jer je on bolestan čovek i ja preuzimam dužnost da sve saznam o njemu i da vas o tome obavestim. Ne treba suditi ni Gatriju ni njego-

vom sinu, a ni meni, jer smo nevini. Međutim, treba suditi vašem šerifu i dvojici njegovih pomoćnika.

Šerif skoči s klupe, ali ga Sidni, koji je stajao iza njega, grubo potisnu natrag.

— Neka sedne na optuženičku klupu i Al Harvi — obrati se traper sudiji. — Drugi pomoćnik Ned Stern učiniće to malo kasnije.

Sudija poslušno ponovi naredenje:

— Ale Harvi, sedni do šerifa!

Pokunjeni pomoćnik još uvek s prevezom oko glave pope se tromo na pozornicu i sede do šerifa.

— Poštovani sudijo, molim vas da mi dozvolite da ja postavljam pitanja ovoj dvojici ljudi — obrati se iznova traper deliocu pravde, koji polaskan takvim načinom obraćanja, uzvрати:

— Dozvoljavam sve, Apači, što je u interesu dokazivanja istine.

10.

ZANEMELI POSMATRAČI

Traper pogleda u šerifa.

— Arči Henesi — prenu ga iz misli — recite mi na početku da li smatrate da ste dužnost šerifa uvek pošteno obavljali, na šta vas je i zakletva obavezivala?

— Uvek! — povika ovaj. — Možda sam ponekad bio neodmeren i grub, ali tako se mora postupati sa razbojnicima.

Traper se osmehnu.

— Naša mišljenja se u potpunosti razlikuju: moje, da ste vi najobičniji razbojnik i vaše, da ste hrabar i pošten šerif. Videćemo ko je u pravu.

— Zašta ga optužujete? — javi se sudija nesigurnim glasom.

Apači kao da ne ču to pitanje i nastavi:

— Juče ste izjavili, šerife, da su pedeset hiljada dolara koje su pro-nađene kod onog bolesnog čoveka opljačkane iz banke u Hondu i da su prilikom pljačke ubijena dva nedužna čoveka?

— To sam čuo od jednog građanina iz Honda, čije ime ne znam. Sreli smo ga ja i moj pomoćnik Harvi. Je li tako, Ale?

— Tako je — promrmlja ovaj jedva čujno.

— Jeste li telegramom proverili tu vest?

— Nisam. Onaj čovek nije imao razloga da laže.

— U redu. Obećali ste juče da će Harvi istog dana odneti novac u Hondu?

— Tako je i učinjeno. Iza ručka je otišao s novcem, ali su ga na žalost u blizini Lejk-Sitija napala dva čoveka, onesvetila udarcima po glavi i odnela novac.

Traper bez reči pride Harviju i smače mu prevez. Pošto mu dobro pretraži glavu, pogleda u ljude ispred sebe i upita:

— Pretpostavljam da se lekar nalazi među vama. Molim ga da dode ovamo i da kaže svoje mišljenje o povredi na Harvijevoj glavi.

Doktor Lester Svanson se pope na pozornicu i poče da premeće pramenove umašćene Harvijeve kose. Zatim se uspravi i izjavi:

— Ja ne vidim nikakvu povredu.

— Ne možete je ni videti, jer je i nema — ubaci traper dok se lekar vraćao na svoje mesto. — Od svega što ste rekli, šerife, ništa nije istina. Nijedan građanin Honda nije vam mogao reći da je banka u njegovom gradu opljačkana, kad se to nije desilo. To će potvrditi Volf Valdman koji je jutros na moju molbu poslao telegram vlasniku banke u Hondu i od njega dobio odgovor da njegova banka nije opljačkana, ali da je na-čuo da je opljačkana banka u Tularosi i da su tom prilikom ubijena dva čoveka. Pitam vas kako ste znali za taj detalj da su ubijena ta dva nedužna čoveka prilikom pljačke banke, jer je samo to tačno od onoga što ste rekli?

Pri spomenu banke u Tularosi čovek bez imena se osetno trže i za-trepta očima, što ne izmače traperu-

voj pažnji. I kad je očekivao da će se on, možda, setiti nečega, ovaj bespomoćno klonu na klupu.

A šerif posle kratke stanke ponovi ono što je već rekao:

— Izjavio sam da smo to čuli od onog čoveka. Možda on i nije spomenuo Hondó već Tularosu, ko zna... — počeo da se povlači i zamuckuje.

— Uostalom, to i nije važno — prekide ga traper. — Dakle, vašeg pomoćnika Harvija su napali, povredili po glavi, što ne može sada da se dokaže, i odneli pedeset hiljada dolara?

— Da.

— Nećemo se zadržavati na toj povredi koje nema. Harvi je pod pretnjom morao dati novac, a zatim je prevezao glavu da bi se nekako opravdao.

— Pa, da! Tako je bilo! — uskoči ovaj hvatajući se za adut koji mu je pružen, i to od onog što ga je dotad optuživao.

Traper ga ošinu pogledom.

— Nije tako bilo. Nikakav novac nisi poneo. Novac je ostao u sobi u kojoj šerif stanuje, u istim onim bisagama. Taj novac je trebalo kasnije da podelite.

Kao da ga je neko ubo iglom odzadi, šerif skoči i izbulji oči u traperu koji iz zavežljaja počeo da izvlači svežnjeve novčanica i da ih stavlja na sudijin sto. Bilo je očigledno da prošle noći i tog jutra nije ni zavirio u orman u svom stanu.

— Poštovani sudijo — reče traper — ako izbrojite videćete da se pred vama nalazi pedeset hiljada dolara. Njih sam sinoć našao skrivene u ormanu sobe u kojoj stanuje šerif Henesi. To dokazuje gomilu laži koju su ova oba čoveka izgovorila u nameri da se opravdaju i da taj novac zadrže. Da je to bila njihova namera izjavio je meni, Sidniju Borgnisu, Riču Getriju i njegovom sinu Brajanu drugi šerifov pomoć-

nik, koji će tu izjavu uskoro ponoviti pred vama.

Ljudi su zanemeli. Gotovo da niko nije verovao u to što je čuo, u to što je video, u taj preokret koji je do jutros cenjenog šerifa nepobitno prikazao lažovom i lopovom.

11.

NOVI DOKAZI

Sudija je bio nakostrešio svoje čekinjaste obrve i vodnjikavim očima ispod njih streljao čas šerifa, čas njegovog pomoćnika. On zatim zabode pogled u gomilu novca pred sobom.

— Idemo dalje — preseče traperov glas tišinu. — Odgovorite mi, šerife, ko je Džastin, što se tako potpisivao na telegramima koje vam je slao iz Tularose?

Da je neko u tom trenutku pogledao čoveka bez imena, video bi kako su mu se oči iznova naglo raširile, a ruke zadrhtale. Ali, sve je to i ovog puta potrajalo veoma kratko.

Šerif najpre preblede, pa odbrusi:

— Šta se to vas tiče?

Traper potraži pogledom po salunu upravnika pošte.

— Gospodine Valdmane, molim vas, recite nešto o sadržini ona dva telegrama koja je šerif dobio od Džastina.

Valdman ustade.

— Prvim telegramom je taj Džastin molio šerifa da prihvati kod Slatona Edgara Fondu koji se vraćao kući sa sinovima i Gatrijevim Brajanom donoseći tri hiljade dolara za prodata goveda u Tularosi. Bojao se da ih razbojnici mogu napasti, pa im je on davao pratnju do Slatona, a od šerifa tražio da im pruži obezbeđenje od Slatona dovde.

— Šta je pisalo u drugom telegramu?

— To isto samo što su ovog puta bili u pitanju Hauard Klark i njegov sin koji su se vraćali iz Tularose sa četiri hiljade dolara takode

od prodatih goveda – objasni Valdman.

Apači ponovo preuze reč:

– Ni Edgar Fonda, ni Hauard Klark sa sinovima, na žalost, nisu stigli na svoje rančeve. Neko ih je uz put pobio i opljačkao. Prema tvrđenju šerifa, koje se zasniva, tobože, na izjavi koju je dao jedan od Fondinih sinova pre nego što je umro, njega, njegovog oca i brata napali su Ričard Gatri i Brajan Gatri, koji je inače učestvovao u gonjenju stada sa Fondom. Jeste li tako rekli, šerife?

– Tako je bilo. To mogu da potvrde moji pomoćnici Al i Ned.

– Ned tvrdi drukčije. Ned tvrdi ono što i Brajan Gatri. Ispričajte, Brajane, šta se desilo – podstaće traper Gatrijevog sina.

– Prvo niko nam nije dao pratnju od Tularose do Slatona, niti nam je ona bila potrebna, jer nas je bilo četvorica – počeo ovaj. – Na polovini puta od Slatona do Kludkrofta, u sumrak, dok smo išli putem kroz šumu u pravcu Indijanskog klanca, pred nas su iskrsla tri konjanika maskiranih lica maramama. Moj konj se poplašio i popeo, tako da sam pao u žbunje. Pri tom mi je ispao kolt iz kubure. Istovremeno su ona trojica pripucala. Za to vreme sam odbauljao i umesto da se sakrijem u žbunju ja sam se popeo u gustu krošnju jednog drveta. Video sam kako je jedan od te trojice svukao maramu s lica i povikao: »Pronađite Brajana. Ne sme nam umaći«. Taj čovek bio je šerif Henesi.

– Lažeš, Brajane! – ciknu šerif.

– Ne laže – ubaci traper. – Istu priču je ponovio i vaš pomoćnik Ned... Šta je bilo dalje, Brajane?

– Ned i Al su se razleteli na konjima, ali me nisu pronašli. Za to vreme šerif je ispalio još po jedan metak u glave Fonde i njegovih sinova Krisa i Leslija, a zatim iz Fondinog džepa izvukao novčanik s novcem. Besneo je kad su se Al i

Ned vratili bez mene. »Moramo nešto smisliti«, rekao je. »Brajana treba ubiti pre nego što dođe na svoj ranč«. Ja toliko, Apači – završi momak.

Vrisak Fondine žene zapara vazduh i oni najbliži njoj pokušale da je smire i da joj ne dozvole da poleti prema šerifu.

A traper nastavi:

– Šerif je posle toga smislio da u džep pijanog Gatrija ubaci prazan Fondin novčanik, jer im se novac nije davao, da ga optuži za učestvovanje sa sinom u ubistvima i pljački i da ga bez suđenja obesi. Na sreću, ja sam naišao u vreme dok je Gatrijeva žena držala za noge malo uvis podignutog obešenog Gatrija, te smo ga povratili u život. A te tri hiljade dolara pronašao sam u šerifovoj torbi – reče i iz zavežljaja izvuče manji smotuljak koji pruži onoj ženi u crnini što je maločas vrisnula i poletela prema pozornici. – Gospodo Fonda, žao mi je što ne mogu ništa više da učinim za vas – rekao je.

– Učinili ste više nego što mislite. Nije u pitanju novac koliko saznanje i olakšanje da mog muža i moje sinove nisu pobili naši susedi Gatrijevi, već ovaj zlikovac – odvratila žena slomljenim glasom i vratila se na svoje mesto.

Trebalo je videti izbezumljen izraz lica šerifa Henesija kad je Apači pomenuo njegovu torbu. Ako se do tada nadao da je pronađen samo novac u bisagama, sada je shvatio da je traper otkrio i sve ono što je bilo sakriveno u njegovoj torbi, a što ga je teretilo mnogo više od neuspelog pokušaja da utaji pedeset hiljada dolara. Posle trenutka velike napregnutosti u kojoj je, reklo bi se, igrao svaki njegov damar, najednom se kao prazna vreća skljokao na klupu.

Posmatrači se uskomešale, zažagoriše preteći, te je sudiji bilo potrebno mnogo vremena da ih smiri.

— Imate li još nešto da kažete, Apači? — upita drhtavim glasom.

— Tek sam došao do pola. Sada treba da skinem šerifovu optužbu sa sebe i da ukažem na još neke njegove zločine. Podsećam vas na drugi Džastinov telegram iz Tularose kojim je šerifu bio najavljen dolazak Hauarda Klarka i njegovog sina. I njega je, tobože, trebalo prihvatiti kod Slatona i štititi dovde, jer je Klark nosio četiri hiljade dolara. Sada mi je jasno da su telegrami tajanstvenog Džastina bili samo najava šerifu Henesiju onih što su dolazili s novcem, a koje je trebalo ne štititi, već pobiti i opljačkati. Pobiti zato da ne bi bilo svedoka šerifovom zločinu. Slažete li se s tim, šerife?

Ovaj je ćutao.

— Nije ni potrebno da ista odgovorite. To nam je potvrdio vaš pomoćnik Ned. Posle dobijenog telegrama od Džastina, vi i Al ste dojahali najpre u brvnaru Volta Bernsa, ubili ga i opljačkali, a zatim se brzo udaljili jer ste imali da obavite još jedan zlikovački zadatak. Osim toga, znali ste da ja mogu svakog časa da naidem. Presreli ste Klarka i njegovog sina, ubili ih i uzeli ovaj okrvavljeni novčanik sa četiri hiljade dolara — izvuče iz drugog zamotuljka novčanik i visoko ga podiže — a zatim ste se vratili prema Bernsovoj brvnari i čekali da ja naidem. Tako vam je dobro došlo da mene optužite i za jedan i za drugi zločin.

Iz prvog reda pred pozornicom ču se glasni jecaj gospode Klark.

Traper sasvim razveza zavežljaj i takođe podiže uvis platnene vrećice sa zlatom.

— Ove vrećice sa zlatom i ovaj okrvavljeni novčanik sa četiri hiljade dolara pronašao sam takođe u torbi šerifa u ormanu i u sobi u kojoj stanuje. Da je zlato pripadalo Bernsu može se zaključiti po inicijalima »V. B.« upisanim na svakoj vrećici... Gospodo Klark — pruži ruku

s novčanikom — ovih četiri hiljade dolara predajem vama. Drago mi je što mogu bar njih da vam vratim, ako ne mogu da vratim u život vašeg sina i muža.

Zena nije imala snage da ustane i da pride. To učini njena kćer, koja pride i promrmlja nekoliko nerazumljivih reči zahvalnosti.

Postojala je opasnost da razliučeni ljudi koji su sve žešće psovali i pretili svuku s pozornice šerifa i njegovog pomoćnika, te Apači povika:

— Još nisam završio. I da se razumemo: linča neće biti, jer je on bio svojstven ovom čoveku koji vam je bio šerif. Sudiće mu se. Ali, pre toga treba ispraviti još jednu nepravdu... Sidni, dovedi ih — dobaci mladiću.

Ovaj strča s pozornice, zamače kroz ona ista vratanca iza šanka da bi se ubrzo otud vratio sa Kejt Denet i drugim šerifovim pomoćnikom Nedom Šternom.

Traper se još jednom okrenu prema posmatračima u salunu. Ugledavši među njima rančera Borgnisa koji je netremice posmatrao kako njegov sin, vodeći je za ruku, uvodi igračicu i pevačicu Kejt, Apači mu se obrati:

— Prekjuče su vam, Borgnise, ukradeni pet stotina dolara i srebrna ogrlica vaše žene?

— Tako je.

— Šerif je za krađu optužio Ketrin Denet.

— Pronašao je u njenoj sobi maramu u kojoj je nakit bio uvijen. Osim toga, priznala je da je te noći, kad nas nije bilo kod kuće, bila sa mojim sinom na našem ranču.

— Kejt je poricala da vam je ista ukrala — primeti traper.

— A koji će lopov priznati da je lopov, Apači? — upita rančer.

— To što je devojka bila sa vašim sinom na ranču, ne znači da je kradljivica. A marama koja je pronađena u njenoj sobi mogla je biti podmetnuta.

– Ko da podmetne baš maramu u kojoj se nalazio nakit? – osmehnu se malo zbunjeno rančer. – Ja?

– Ne vi, već onaj koji je nakit ukradio.

– Priznajem da vas ne razumem – sleže rančer ramenima.

Traper izvadi iz zavežljaja poslednje stvari: pet stotina dolara i starinsku srebrnu ogrlicu sa raznobojnim staklenim ukrasima.

– Je li ovo ta nestala ogrlica, Borgnise?

– Jeste – izbulji rančer oči.

– I nju i pet stotina dolara našao sam u onoj istoj torbi u kojoj i sve ostalo što sam već pokazao. A torba se, kao što sam već rekao, nalazila u ormanu sobe u kojoj stanuje šerif Henesi... Nede – obrati se zbunjeno pomoćniku – ispričaj šta znaš o tome.

Ovaj se zaklati u mestu, prenese nekoliko puta težinu tela s jedne na drugu nogu i ne gledajući svog šefa koji ga je preteći i podmuklo posmatrao, reče:

– Šef mi je rekao da će te noći Borgnis sa ženom otići na neku proslavu i da će Sidni ili doći u salun kod Kejt, ili će je odvesti na ranč. Trebalo je da odem na ranč, da se sakrijem i da čekam da kaulboji zaspu, a Sidni ode prema gradu. Moj zadatak je bio da u međuvremenu pretražim spavaću sobu Borgnisovih, jer je šef pretpostavljao da u njoj ima novca. Kad je Sidni otišao prema gradu, ušao sam u kuću, pronašao pet stotina dolara i taj nakit uvijen u maramu. Nisam znao da li on štogod vredi, ali sam i njega poneo i sve to predao šefu – dovrši pomoćnik svoju priču i tek tada krišom pogleda Henesija.

Borgnis iznenadi sve svojim postupkom. Ustade i obraćajući se devojci reče s puno poštovanja:

– Molim vas, gospodice, da mi oprostite što sam posumnjao u vaše poštenje!

– Ona pocrvene kao bulka, zbunjeno se osmehnu, pa sa Sidnijem zamače kroz vrata iza šanka.

Sudija iskoristi prisustvo Neda Šterna, reče mu najpre da sedne na klupu do Ala, a zatim reče:

– Znaš li ti, Nede, ko je Džastin iz Tularose?

– Ne znam – odvrati ovaj. – Znam samo da je šef imao u Tularosi svog čoveka koji mu se često javljao telegramima.

– Apači Tom se nekoliko puta pozvao na tvoje izjave.

– Čuo sam. Stajao sam kraj otvorenih vrata do šanka i sve sam čuo što je rekao.

– Jesu li to bile tvoje izjave?

– Jesu, sudijo, i sve je tačno što sam mu rekao, a što je Apači ponovio. Mogu da dodam u svoju odbranu da sam za ovih pet meseci otkako sam pomoćnik Arčija Henesija radio ono što mi je on naredio, ali u tom vremenu, a ni pre toga, nikad nisam pucao u čoveka. Nisam pucao ni onog dana kad sam se našao pred Fondom i njegovim sinovima. Pucao sam u vazduh.

– U tom slučaju, sudenje šerifu Henesiju i njegovim pomoćnicima može da se privede kraju – izjavi sudija. – Porotnici – okrenu se prema petorici ljudi – čuli ste šta je Apači Tom rekao, a što je potkrepio nepobitnim dokazima. Čuli ste i izjavu Neda Šterna. Na vama je da prosudite da li je optuženi kriv, a na meni je da im odredim kaznu.

Porotnici se nisu sašaptavali ni minut. Jedan od njih ustade i izjavi:

– Krivi su!

Sudija udari tučkom po stolu i žagor se stiša. Potom ustade.

– Henesi, Harvi i ti Šterne, ustanite! – naredi.

Ustali su tromo.

– Arči Henesi – počeo sudija – zato što si koliko do sada znamo, ubio i opljačkao Edgara Fondu i njegova dva sina, zatim Hauarda Kola i njegovog sina, kao i starog Volta Bernsa, što si se kao čovek ogrešio

o zakone ove zemlje, a kao šerif što si pogazio datu zakletvu, osuđujem te na kaznu smrti vešanjem koje će se obaviti kroz dva dana.

Henesi najednom riknu kao razjarena zver, sunu rukom prema čizmi i iz nje izvuče nož, pa jurnu prema traperu.

Iako nije očekivao napad, ovaj izbeže prvi Henesijev pokušaj da mu zarije nož u telo, pa kad ga ovaj promaši, zanese se i izgubi ravnotežu, on ga pogodi pesnicom tako snažno da ovaj slete s pozornice i ostade da leži na podu bez svesti.

Sudija se okrenu prema Harviju.

— Ale Harvi, dve godine si pomoćnik šerifa. Zato što si slepo izvršavao njegova naređenja i onda kad su se ona sukobljavala s moralnim normama i zakonima, zato što si učestvovao u pomenutim pljačkama i ubistvima, osuđujem te na kaznu strogog zatvora sa teškim prinudnim radom u trajanju od dva deset godina.

Harvi nije imao snage da urlikom ili psovkom iskaže bes. Dvadeset godina rada u kamenolomu bilo je gore od trenutne smrti, jer se tamo umiralo lagano. Noge mu otkaže poslušnost i on se skljoka na klupu, pa sa ove ošamućen klonu na pod.

— A tebe, Nede Šterne, koji si bio Henesijev pomoćnik samo u poslednjih nekoliko meseci, zato što si znao za nepoštene rabote tvog šefa i njegovog pomoćnika, a o njima nisi nikoga obavestio i zato što si opljačkao Majkla Borgnisa, osuđujem te na tri godine robije sa radom u kamenolomu kraj grada Hondo. Tako blagu kaznu ti dodeljujem što si u vreme istrage koju je vodio Apači Tom pokazao spremnost za saradnjom s njim.

Tri udarca tučkom o sto ogласише kraj suđenja.

Stotinak ljudi što su se nalazili u salunu zaurlaše po običaju ne toliko zbog toga što su dodeljene pravedne kazne, već zato što je predsto-

jala još jedna predstava: javno vešanje njihovog bivšeg šerifa.

Sudija ponovo raspali nekoliko puta tučkom po stolu, te ih smiri.

— Do đavola — reče — ako je suđenje završeno, ja nisam još završio. Nisam rekao da je ovaj čovek bez imena za sada oslobođen optužbe i da će se nalaziti na slobodi sve dok Apači Tom, kao što je obećao, ne sazna ko je on i otkud mu onih pedeset hiljada dolara. Taj novac će biti privremeno deponovan u našoj banci dok se ne utvrdi njegovo poreklo i pravi vlasnik. Biće deponovane i vrećice sa zlatom Volta Bernsa dok se ne jave njegovi naslednici.

— On ima udatu kćer u blizini El Pasa — javi se Apači. — Obavestiću je o smrti oca i o dvostrukom nasleđstvu.

— Još nešto — završavao je sudija. — Predlažem da privremeno dužnost šerifa obavlja Brajan Gatri, kome predajem ovu trojicu lupeža. Slažete li se?

Oduševljeni povici i pljesak prihvatiše njegov predlog.

— Ne bi bilo pošteno ako ne bih spomenuo još dve stvari. Prvo, svima nama je jasno da samo Apači-Tomu treba da zahvalimo što je raskrinkao Arčija Henesija i spasao grad još veće bede koja je mogla da ga snađe.

— Živeo Apači Tom! — razdra se Valdman gotovo istovremeno kad i Rič Gatri.

— Živeo! — zagrme sa svih strana.

— Na kraju, dragi prijatelji — postade sudijin glas mek i drhtav — želim da priznam da sam i sam unekoliko kriv što sam Henesiju dozvolio da često bude, i šerif, i sudija. Verovao sam da ono što čini, u krajnjoj liniji čini u interesu pravde ovog grada. Priznajem da sam star, bolestan i da volim da popijem više nego što bi trebalo. Sve to ne priliči jednom sudiji, pa vas molim da me razrešite te dužnosti i izaberete nekoga drugog.

Najpre muk, a onda odobravanje i razumevanje takve njegove odluke.

— Kad je tako — viknu razdragano sudija — još jednom oglašavam da je suđenje završeno i da ti, Stjuarte, možeš da točiš piće ovim ožednelim ljudima.

Petnaestak minuta kasnije kad se stolovi nadoše na svojim mestima i žene, osim Kejt i Ljusi, napuštise salun, u ovome odjeknu pesma razdraganih ljudi koju začu i povede Kejt, pesma koja je govorila o slavnom traperu iz Teksasa:

**»Preko prerije jezdi Tom Lin
Baš kao mesec na putu svom.
Teksasom jaše teksaški sin
Koga još zovu Apači Tom.
Teksaški sin,
Hrabri Tom Lin«...**

Dok je iza njihovih leđa odjekivala pesma, čovek o kome je ona pevala, zajedno sa bezimenim i sa upravnikom pošte, prelazio je ulicu i odlazio prema Valdmanovoj kući gde ga je čekao specijalni nedeljni ručak koji su pripremile gospoda Valdman i njene simpatične kćeri za gosta koga još nisu videle, a o kome su do tada mnogo slušale od prijatelja porodice, starog kopača zlata Volta Bernsa.

12.

TRAG VODI U TULAROSU

Ručak je bio završen, a gosti i domaćin su se sladili pitom od jabolka, kad je ruka Volfa Valdmana, koja je prinosila komad pite ustima, zastala na polovini puta.

— Sada sam se setio nečega što bi vas moglo interesovati, Apači — rekao je.

— O čemu se radi?

— Setio sam se još jednog telegrama koji je onaj isti Džastin poslao Arčiju Henesiju pre pet ili šest dana.

— Sećate li se njegove sadržine?

— Da ne bih nagađao, skoknuću do pošte i doneću njegovu kopiju.

Pošta se nalazila s druge strane ulice, pa se vratio brzo.

— Evo ga — reče. — Biće bolje da ga ja pročitam, jer mi je rukopis takav da ponekad ni sam ne znam šta sam napisao.

Stavio je naočari i počeo da čita:

»Uskoro stiže najveće krdo goveda koje je ikad prispelo u Tularosu. Stalo mi je da ga kupim, ali se bojim da će mi ga preoteti Lansberi koji ima više novca i uvek nudi veću cenu. Biće mi žao ako ispadnem iz trke.

Džastin«.

— Opet taj Džastin! — uzviknu traper, pa pogledavši bezimenog upita: — Za vreme suđenja, a i ovog časa kad je Valdman čitao telegram trzali ste se pri spominjanju imena Džastin, kao i grada Tularose. Možete li mi objasniti zbog čega?

Čovek sleže ramenima.

— Ne znam, ali je sigurno da to ime ima neke veze sa mojom prošlošću. U jednom trenutku sam pomislio da ću se setiti, ali baš tada se sve rasprsnulo kao mehur od sapunice i nastao je mrak. Isti osećaj sam doživeo kad sam čuo da se zovete Apači Tom. To ime kao da sam nekad čuo, kao da mi je nešto značilo. Ali, šta? Veoma mi je žao, Apači, ako mi ne verujete. Tada bih se osećao bespomoćnim i izgubljenim.

— Verujem vam, jer sam čuo za slučajeve slične vašim. Tim ljudima se ipak kasnije povratilo pamćenje.

Traper uze telegram iz Valdmanove ruke i zagleda ga nekoliko trenutaka.

— Posle ona dva telegrama koja je Džastin poslao šerifu Henesiju stradali su Fonda i Klark. Telegrami su, znači, podsticali šerifa na određene akcije. Na šta bi trebalo da ga podstakne ovaj telegram? — upita se.

Pošto ne dobi odgovor, nastavi da razmišlja:

— Bilo bi najbolje, Valdmane, da telegrafirate pošti u Tularosi i da se raspitate za Džastina i Lensberija. Možda će to što budete saznali značiti nešto za našeg bezimenog prijatelja.

— Učiniću to odmah, jer je Tularosa veliki grad te pošta radi i nedeljom. Hajdemo u moju kancelariju!

Iako je telegraf bio relativno nov izum u sferi međugradskih kontakiranja, upravnik je zadržavajući brzo kucao na tasteru.

— Sačekajmo nekoliko trenutaka i dobićemo odgovor — reče kad predade poruku.

Proteće punih petnaest minuta pre nego što taster počeo da otkucava. Pošto dešifrova poruku, Valdman je pročitao:

„Džastin Henesi je trgovac iz Tularose. Bavi se otkupom i preprodajom goveda. Pit Lansberi je bankar u našem gradu. Pre nekoliko dana, kad su razbojnici odneli iz njegove banke pedeset hiljada dolara, razboleo se i leži bez izgleda na ozdravljenje.“

— Sto mu gromova! — povika Apači. — Klupko je počelo da se odmotava.

— Da. Potvrđeno je da su tih pedeset hiljada dolara opljačkani iz Lansberijeve banke u Tularosi — ubaci upravnik i pogleda ispitivačkim pogledom čoveka bez imena koji je pesnicama trljao čelo u želji da se nečega seti.

— Još nešto je važno — reče traper. — Jeste li obratili pažnju na Džastinovo prezime Henesi. Isto prezime kakvo ima i vaš bivši šerif! Siguran sam da su njih dvojica blizak rod i da je istovetno prezime razlog što se trgovac iz Tularose potpisivao na telegramima samo imenom.

— Hoćete da kažete da je šerif bio umešan u pljačku Lensberijeve banke? — upita malo bojažljivo upravnik.

— U to sam siguran — odreza traper. — Signal koji mu je Džastin poslao značio je da treba Lansberija izbaciti iz trke, kako bi se on dokopao tog stada. A Lensberija je bilo moguće izbaciti samo ako mu se opljačka novac.

— Znači li to da ja nisam umešan u pljačku? — javi se treperavim glasom od uzbuđenja bezimeni.

Traper se češnu po zatiljku.

— Da budem iskren, na to vaše pitanje ne mogu da odgovorim dok ne saznam ko ste i kako su se bisage s novcem našle kod vas... Možete li poslati samo još jedan telegram Tularosi, Valdmane, i zainteresovati se o napadačima na banku?

— Zašto da ne! — uzvрати ovaj i sede pored aparata.

Odgovor ovog puta stiže brže. Upravnik pošte iz Tularose ih obavesti:

„Pljačku su izvršila tri maskirana čoveka, dvojica niskog, a jedan visokog rasta. Ovaj treći je potrpao svežnjeve novca u bisage, izašao iz banke, pojahao konja i odjurio. Prilikom izlaska druge dvojice neki su pokušali da ih zadrže, pa su tom prilikom ubijeni jedan čovek i jedna žena. U poteru za pljačkašima odmah su krenuli šerif Markos Armendaris i njegov pomoćnik sa još jednim građaninom. Oni se do danas nisu vratili u Tularosu, niti su njihova tela pronađena.“

— Visok čovek s bisagama — ponovi traper i prvi put sumnjičavo zagleda bezimenog.

— Tu piše da je za njima pošla potera od trojice ljudi — zamuca ovaj. — Možda sam ja jedan od njih?

— Armendaris niste, jer njega poznajem — uzvрати upravnik.

— Krećemo odmah u Tularosu — predloži traper. — Po svemu sudeći tamo će nas dočekati, ili kao heroja, ili kao pljačkaša banke. Voleo bih da bude ono prvo.

SERIFSKA ZNAČKA

Da u času kad su prolazili pored potkivačnice nisu videli pred njom starog Stajlsa Glenmořa, ne bi tako brzo saznali za još jedan detalj vezan za čoveka bez imena.

Simpatici i pošteni starac, koji je bezimenom možda spasao život pritičući mu u pomoć odmah po nesreći, pođe im u susret.

— Odlaziš, Apači? — upita.

— Možda ću se uskoro vratiti.

— A ti, momče? Jesi li se setio čega?

— Ničega — odvrati ovaj. — Ako se više ne budemo videli, gospodine Glenmore, onda znajte da sam vam zahvalan za ono što ste učinili za mene.

— To bih učinio i svakom drugom čoveku u nevolji, sinko. Čika Stajls ti želi da se setiš svega i da dokažeš da si pošten čovek.

— Nadam se da ću to uz pomoć Apači-Toma moći da dokažem.

— Gospodine Glenmore — javi se traper — rekli ste da se mom saputniku dogodila nesreća iznad Indijanskog klanca, na putu koji povezuje Slaton sa Kludkraftom?

— Baš tako.

— Je li to daleko?

— Nešto više od pola sata jahanja.

— Biste li imali vremena i volje da odjašete s nama do tog mesta?

Iz potkivačnice se javi Glenmorev sin:

— Zašto ne bi imao! I tako se ovde dosađuje i smeta mi.

— Ima pravo — nasmejao se starac. — Nastavite putem. Ja ću vas stići.

Indijanski klanac su činila dva brega. Jedan po čijoj je ivici vijugao put, a ispod njega se kamenita padina strmo spuštala prema potoku u dubinu od sedamdesetak stopa i drugi, pri vrhu prekriven šumom, čija je strana prema potoku imala blaži nagib i bila obrasla travom.

Bio je to, kako će im starac objasniti, Čarlijev pašnjak.

— Ja sam se nalazio na ivici šume kad sam čuo uplašenu njisku konja, uzvik čoveka i obrušavanje kamena. Izleteo sam iz šume i stigao da vidim kako se konj i čovek kotrljaju prema potoku u klancu.

Apači sjaha, što učiniše i druga dvojica.

— Pokažite mi tačno mesto niz koje su oni sleteli.

— Evo ovde — upravi starac ruku prema ivici puta.

Apači počeo oprezno da se spušta zagledajući svuda oko dočeka. Ni sam nije znao šta traži, ali mu se činilo da bi pri takvom padu ipak nešto moglo da ostane što je spalo s čoveka ili konja.

U podnožju ivica jednog kamena bila je krvava i on shvati da se baš na tom mestu bezimeni povredio.

To potvrdi i starac koji povika odozgo:

— Nekoliko stopa niže od tog kamena sam ga zatekao onesvećenog i krvave glave.

Već je nameravao da se vrati, kad sa gornje strane kamena nešto zasvetluca na zemlji o šta se u tom času odbiše sunčevi zraci.

Sagnu se i podiže taj predmet.

Bio je to šerifski znak!

— Ne znam što si se lomatao ovom strminom — dočeka ga starac kad se uspe na put. — Šta si očekivao da nađeš?

— Nešto sam, ipak našao, — odvrati ovaj, pa pre nego što izvadi zvezdu iz džepa pogleda levu stranu prsluka bezimenog.

Prsluk je sa spoljašne strane bio prekriven kravljom dlakom, te se na njoj nije video nikakav trag, ali kad ga izokrenu, sa unutrašnje strane su se na dva mesta jasno videli tragovi od uboda igle.

Tek tada izvuče zvezdu i zabode je bezimenom u prsluk.

— Do đavola — zagrcu ovaj dok su mu oči sijale pune nade — bilo bi zaista divno ako sam ja taj po-

moćnik šerifa iz Tularose koji je pošao u poteru za pljačkašima.

— Svi su izgledi da je tako — podrža ga traper u takvoj nadi. — To ćemo lako saznati kad stignemo tamo.

Iako je priželjkivao da je tako, traper je morao da prizna da je opis visokog pljačkaša banke s bisagama u potpunosti odgovarao ovom mladom čoveku. Zar on šerifski znak nije mogao da skinе s prsluka ubijenog šerifa ili njegovog pomoćnika? Zar ta zvezda nije mogla da bude samo dobra maska za čoveka koji je bežao s gomilom novca? I zar on, na kraju, nije mogao biti nadaren glumac koji je već što glumio osobu što je izgubila pamćenje, nadajući se da će se tako izvući?

— Ja vam više nisam potreban, Apači — prenu ga starac.

— Hvala vam, gospodine Glenmore!

— Ovaj put će vas odvesti u Slanton. Na dva sata jahanja oдавde naići ćete na krčmu i ja bih vam savetovao da u njoj prespavate, pa da tek ujutro nastavite put.

— Mislim da ćemo vas poslušati, jer posle onoga što smo doživeli u Kludkroftu odmor će biti potreban i meni i mom saputniku, pruži mu traper ruku, koju starac svojim čvornovitim prstima steže.

Jahali su više od jednog sata. Sunce je za dužinu koplja bilo udaljeno od brega na zapad za kojim će zaći, što znači da bi u vreme njegovog zalaska trebalo da ugledaju krčmu koju je starac spomenuo. Kraj postade nešto pitomiji, te je bilo sve više drveća i žbunja oko puta, a miris kadulje i ostalog poznoprolećnog cveća širio se na sve strane.

Tog čoveka koji će malo kasnije izaći iz žbunja pred njih na put, traper je primetio još ranije s jednog zavijutka, ali tom nije posvetio ni-

kakvu pažnju. Krčma je bila u blizini, a rančeva je bilo unaokolo, te nije nikakvo čudo što su naišli na jahača.

Kad se pojavio pred njima, jahač, sredovečan čovek u građanskom odelu, nije izgledao ni malo bezazleno. Držao je kolt u ruci, a oči su mu svetlucale kao u ludaka.

Traper i bezimeni zaustaviše konje.

— Je li to neka šala, prijatelju? — osmehnu se traper. — Ako, pak, tražite one koje biste želeli da opljačkate, tada niste naišli na prave ljude.

Moglo se to dvojako razumeti. Čak i kao pretnja, pogotovo kad je te reči izgovorio tako mlad i snažan čovek koji bi napadača mogao zajedno s njegovim konjem podići uvis.

Reči opomene ili pretnje ne ostaviše nikakav utisak na čoveka s koltom. On odbrusi:

— Vi se ne mešajte, jer se ovo vas ne tiče. Tiče se mene i ovog skota sa šerifskim znakom.

— Ja vas i ne poznajem — progovori bezimeni. — Da me niste zamenili s nekim?

— Tačno je da mene ne poznaješ, ali si zato poznavao mog brata kog si poslao na onaj svet.

— Sigurno je to i zaslužio.

— Možda i jeste. Ali, brat mi je. Osim toga, ako je on u pijanom stanju jednog čoveka ubio, a jednog ranio, postojao je drugi način da ga smiriš, makar da je on držao upepen kolt i u tebe.

Traper ne otrpe, već se umeša:

— Pošto se tako desilo kako ste sami ispričali, šta je onda trebalo da učini čovek sa šerifskom značkom kad se nađe pred uperenim koltom ubice? Da čeka da onaj prvi povuče oroz?

— Rekao sam da se ne mešate, traperu. A ti, šerife, čuj me dobro. Od onog dana tražim pravu priliku da osvetim brata. Juče sam čuo da si pre dva dana pošao u poteru na

ovu stranu za pljačkašima banke i krenuo sam ti u susret. Sreća mi se osmehnula. Moj brat Spenser Medford biće osvećen.

Palac mu je zapinjao oroz. Pucanj se mogao svakog časa očekivati.

Tad se desi nešto što iznenadi traperu. Još nikada nije video da je neko tako brzo izvukao kolt i nestao na suprotnoj strani svog konja u odnosu na Medforda. Dva pucnja se sliše gotovo u jedan.

Po tome što se Medford zaklati na konju, ispusti kolt i pade na zemlju, bilo je očigledno da je bio spori u povlačenju oroza. Na to je ukazivala i crvena mrlja koja se pojavi na njegovoj beloj košulji na sredini grudi. Konj mu se preplaši i besomučno odjuri kroz šumu.

— Videli ste, Apači, da nisam imao drugog izbora — govorio je bezimeni uzbuđenim glasom. — Ovaj bi me ubio da sam oklevao.

— Smirite se. Tako bi svaki drugi postupio na vašem mestu. Sećate li se tog Spensera Medforda?

— Ne! — izgovori čovek gotovo glasom očajnika.

— Onda ćemo morati da se strpimo dok stignemo u Tularosu. A sada da sklonimo ovoga s puta i zakopamo ga.

14.

KRČMA DEBELOG RAJANA

Najpre su naišli na pašnjak s krdom goveda i dva kauboja, od kojih jedan pritera konja i zamoli za dve cigarete. Dok ih je savijao služeći se traperovom duvankesom, on im objasni da se krčma Debelog Rajana nalazi samo pola milje dalje, da u njoj mogu u miru prespavati, a pre toga se dobro počastiti ukusnim jelom koje priprema Rajanova žena Meksikanka Končita.

Zašto su krčmara zvali Debeli Rajan, Apači i njegov saputnik saznadoše kad se desetak minuta kasnije nadoše pred krčmom gotovo sakrivenom pod gorostasnim drvećem i kad iz nje izađe čovek kao pun mesec okrugle glave, lica crve-

nog kao rak, bez ijedne dlačice na temenu te mu je ono sijalo kao da je namazano zejtinom, a čije je telo priličilo povelikoj bačvi kod koje širina nije bila ništa manja od njene visine.

Ono što je na toj prevelikoj glavi bilo lepo bile su krupne oči i kao sneg beli zubi. On je znao za taj dar prirode te se neprestano osmehivao pokazujući zube i dajući očima još prisniji i pitomiji izraz.

Krčmarov pogled se zaustavi na traperu koji beše sjahao i svojim telom za časak zaklonio čoveka bez imena.

— Šta mogu da učinim za vas, gospodo? — upita on veoma laskavo.

— Možemo li dobiti večeru i prenoćište?

— Kako da ne! Pod krovom imamo lepu sobu s dva ležaja.

Tada se bezimeni pojavi iza traperu i ovaj vide kako krčmareve oči najednom blesnuše čudnim sjajem koji mu preobrazi celo lice.

— Izvolite u krčmu! — pozva ih.

— Doneću vam po želji pivo ili viski, a za pola sata večera će biti gotova.

U krčmi zatekoše momka od oko osamnaest godina, čupave, kao zift crne kose, po liku nimalo sličnog krčmaru, a ni po telu, jer ono nije pokazivalo nikakve sklonosti ka gojaznosti.

Ni ovog puta traperu ne izmače iznenaden pogled kojim momak dotače bezimenog, pa ga prenese na krčmara.

— Dođi, Erni, da mi pomogneš da iz podruma iznesemo bure sa svežim pivom — obrati se krčmar momku i s njim zamače niz stepenice koje su vodile nekud naniže.

Bure je bilo brzo doneseno i slavinu uglavljena i dok je Krčmar točio pivo u dva povelika zemljana krčaga, momak izađe napolje. Malo kasnije ču se konjski topot i traper vide kako on odjaha u pravcu Slatona.

Za sve vreme dok su pili, a zatim večerali krčmar se topio od ljubaznosti. Traper je oslovljavao samo sa »gospodine«, a bezimenog sa »šerife« ne spominjući nijednom njegovo ime, možda i zbog toga što ga nije znao.

— Navrate li vam gosti? — upita traper u jednom trenutku dok su večeru privodili kraju.

— Navrate na pivo ili viski, a poneko i da nešto pojede. Retko ko ostane da noći, jer su i Slaton, sa ove strane, i Kludkroft iz kog ste verovatno dojahali, blizu. A moja soba nije ništa lošija od onih koje izdaje Stjuart u svom salunu u Kludkroftu.

To je bilo tačno. Kad se traper i bezimeni, noseći bisage uspeše, u nju morali su da priznaju da je to bila čista, prostrana soba sa dva kreveta, zastrta poda, sa ormanom, stolom, velikom petrolejskom lampom i omanjim izrezbarenim sandukom na kom se nalazio lavor, a u njemu bokal s vodom.

Otvoreni prozor gledao je prema putu i onom gorostasnom drvetu čije su se grane pružale prema kući, a jedna od njih dolazila do samog prozora, te bi se čovek, u slučaju nužde, mogao lako niz nju da spusti do zemlje.

— Koji ćete krevet, Apači? — upita bezimeni.

— Ovaj do prozora.

Za to je imao razloga. Još uvek nije mogao da zaboravi one iznenađujuće poglede debelog krčmara i momka kad su ugledali bezimenog, niti to da je momak odmah posle toga nekud odjahao.

Razmišljao je. Ako podmetne stolicu pod kvaku na vratima, sa te strane neće moći da uđe niko neprimećen. Međutim, ako onaj koji ima čvrst san i spava kraj prozora ne bude oprezan, prava opasnost može da dođe odozdo, uz to drvo, pa preko te grane. Zato je i odabrao krevet do prozora.

Osećajući se spokojnim, čovek bez imena je zaspao gotovo onog časa kad se ispružio na krevetu.

Traper je pripalio cigaretu i leškario. Ma koliko da je bio umoran, u devet sati naveče nije mogao da zaspi. Na kraju je ustao i seo na krevet.

Protekao je otprilike jedan sat otkako je momak nekud odjahao, kad se iz daljine ču ubrzani konjski topot. U blizini krčme konji zakoračaše normalnim hodom. Pa ipak, u tišini živopisne prirode i taj topot, ma koliko bi slabiji od prethodnog, uvo koje ga je očekivalo moralo je da ga registruje.

Traper ugasi cigaretu i pride prozoru.

Na mesečini ugleda dva konjanika koji se zaustaviše pred krčmom. Nisu odmah sjahali. Jedan od njih, u kome traper prepoznađe momka Ernija, pokaza rukom prema prozoru sobe pod krovom i reče nešto šapatom, što traper nije mogao da razume.

Uto škripnuše ulazna vrata i iz krčme izađe njen debeli vlasnik noseći fenjer u kom je sveća jedva tinjala.

Glas čoveka kog je momak doveo bio je brundav i ma koliko se on trudio da ga priguši pitanje koje je uputio krčmaru traper je ovog puta razumeo.

— Je li šerif odneo u sobu bisage?

— Jeste. I on i onaj traper.

— Jesu li odavno legli?

— Ima više od jednog sata kako su otišli gore. Moraš biti oprezan jer mi se čini da je traper snažan kao medved. Uostalom, Stenli, zar moraš to da radiš u mojoj krčmi?

— Nećeš imati nikakvih problema, Rajane. Samo da se uvučem u sobu, a onda ni traperu, ni šerifu nikakva snaga neće pomoći. Sve će biti veoma brzo obavljeno.

Momak nešto reče što traper ne razabra, ali zato razgovetno ču odgovor onog čoveka:

– Imaš pravo, Erni. Tako će biti najbolje.

Video je kako taj čovek prigoni konja ispod debele grane što se pružala ka prozoru. Pridržavajući se za unkaš, popeo se na sedlo, uspravio se i dohvatio granu. Časak kasnije sedeo je na njoj da bi odmah zabauljao po njoj u pravcu prozora. Poneka grana s lišćem bi zašuštala, ali on na to nije obraćao pažnju, već se približavao svom cilju – otvorenom prozoru.

I baš kad se nađe na domaku okna i počeo da se uspravlja na grani da bi se jednom rukom uhvatio za otvoreno krilo, desi se nešto nepredviđeno što je moglo bez pušćanog zrna i noža da ga košta života.

Grana je na tom delu bila tanka, a i naprsla ili natrula, jer se najednom prelomi, te nepoznati čovek zajedno s tim patrljkom polete naniže.

Imao je sreću da je pao na noge. Nepovređen, ali uplašen da će se tog časa pojaviti na prozoru s koltom onaj zbog kog se prikrađao ili njegov prijatelj, on pritrčao konju, uzjaha ga i nestade u tami šume.

Istovremeno kad je grana pukla, krčmar i momak uleteše u krčmu pritajišu se kao da se ništa nije desilo.

Koliko je čovek bez imena čvrsto spavao, videlo se po tome što ga ta buka uopšte nije probudila. Bila je prava sreća da se to desilo i da je traper bio oprezan, inače bi se moglo dogoditi ono što je noćni posetilac bio zamislio. A on se bez nekog pravog, za njega važnog razloga, ne bi izlagao opasnosti.

Ponašanje krčmara i momka bilo mu je više nego čudno i on odluči da još te noći porazgovara s njima.

Pažljivo je otvorio vrata, tako da nisu škripnula. Ni daske na odmorištu ispred stepenica što su vodile u krčmu nisu se izdajnički oglasile.

Taman je hteo da spusti nogu na prvi stepenik, kad je začuo ljutit krčmarev glas:

– Ovo mi se ni najmanje ne svida. Šta bi bilo da je traper ili šerif bio budan i da je pripucao odozgo na svu trojicu? Idite do davora, i ti, i tvoj brat! Iako imam pedeset godina, meni se još živi i radi i svaki gost mi je dobrodošao.

– Ali, gazda, šerif je ubio mog i Stenlijevog brata. Stenli mi je rekao da ga obavestim ako se ovaj sa značkom pojavi.

– Kako je živio tvoj brat, takav je kraj i dočekao. Takav ćete kraj i ti i Stenli doživeti ako nastavite njegovim putem – odbrusi debeljko.

– Jer...

Zastade i pogleda prema stepenicama čija jedna daska prodorno škripnu.

15.

PLJAČKAŠI BANKE

Zabezeknuti, i on i momak, videše traperu kako silazi.

– Je li i vas nešto probudilo, gospodine? – upita krčmar neznajući da je traper bio svedok svega i da je čuo mnogo štošta od njihovog razgovora, i pred krčmom, i sada u krčmi.

– Znaate vi dobro šta me je probudilo – uzvрати ovaj ostrim glasom silazeći.

Stigao je da uhvati momka za okovratnik od košulje kad je hteo da šmugne prema vratima.

– Sedite obojica za onaj sto kraj vrata – naredi im.

– Ovo je vreme za spavanje, a ne za razgovor – pobuni se ne baš tako energično krčmar.

– I ja tako mislim, ali ovaj vaš momak se postarao da od sna ove noći za mene i mog prijatelja ne bude ništa. Pa, ako ga nema za nas, neće ga biti ni za vas dvojicu.

– O čemu govorite, stranče? – zamuca momak.

– Nemoj da ti prilepim šamarčinu posle koje ćeš se odmah setiti kuda si odjahao i s kim si se vratio pred krčmu. Da je bio neko drugi

na mom mestu, onaj lupež što se pentrao uz drvo, pa preko grane puzio prema prozoru, bio bi mrtav pre nego što je grana i pukla, a verovatno i vas dvojica.

— Ja s tim nemam ništa — pomodre krčmarevo lice. — Ovaj balavac je sve to zamesio, gospodine, i ja sam ga zbog toga već izgrdio.

— Neka vas davo nosi! Postaviću vam nekoliko pitanja i hoću tačne odgovore na njih. U protivnom ću se naljutiti, a onda će biti zlo — pripreti im.

— Pitajte — izbaci krčmar. — Ja nemam šta da krijem.

— Kad smo došli pred vašu krčmu vi ste, a malo kasnije i ovaj momak nekakvim čudnim pogledom promatrali mog prijatelja. Kao da ste bili iznenađeni što ga vidite. Je li tako?

— To je tačno — priznade krčmar.

— Poznajete li ga?

— Videli smo ga prvi put pre dva dana.

— Gde?

— U mojoj krčmi. Došao je i interesovao se za trojicu ljudi koji su opljačkali banku u Tularosi, ubili tamo jednog čoveka i jednu ženu, a zatim su sačekali poteru koju su činili šerif iz Tularose, jedan građanin i onaj gore — pokaza očima prema tavanici — i tom prilikom ubili šerifa i tog građanina. Ostao je samo on, pomoćnik šerifa, koji nije prestajao da ih goni — dao je krčmar veoma iscrpnu informaciju.

— Jeste li videli pljačkaše?

— Pola sata su pre njih projahali. Zaustavili su se samo da ispiju po kriglu piva, pa su nastavili dalje.

— Kuda?

— U pravcu Kludkrofta.

— Pomoćniku šerifa ste rekli da su oni otišli u tom pravcu? — postavio traper novo pitanje zadovoljan što krčmar odgovara i dalje brzo i bez okolišenja.

Ovog puta je krčmar za časak zastao, oborio pogled prema stolu, pa iskosa pogledao u momka.

— Nisam stigao da mu to kažem.

— Zašto?

— Erni je rekao da su otišli kroz šumu prema planini i tako ga uputio u pogrešnom pravcu.

— Zašto si to uradio? — pogleda traper oštro momka.

Ćutao je.

— Da li zbog toga što su dvojica pljačkaša bili tvoja braća?

Zabezeknuto su ga obojica posmatrali.

— Nemojte se čuditi. Čuo sam vaš razgovor odozgo, s vrha stepeništa

— nasmeši se prvi put traper. — Je li to sve što ste imali da mi kažete?

— Jeste — izbaci momak kao iz puške.

— Nije — reče krčmar posle malo oklevanja.

— Pričajte!

— Dva sata kasnije vratio se njegov brat Stenli, onaj što je noćas dolazio. Psovao nas je što smo šerifa uputili na pravi put za njim, iako se desilo baš suprotno. Međutim, pomoćnika šerifa Erni, verovatno, nije mogao prevariti, jer u pravcu u kom ga je uputio nije bilo tragova konja, te se on vratio na pravac prema Kludkroftu i naleteo na onu trojicu što su već mislili da su sigurni.

— Tako, znači?

— Da. Prema Stenlijevoj priči on je ubio Stenlijevog i Ernijevog brata Adama, dok su Stenli i onaj treći čovek uspeli da umaknu: Stenli natrag prema svom ranču, a onaj čovek u Kludkroft. »Najgore je to«, rekao je tada Stenli kad je već prežalio brata »što su bisage s novcem bile kod Adama, a sad se nalaze kod šerifa. Kad se šerif bude vraćao u Tularosu, sigurno će se, makar na kratko, zadržati u krčmi. Ti, Erni, odmah dojaši da me obavestiš«.

Traper pogleda Erniju, momka niskog rasta, i seti se da je i njegov

brat Stenli bio takvog rasta. To se poklapalo sa informacijom koju je Valdmanu poslao upravnik pošte u Tularosi: dvojica razbojnika su bila niskog, a jedan, sa bisagama, visokog. Zato upita:

— Je li tvoj brat Adam bio visokog rasta?

— Malo niži od vas — odvrati Erni.

— Ko je bio treći provalnik?

— Ja to ne znam — požuri krčmar da odgovori.

Erni je šarao pogledom po stolu.

— Siguran sam da ti znaš — uhvati ga traper za bradu i podiže mu glavu.

— Znam. Al Harvi.

— Al Harvi. Pomoćnik šerifa. iz Kludkrofta?

— On.

— Sad mi je mnogo štošta jasnije. Još jedno pitanje: zna li ko od vas dvojice ime i prezime onoga gore? Sreo sam ga pre dva dana i još ga nisam pitao kako se zove — reče traper nešto čime je hteo da prikrije ono što se njegovom saputniku u međuvremenu dogodilo.

— Ne znam — odgovori krčmar.

— Ni ja — potvrdi momak. — Braća su ga zvala pomoćnikom šerifa, pa i šerifom. U svakom slučaju on je iz Tularose.

— Gde je tvoj ranč? — upita Apači Ernija.

— Tri milje prema severu — odvrati ovaj, pa videvši da je brzopleto izleteo sa odgovorom, trže se. — Zašto vas to interesuje? — upita.

— Zato što tvog brata treba uhvatiti i odvesti u Tularosu. Al Harvi je svoje avanture, zajedno sa šerifom iz Kludkrofta, završio za sva vremena. Neko treba da odgovara za pljačku banke i smrt četvoro ljudi — izreče traper, uštede i pode prema stepenicama.

Sa polovine stepeništa se okrenu.

— Nešto bih ti savetovao, momče: ne idi noćas na svoj ranč, niti obavestavaj brata da ćemo ga sutra potražiti. Može se desiti da u svemu

ovome budeš optužen kao saučesnik. I još nešto: Tamo gore, u sobi, od nas dvojice jedan će biti budan. Kome se umire neka pokuša da uđe, bilo kroz prozor, bilo kroz vrata.

Vratio se u sobu i kao da je znao šta će se desiti opet se sakrio kraj prozora.

Cekanje potraja.

A onda se iza kuće pojavi Erni vodeći belog konja, prede oprezno prostor ispred krčme i nestade u šumi.

Ne kaže se uzalud da krv nije voda. Erni je reskirao i otišao da obavesti svog brata Stenlija o velikoj opasnosti koja mu preti, reklo bi se pre od tog trapera, nego od pomoćnika šerifa.

Hoće li ovaj pobeći bez traga ili će potražiti neko drugo rešenje koje će ga osloboditi bede što mu se kao Damoklov mač bila nadvila nad temenom u slici i prilici orijaškog trapera i pomoćnika šerifa iz Tularose?

Apači odluči da krenu na ranč čim svane. Do tada se moglo odspavati nekoliko sati. Ponovo postavi naslon stolice ispod kvake na vratima i zatvori prozor, pa odmače krevet u drugi kraj sobe tako da neko, ko bi pozeleo da puca s drveta, ne bi mogao da pogodi ni njega, ni bezimenog.

Kad za svaki slučaj stavi kolt pod jastuk, leže i ubrzo zaspa.

16.

HORACIJE KEJND

Samo što se sasvim razdanilo, traper i bezimeni, kome ovaj drugi u međuvremenu ispriča sve ono što se u toku noći dešavalo u krčmi i ispred nje, platiše krčmaru za hranu i prenoćište i zasedlaše konje.

Domaćin, da bi se iskupio za neprijatnosti koje su doživeli postade preljubazan. Ukaza im na tačan pravac kojim se kroz šumu moglo najbrže doći do Ernijevog i Stenlije-

vog ranča, a pre toga reče ono što je traper već znao, da je njegov momak Erni još u toku noći otišao na ranč i da se otud još nije vratio.

— Čuvajte se — opomenu ih krčmar. — Znaju da ćete doći, pa će vas dočekati bilo na ranču ili negde u zasedi ispred njega.

— Koliko ih ima tamo? — zainteresova se traper.

— Horacije Kejnd, Ernijev otac, zatim Erni, pa Stenli i na kraju Horacijeva žena Ana, koja gađa iz puške bolje nego i jedan od te trojice. Nećete lako doći do Stenlija, pogotovo ako znaju šta ga čeka u Tularosi. Osim toga, ogorčeni su na šerifa što je ubio Horacijevog najstarijeg sina Adama.

— Mislite li da Horacije i njegova žena znaju da su im sinovi pljačkaši banke i ubice?

— Ni u kom slučaju! Horacije je veoma čestit čovek i on bi sam predao šerifu svoje sinove kad bi znao šta su uradili. Bojim se da mu je Stenli čitav događaj predstavio drukčije. Zato bi trebalo da budete oprezni.

— Hvala vam! — reče traper, pojava ranca i potera ga kroz šumu.

Do tada je Apači video bezbroj rančeva. Zgrade su većinom bivale podignute na malim uzvišicama pored kojih su proticali potok ili reka ili su se nalazile kraj obale dovoljno udaljene od rečnog korita da bi bile sigurne u vreme prolećnjih poplava.

Međutim, još nijednom nije ugleđao pred sobom, ili tačnije rečeno pod sobom u vrtači rančerske zgrade, koje su sa tri strane opkoljavale ne tako strme padine travnatog brežuljka, dok se zadnja strana zgrade za stanovanje bila pribila uz kamenu liticu visoku preko stotinu stopa.

Kad su dojahali do ivice šumarka koji je kao kakav venac prekrivao vrh brežuljka tad im je bilo jasno zašto su Kejndovi odabrali baš to mesto.

Nedaleko od zgrade za stanovanje nalazilo se malo jezero čija se voda caklila kao ogledalo. Iz njega je voda oticala nekud prema kamenoj litici i tamo nestajala. Bio je to, znači, izvor a imati dovoljno vode kraj kuće to je za rančere prava blagodet.

Blagodet vode i zelene sočne trave uživalo je u tom času nekoliko desetina goveda rasutih po strmom pašnjaku, kao i nekoliko konja što su se nalazili kraj zgrade.

U tom času, iako se iz odžaka kuće izvijao dim, ništa se nije čulo, niti se iko video pred kućom, a ni kraj prozora.

Traper izvadi durbin i pogleda prema zgradi.

— To sam i mislio — promrmlja.

— Nešto ste videli? — zapita bezimeni.

— Očekuju nas. Kraj kuhinjskog prozora nalazi se žena s puškom, kraj dva prozora na sobi Stenli i, verovatno, njegov otac. Nazirem nekog i u daščari sa strane. To bi mogao biti Erni, jer vidim njegovog belca kraj kuće.

— Hoće li pucati kad se pojavimo?

— U to ne sumnjam. Uostalom, proverimo. Vi ostanite ovde, a ja ću se spustiti do onog drveta u šipragu.

Samo što je krenuo, odozdo grmnu pucanj i začu se muški glas:

— Stranče, gubi se sa mog ranča. Ovaj metak je bio samo opomena. Sledeći te neće promašiti.

Traper ipak prejaha preostalih dvadesetak koraka i sakri se iza drveta, odakle se javi:

— Gospodine Kejnde!

Kratka stanka, pa opet onaj isti glas:

— Kog Kejnda hoćeš? Ima nas trojica u kući.

— Horacija Kejnda.

— Šta će ti on?

— Da porazgovaramo.

— Ne bih rekao da imamo o čemu da porazgovaramo. Pogotovo ne s tobom.

– Imamo. O vašem sinu Stenliju, ubici i pljačkašu banke.

Tajac, pa urlik:

– Šta si rekao?

U tom času iz daščare i sa jednog prozora na sobi odjeknuše pucnji iz vinčesterki. Znao je da su ih ispaljivali Stenli i Erni da bi prekinuli razgovor, a možda i pogodili ga.

Meci zazujaše oko traperu i on, bojeći se da je prevelika meta na konju, sjaha i stade iza širokog stabla. Otud se ponovo javi:

– Gospodine Kejnde, ne tražim kavgu. Želim samo da se vaš sin Stenli preda.

– Nisi mi rekao ko si – odvrati rančer. – Na tvojoj traperskoj bluzi ne vidim šerifski znak.

– Pomoćnik šerifa iz Tularose čeka na ivici šume. Ja sam došao da s vama porazgovaram i da vam ukažem na zločine vaših sinova Stenlija i Adama, za koje, verovatno, ne znate.

Erni i Stenli iznova pripucaše.

Onda Erni doviknu ocu:

– Ne slušaj ga i ne razgovaraj s njim. Ako pomoćnik šerifa iz Tularose, koji je ubio našeg Adama, nije kukavica, neka se on pojavi, pa ćemo porazgovarati s njim.

Traper se poboja da se bezimeni, povređenog ponosa, ne pojavi na čistini. Razdaljina nije bila velika i ako onih četvoro odozdo pripucaju složno, biće to njegov kraj. Zato se okrenu i pogleda naviše.

Ugleda ga. Nije se pojavio na čistini već je jahao ivicom šume prema kamenoj litici. Tamo je sjahao i uspeo se na njen vrh. Traperu nije bilo jasno šta je želeo tim da postigne, pa ponovo skrenu onima dole pažnju na sebe:

– Kejnde, pitali ste ko sam?

– Tako je, a ti mi nisi odgovorio.

– U mom Teksasu, pa i izvan njega, zovu me Apači Tom. Da li vam je to dovoljno da shvatite kako protiv vas, vaše supruge, pa i Ernija nemam ništa? Vaši sinovi Stenli i Adam su s pomoćnikom šerifa iz

Kludkrofta opljačkali pre nekoliko dana banku u Tularosi, ubili jednog nedužnog čoveka i ženu, a iz potere koja je pošla za njima ubili šerifa iz Tularose i jednog građanina. Adam je dobio zasluženu kaznu, a ona ne može, niti sme, da mimoide i Stenlija.

– Laže, oče! Laže! – drao se Stenli. – Otkud da se Apači Tom iz Teksasa nađe na našem ranču?

– Zaveži, Stenli! – povika rančer, pa se obrati traperu: – Ako si ti Apači Tom, kao što tvrdiš, tada sam siguran da ništa nisi slagao.

– I ja sam slušao o vama kao o poštenom i pravdoljubivom čoveku – podide mu traper.

Baš kad je traper očekivao da će se iz kuće pojaviti rančer i poći k njemu, desi se nešto nepredviđeno.

Na kamenoj litici iznad kuće ukaza se bezimeni. Približio se ivici i pogledao naniže. Onda je obema rukama podigao poveliki kamen i bacio ga.

Nije bilo teško pogoditi daščani krov sa strane koja je bila okrenuta litici. Udarac kamena u krov odjeknu kao pucanj topa. Dve – tri daske pukoše i kamenice nestade u kući.

Drugi kamen pogodi odžak i razbi ga.

Tako je neko ko se nalazio na litici, a koga oni iz kuće nisu mogli da vide, ako nastavi da baca kamenje, mogao da poruši celu kuću i da pobije, povredi ili istera napolje one što su se u njoj nalazili.

Iz kuće prvi izlete Horacije Kejnde. Dižući pušku uvis povika:

– Dosta je bilo. Razgovaraću s tobom, Apači.

Izašla je i žena.

Samo se dvojica braće nisu pojavljivala: ni Stenli iz kuće, ni Erni iz daščare.

Traper je verovao rančeru koji, istina, dok je išao prema mestu na kom se on nalazio, nije odbacio pušku, ali je nije ni držao pripremnu za borbu. Verovao je i ženi

jer je iz kuhinje izašla bez oružja. Međutim, nije verovao njihovim sinovima. Zato nije izlazio iz zaklona sve dok mu rančer nije prišao, te mu je stojeći između njega i onih što su ostali dole, mogao poslužiti kao štit.

— Mislim da si rekao istinu, Apači — progovorio je Kejnd. — Jednom, još pre građanskog rata, video sam te u Marfi, u Teksasu. A kad tebe čovek jednom vidi, on te ne može zaboraviti. Žao mi je što smo se pod ovakvim okolnostima sreli na mom ranču.

— I meni, Kejnde.

— Zapanjilo me je ono što si rekao o mojim sinovima. Da se, ipak, nisi prevario?

— Na žalost, nisam.

— Stenli je slagao. Rekao je da je Adama ubio pomoćnik šerifa iz Tularose bez ikakvog razloga.

— Imao je i te kakvog razloga za to. Nalazio se u poteri za njima trojicom, i sam naspram njih, pa je bio primoran da puca.

Kejndovo lice se zgrči od bola.

— O bože, kakva sramota! — zaštenja. — Kakva sramota! Tri sina od kojih su dvojica pljačkaši i ubice, a treći ih štiti!

Postojao je nekoliko trenutaka boreći se sam sa sobom. Onda ga je pogledao čvrsto u oči i rekao:

— Hajdemo dole, Apači. Predaću ti Stenlija.

Okrenuo se prema dolini.

— Erni! — pozvao je najmladeg sina.

Ovaj se odazva:

— Čujem te, oče.

— Ostavi pušku i izadi iz daščare.

— Ali, oče...

— Čuo si šta sam rekao? — razdera se rančer.

Momak izade i pride majci koja je stajala ispred malog doksata.

— Stenli! — pozva tada Kejnd drugog sina.

Odgovor se ne ču ni posle još dva dozivanja.

— Ana! — doviknu ženi — reci i njemu da bez oružja izade pred kuću.

Žena zamače u zgradu. Pojavi se malo kasnije na prozoru kraj kog je ranije stajao Stenli.

— Horacije, nema ga u kući.

— Šta! — trže se čovek. — Brzo dole, Apači, inače će umaći.

Za svoje godine trčao je brzo. Zajedno s traperom ulete u kuću, prodoše kroz ukupno tri prostorije i kad ne nadoše nikoga, pridoše otvorenom prozoru prema litici.

— Nema njegovog konja — smrači se rančerovo lice. — Bojim se da je umakao.

— Nije mogao iz doline. Video bih ga.

— Prošao je kroz liticu kuda otiče voda iz jezerca — objasni rančer, opkorači prozor i sa spoljne strane se spusti na zemlju što učini i traper.

Na jednom mestu, zaklonjen velikim grmom, nalazio se otvor taman toliki da je kroz njega mogao proći čovek vodeći za sobom konja.

— Žao mi je što nisam mogao da ti pomognem, Apači — reče čovek snuždeno. — To mi je bila dužnost. Ako mene pitaš na koju stranu da kreneš da bi ga pronašao, ja bih ti savetovao da odjašeš prema Mejhilu na izvoru reke Penasko. Tamo ima devojkicu kojom je želeo da se oženi. Zove se Nensi i kćer je Čarlija Alstroma. Jaši prema istoku i posle pređenih tridesetak milja ugledaćeš gradić pod planinom.

Rekavši to, on, slomljen i poguren kao da je na plećima nosio teret od dve stotine funti odgega oko kuće i nestade na suprotnoj strani.

17.

ALSTROMOVA KĆER

Masiv Sakramenta delio je gradove Kludkoft i Mejhil i da nije bilo prevoja koji je duboko zadirao u planinu i skraćivao put, osam hiljada stopa koliko su Sakramentoplanine bile prosečno visoke odu-

zele bi mnogo više vremena za prelazak preko njih.

Ovako, nekoliko sati jahanja bilo je dovoljno da se u popodnevnom satima traper i čovek bez imena, ali sa šerifskom značkom, mađu s druge strane masiva u dolini rečice Penasko koja je iz njega izvirala.

Još sa istočnih obronaka planine videli su u daljini gradić Mejhil, a nešto bliže nekoliko rančeva od kojih njihovu pažnju privuče onaj najbliži što se prostirao s desne strane Penaska, u ravnici i po obližnjim brežuljcima.

Zato, čim se spustiše u dolinu uputiše se prema njemu.

Zgradu je zaklanjao jedan brežuljak a oni su jahali preko pašnjaka uvrh kog su tri kauboja obarala veliko drvo, koje će se baš u tom času uz lomljivu, huku i tresak, koji je uzdrmao zemlju i pod njima, srušiti.

Dok su za trenutak zastali razmišljajući da li da nastave prema zgradama ili da pregaze rečicu i da kod one trojice provere da li ranč prema kom su se uputili pripada Čarliju Alstromu, iza brežuljka na zelenku bujne grive i repa pojavi se mlada devojka, čija je bujna kosa, baš kao griva zelenka, lepršala na povetarcu.

Primetila je dvojicu nepoznatih ljudi i mesto da zagazi u vodu, postavila je obalom prema njima.

Oba čoveka dotakoše šešire u znak pozdrava i izmamiše njen osmeh.

— Ne bih rekla da sam vas do sada ikad videla — progovori prva devojka prijatnim glasom zadržavajući pogled na kršnoj figuri traper.

— Ni mi vas, gospodice — odvrati ovaj. — Ali, ako je ono ranč Čarlija Alstroma, tada bih mogao lako da pretpostavim da ste vi njegova kćer Nensi.

Bilo je to pravo iznenađenje za devojku.

— Tačno je da je ovo ranč mog oca Čarlija Alstroma i tačno je da sam ja njegova kćer Nensi — blistalo je lepo lice. — Ali, kako ste pogodili kad moj otac pored tri sina i mene ima još dve kćeri?

— To nije bilo nimalo teško — osmehivao se sada i traper nalažeći podesan način da sazna ono što je njega i bezimenog navelo da prevale put od preko trideset milja. — Ako se Stenli Kejnd, koji je inače poznat kao veliki probirač, zaljubio u Alstromovu kćer, onda to može biti samo njegova najlepša kćer. A lepša od vas, gospodice, ne može biti nijedna vaša sestra, niti ijedna devojka u ovom kraju.

Pocrvenela je.

— Takve lepe reči još niko mi nije rekao do sada — rekla je uz još blistaviji osmeh.

— Zar ni vaš zaručnik Stenli?

Senka prelete preko lepog lica.

— Stenli nije moj zaručnik. Naši očevi, koji su u građanskom ratu bili u istoj četi, želeli su da se preko mene i Stenlija orode naše dve porodice. Samo, od toga neće biti ništa.

— Zašto?

— Mi smo dve sasvim različite prirode i ja ne bih mogla da zamislim sebe njegovom ženom. Poznate li Stenlija?

— Na žalost, isuviše dobro.

— Rekoste: na žalost! Kako da vas shvatim?

— Priznali ste da ste vi i Stenli dve različite prirode. Ja se s vama u potpunosti slažem, iako vas znam samo nekoliko trenutaka. To me podstiče da prema vama budem potpuno iskren i da vam kažem zbog čega smo se ja i šerif iz Tularose uputili na ranč vašeg oca.

— Bilo bi mi drago da to čujem. U svakom slučaju mi je veoma drago što ste došli, bez obzira na razlog koji vas je na to naveo.

— Da li je Stenli Kejnd došao na vaš ranč?

— Jeste. Oko podne.

— Da li je objasnio tu posetu?

Ne shvatajući, devojka ga pogleda začudeno, pa zaklima glavom odrečno.

— To niko od nas nije ni očekivao — reče. — I do sada je često dolazio zbog mene. Međutim, primetila sam kako se posle ručka izdvojio s mojom braćom i s njima dugo o nečemu razgovarao.

— Gospodica Alstrom, treba da znate da smo došli da uhvatimo Stenlija i da ga odvedemo u Tularosu.

— Šta je uradio? — pogleda ona u tom času prvi put traperovog pratioca sa šerifskim znakom na prsluku.

— Pre nekoliko dana Stenli, njegov brat Adam i još jedan razbojnik iz Kludkrofta opljačkali su banku i ubili četiri osobe. — Šerif — pokaza traper na bezimenog koji je sve vreme ćutao — progoneći ih ubio je Adama, ali su Stenli i onaj treći umakli.

Devojka sklopi šake na grudima i raširi oči od iznenađenja.

— Mnogo vam hvala što ste mi to rekli — prošaputa. — Sada me pogotovo za tog čoveka ne vezuje ništa.

— Da li je Stenli na ranču?

— Pre jednog sata on i moja tri brata otišli su u grad. Ukoliko ne želite da ih sačekate na ranču, naći ćete ih u salunu.

— Odlučićemo se za ovo drugo.

— A ja bih više volela da ste ostali na večeri i sačekali ih — reče devojka iskreno uz tračak razočarenja na licu što će ispasti drukčije.

— Hvala vam, gospodice Alstrom, što ste nam pomogli. Oprostite što vam se nismo predstavili: ovo je šerif iz Tularose, a moje ime je Tom Lin, traper iz Teksasa, koji bi bio srećan da vas još koji put sretne u životu.

Opet je pocrvenela kao bulka i ostala na mestu sve dok njih dvojica nisu pregazili rečicu i odjahali prema Mejhilu.

Da je neko ostao kraj nje, zapazio bi setan izraz na njenom licu i čuo uzdah koji je protresao njene grudi.

18.

DVA TABORA

Za Mejhil se nije moglo reći da je kao većina gradova na Divljem zapadu iz tih sedamdesetih godina prošlog veka. Začinjao se na mestu gde se jedan potok ulivao u rečicu Penasko i prostirao bez ikakvog reda uz njegovo krivudavo korito i uz brežuljak s kog se potok spuštao.

Nekoliko desetina razbacanih kuća nizalo se tako naviše do prve zaravni. Gradić se na tom mestu završavao dvema usamljenim zgradama: na jednoj strani protestantskom crkvicom i naherenim zvonikom, a na drugoj, na samoj ivici zaravni, salonom Švedanina Olafa Gustavsona.

Vrata crkve i saluna bila su udaljena tridesetak koraka i okrenuta jedna drugim. Tako se protestantskim vernicima, kojih je bilo u većem broju od pristalica ostalih veroispovesti, pružala prilika da se odmah po bogoslužjenju, najkraćim putem, nađu uz šank Švedaninovog saluna, ili da se još za vreme praznične liturgije, kad se pastor raspilavi u svojoj blagolagoljivosti i prazničnoj besedi, neopaženo izvuku i šmugnu na drugu stranu.

Pastor se ljutio na Švedanina što je sagradio salun kraj crkve i tvrdio da je on kao katolik namerno zabio klin njima protestantima. A ovaj se branio tvrdnjom da baš pijani ljudi ponajpre dobiju poriv pobožnih osećanja i želju da se ispovede, pa im se tako pruža prilika da to obave prešavši samo tridesetak koraka i da se usput, baš zbog te neznatne razdaljine, ne predomisle.

Vremenom su se pastor i Švedanin pomirili. Istina, pastoru vera nije dozvoljavala da zalazi u salun, pogotovo što se u njemu u poslednje vreme počelo pojavljivati i neko-

liko mladih, ali problematičnih žena. Međutim, on se svakodnevno častio viskijem u svojoj kući, i to onim koji mu je Gustavson krišom doturao ne ugrožavajući njegovo pastorsko dostojanstvo i obezbeđujući sebi još za života oprostjenje grehova za male pare. A tih grehova kako se pričalo, nije imao malo na duši.

Gustavsonov salun je po nečemu bio poznat. Dva prozora što su gledala niz padinu prema dolini i rečici Penasko, osim zimi, nikad nisu bila zastakljena. Tačnije rečeno, dok nije došao na takvu odluku, vlasnik ih je ko zna koliko puta zastakljivao, ali kad god bi dolazilo do tuče između pijanih i osionih kauboja, tada bi neko od njih proleteo kroz taj prozor, kotrljao se niz padinu petnaestak stopa niže i zaustavljao se kraj desetak kolaca pobijenih u tu svrhu.

Gustavson nije dozvoljavao pucnjavu u salunu, niti upotrebu noža.

Pred tim i takvim salunom oko pet sati popodne zaustaviše se traper i njegov bezimeni prijatelj.

Uljudno su, skidanjem šešira, pozdravili pastora što je sedeo u hladovini drвета pred crkvom i bio iznenađen tim finim ponašanjem nepoznatih ljudi, pa su ušli u salun.

Ušli su i seli za sto kraj jednog od otvorenih prozora.

Visoki, mršavi i plavokosi Gustavson im je doneo dve krige hladnog piva i pošao natrag prema šanku, kad su u salun bahato rupila tri momka galameći na sav glas.

U salunu je bilo tridesetak ljudi.

Za jednim stolom kraj šanka sedeo je Stenli Kejnd okrenut im leđima dok su se s njegove leve strane nalazila tri kršna momka, sva tri crnokosa, širokih ramena i mlada, tako da traperu nije bilo teško da pretpostavi da su to sinovi Carlija Alstroma.

— Sada nam Stenli neće umaći — reče bezimeni, otpi pola krige piva i ustade.

Pre nego što dode do stola za kojim su sedeli Stenli i Alstromovi, ona tri bučna momka se zaustaviše pred tim stolom.

Jedan, koji je, reklo bi se, bio najstariji, stade naspram jednog od Alstromovih i izazivački reče:

— Čuo sam, Rjubene, da si me tražio. Rekao si da ćeš me prvom prilikom prebiti kao mačku.

— I hoću, ako mi sestru ne ostaviš na miru — odbrusi ovaj još ratobornije.

— Ja Nensi volim, a i ona mene — uzvрати momak. — Dok sam ja živ, neće se udati za tu protuvu — pokaza na Stenlija. — A što je najgore, vaš otac je i vi na to nagonite.

— Momci — grmnu u tom času Gustavsonov glas — da se niko nije mašio kolta, inače će te, tako mi boga, imati posla sa mojom dvocevkom.

Pogledaše ga za trenutak i u njegovim rukama videše lovačku pušku, koju on izbaci preko šanka.

Stenli se polako uspravi. Bio je za glavu niži od izazivača.

— Mene si nazvao protuvom? — istisnu kroz stegnuto grlo.

Odgovor nije dobio. Osetio je nečiju šaku na svom ramenu i neko mu istog časa izvuče kolt iz kubure.

— Stenli Kejnde — reče bezimeni sa šerifskom zvezdom — optužujem te za pljačku banke u Tularosi i za ubistvo nekoliko osoba.

— Ha! — viknu onaj momak. — Dobrog si muža odabrao za Nensi, Rjubene. Bravo šerife!

Takvog raspoloženja, međutim, nisu bili Alstromovi sinovi. Oni se začas nadoše iza leđa predstavnika zakona i znajući da ne može u tako kratkom roku ispaliti četiri hica iz svog kolta nasrnuše na njega.

— Pomozimo šerifu, braćo! — razdra se onaj momak i odalami jednog od Alstromovih te onaj prelete preko nekoliko stolova u blizini.

Nastade tuča u koju se ubrzo uključili i ostali gosti, svaki na onoj strani koja mu je bila draža, te se

stvoriše dva tabora ratobornih ljudi od kojih se tresla krčma iz temelja.

Bezimeni se pokaza veoma snažan i spretan. Njegove pesnice su letele kao munje i pogadale kao maljevi sve do trenutka kad ga neko ne raspali masivnom stolicom po glavi i obori na pod. Da je stolica bila tvrda, a udarac snažan videlo se po tome što je ona ostala neoštećena, a on ostao da leži onesvešten.

Da bi se probio do njega, traper sunu u tu zahuktalu gomilu, porazbaca uz put levo i desno one što su mu se našli na putu ne obraćajući pri tom pažnju na to kom taboru pripadaju, te ga izvuče iz saluna i položi na meku travu.

Pošto bezimeni još nije dolazio k sebi, traper se vrati da sa njihovog stola uzme kriglu piva verujući da će ga hladna tekućina brzo povratiti k svesti.

Bitka se stišavala. Neki su stenjali sedeći na podu, dvojica-trojica su se još tukli, a onaj momak što je polagao pravo na Nensi tvrdeći da ga ona voli baš u tom trenutku snažnim udarcem izbaci nekoga kroz prozor bez stakla, tako da se telo onoga otkotrlja niz strminu do pobodenih kolaca.

Prihvatio je kriglu s pivom, odalazio jednog koji se u tom času ustremio na njega, pa izašao napolje donoseći u krigli samo dva-tri gutljaja, koja usu u usta bezimenog, pa hladno staklo prisloni na njegovo čelo.

Otvorio je oči, uhvatio se za glavu i marštio se od bola.

— Šta se desilo? — upita. — Kao da me je mazga tresnula po glavi. Gde se nalazim?

— Zar se ne sećate?

— Bili smo u Švedaninovom salunu. Ge je onaj što je ubio šerifa Armendarisa i mog oca? — izreče nešto zbog čega blesnuše traperove oči.

— Rekli ste: šerifa Armendarisa i vašeg oca? Sećate li se toga što se

nekad desilo? — uzdrhta malo traperov glas u iščekivanju njegovog odgovora.

— Da li se sećam? Zar bih mogao da zaboravim trenutak kad je Stenli Kejnd ispalio u teško ranjenog šerifa Armendarisa dva metka? Posle toga sam ja pripucao i ubio onoga što je iz banke izašao sa bisagama punim novca. Bio je to, kako sam kasnije čuo, njegov brat Adam.

— Znaite li ko sam ja?

— Kako ne bih znao, Apači. Dva puta sam vas sreo u Teksasu i treći put sada, pre nekoliko večeri.

Traper ga zgrabi za ramena.

— To znači, prijatelju, da vam se pamćenje povratilo. Onaj udarac koji ste dobili stolicom po glavi učinio je suprotno od onoga što se desilo kad ste pri padu u Indijanski klanac udarili glavom u kamen. Da bih bio siguran, recite mi još jedno.

— Šta vas interesuje, Apači?

— Kako se zovete?

— Zar vam nisam rekao svoje ime?

— Ničega se niste sećali.

— Zovem se Ferli Čalmers. Od pre mesec dana sam zamenik šerifa u Tularosi.

— Koga imate od rodbine?

— Majku.

— Jeste li oženjeni?

— Taman posla! Tek mi je dvadeset sedam godina.

Pridiže se držeći se još uvek za glavu. Udarac je bio otvorio raniju ranu, pa je malo krvi klizilo niz obraz.

— Biće vremena za razgovor, dragi moj prijatelju — reče uz grimasu bola. — Gde je Stenli?

— Valjda je u salunu — odvrati traper koji nije primetio da je ovaj proleteo kroz prozor.

— Hajdemo po njega.

Salun se bio pretvorio u pravo razbojište posle stišane bitke. Posvud porazbijane i porazbacane stolice i stolovi. Oni što su dobili po jači udarac još su sedeli na podu, a

ostali su stišavali uzbuđenje pivom i viskijem, s tim što ga nisu sipali na povrede, već sasipali u sebe. Nekolicina su plaćala Švedaninu porazbijani inventar.

Jedan od trojice Alstromovih sinova jedva se držao na nogama, pa su ga druga dvojica pridržavala i izvodila napolje.

Stenlija Kejnda nije bilo nigde.

— Dobro smo ih udesili — ču traper glas onoga što se predstavio momkom Nensi Alstrom.

— Gde je Stenli? — upita ga Čalmers.

— Izbacio sam ga kroz prozor, niz obronak — nasmeja se mladić.

Pridoše prozoru i videše kako Stenli juri na konju kroz potok u pravcu doline i rečice Penasko.

— Za njim! — povika pomoćnik šerifa. — Opet će nam umaći.

— Ovoga puta neće daleko — smiri ga traper. — Znamo da ćemo ga naći na Alstromovom ranču, a on ne zna da nam je to poznato. Zato, prijatelju, da popijemo pivo što nam je maločas bilo uskraćeno, pa tek onda za njim.

19.

OBRAČUN U ŠUMI

Kad su se otisnuli s brega na kom je bila Gustavsonova krčma, ugledali su Stenlija Kejnda u dolini pored reke Penasko, na oko milju udaljenosti, kako nesmanjenom brzinom grabi prema Alstromovom ranču.

Ranč se ni sa te visine nije video, jer je vidik na tom smeru pregradio jedan breg pod šumom. Znajući da je najkraći put do ranča baš preko njega, iako bi konju bilo lakše da ga zaobide s jedne strane, Stenli ga je nagnuo uz strminu i uspeo se na njega. Kad su to dvadesetak minuta kasnije učinili traper i Čalmers, on se već nalazio na ustalanoj goleti ispred omanje šume, od koje do ranča nije bilo više od pola milje.

Nisu ga ispuštali iz vida, ali je i on njih video.

U odnosu na tu ustalasanu golet, Alstromov ranč se nalazio na terenu koji je dominirao okolinom, te se s njega mogao videti jahač koji bi se preko goleti približavao ranču, sve dotle dok ne bi zamakao u pomenutu šumicu.

Dok su se Stenliju sve više primicali, Apači je primetio kako se s ranča izdvajaju na konjima tri prilike i jašu prema šumi u koju će uskoro uleteti i Stenli. Video je kako su i te prilike i Stenli uleteli u šumu, ali se niko od njih više nije pojavio ni na prednjoj, ni na onoj strani prema ranču.

Nije bila potrebna velika pamet da bi se mogao doneti zaključak kako su svi oni zauzeli busiju u šumi i čekali da se traper i pomoćnik šerifa približe.

Trojica Alstromovih sinova to nisu mogla biti, jer su oni ostali u salunu. Mogli su to, znači, biti samo Alstromovi kauboji, koji su, videći šta se na goleti dešava, pogotovo kad je Stenli na domaku šumice ispalio tri metka iz kolta prema svojim gonjocima, požurili u pomoć.

Šuma nije bila duboka. Onaj koji bi u nju ujahao, mogao je da kroz nju proleti za nepuna dva minuta i da se nađe na čistini pred rančom. Pošto se Stenli nije pojavio na drugoj strani, onda je sigurno da se i on priključio onima što su mu pritekli u pomoć, a koje je, po svoj prilici, poslao Čarli Alstrom da bi zaštitili njegovog budućeg zeta.

Apači, koji je za nekoliko konjskih dužina bio ispred Čalmersovog konja, zaustavi vranca.

— Jeste li primetili isto što i ja? — upita.

— Mislim da nas čekaju u zasedi.

— Razdvojićemo se na razdaljinu od tridesetak koraka — predloži traper. — Šumicu ne možemo zaobići, ali ćemo proći kroz njen proredeni deo u kom ćemo lakše videti nekoga ako bude u zasedi.

Do šume nije bilo više od pedeset metara, kad najednom iz nje grunuše pucnji iz pušaka što je bilo velika neopreznost onih što su čekali u zasedi i zbog udaljenosti metka.

Događaji koji će uskoro uslediti ukazaće traperu i Čalmersu da se nešto čudno dešava u tom šumarku.

Jer, odmah posle tih nekoliko pucnjeva jedan ženski glas, koji je mnogo ličio glasu Nensi Alstrom, izgovori nekoliko reči punih pretnje.

— Spusti pušku, Stenli, ili ću te, kunem ti se, spraviti sa zemljom.

Traper i Čalmers su bili sada samo na tridesetak koraka od šume, pa su čuli i razumeli svaku izgovorenu reč.

— Ali, Nensi — dođe njegov molećiv glas — oni hoće da me uhvate, a možda i ubiju.

— I treba, razbojniče, jer bolju sudbinu nisi ni zaslužio — sekao je glas najmlađe Alstromove kćeri.

Na taj glas se nadoveza glas druge žene:

— Kad si ti mogao da ubiješ ljude u Tularosi i da pljačkaš banku, zašto oni ne bi ubili tebe?

— Nensi, Adela, Doli... molim vas... — mucao je Stenli.

— Kad bi mene pitali — javi se na kraju baršunasti alt treće žene — ja bih te bez suđenja obesila o neko od ovih drveta. I ti si, gade, trebao da budeš Nensin muž, a naš zet!

— Hej, stranci! — povika glas druge žene — možete slobodno ovamo. Čoveka koga tražite držimo na nišanu.

Bio je to gotovo smešan prizor. Polupodignutih ruku, držeći u visini grudi uzde konja na kom se nalazio, Stenli Kejnd je bio opkoljen trima Amazonkama. A od njih tri nije se znalo koja je od koje lepša. Pa ipak, Nensi, koja je bila nekoliko godina mlađa, izdvajala se nekim posebnim šarmom, što je izbijalo iz njenih očiju i njenog lica.

— Gospodine Line — osmehnu se ona — ovaj gad je nameravao da u vas i vašeg prijatelja puca iz zasede.

Ona što je govorila baršunastim altom i bila verovatno starija od svoje dve sestre, zagleda se u traper svojim krupnim plavim očima i reče:

— Nensi je ispričala da ste iz Teksasa i da se zovete Tom Lin.

— To je tačno, gospodice — blesnuše traperovi malo krupniji snežnobeli zubi.

— Naš otac je na to rekao da bi se zakleo da se tako zove slavni traper iz Teksasa Apači Tom.

— Mogao je da izbac i onu reč »slavni« — osmehnu se traper ponovo — ali da je pogodio moj nadimak i to je tačno.

— Vi ste, znači, Apači Tom — zasiaše oči srednje Alstromove kćeri.

— Jesam, gospodice, i mogu da kažem nešto slično onome što sam pre dva sata rekao vašoj sestri Nensi: da mi je veoma drago što sam ovde u Novom Meksiku upoznao tri najlepše sestre, koje sam ikad do sada sreo.

Devojke se zakikotaše i zapljeskaše rukama.

— Vaš prijatelj je veoma ćutljiv — primeti s razlogom najstarija sestra.

— Bio je teško povređen i još se nije sasvim oporavio od rane — pokuša traper da opravda Čalmersovo ćutanje. — U sukobu koji smo imali u salunu stara rana mu se otvorila.

— Ostaćete nekoliko dana kod nas dok se vaš prijatelj ne oporavi — ubaci gotovo molećivo ista devojka.

— Što se mene tiče ja bih uživao u vašem gostoprimstvu — i mesec dana — našali se traper — ali se bojim da je šerifova dužnost da ovog zlikovca što pre odvede u Tularosu. A pošto i mene vodi put na tu stranu prema mom Teksasu, bićemo vam zahvalni na večeri i jed-

noj prespavanoj noći na vašem ranču, kako bismo sutra odmorni nastavili put.

Razgovor između devojaka i dvojice ljudi skrenu pažnju svih sa Stenlija. Traperovo i Čalmersovo oružje bilo je u kuburama, puške pod sedlima, a puške devojaka uvučene u futrole ispod sedala njihovih konja. Bio je to poslednji trenutak da on nešto uradi za svoj spas.

Munjevito je sunuo rukom prema koltu.

Samo kračkom oka traper je registrovao taj pokret i njegova ruka je učinila isto. Jednovremeno su obuhvatili šakama drške svog oružja i povukli ga iz kubura, ali je hitac iz traperovog kolta, za delić sekunde odjeknuo ranije.

Stenlijeva ruka prebijene kosti u mišici klonu.

On vrisnu, da li od bola, ili besa.

— Niko mene neće odvesti u Tularosu — razdra se i drugom rukom uhvati kolt.

Ovog puta je Čalmers povukao oroz.

Metak je pogodio Stenlija u levo rame, ali je on imao još uvek snage da upravi kolt prema njemu.

Novi metak iz Čalmersovog kolta pogodi ga posred čela i obori s konja, koji se poplaši i pojuri kroz šumu vakući njegovo mrtvo telo za sobom, jer se jedna noga bila zaglavila u uzengiji.

Daleko nije odmakao. Gustina šipraga zaustavi konja dvadesetak koraka dalje.

20.

SEĆANJE FERLIJA ČALMERSA

Zahvaljujući preduzimljivoj Adeli, koja je sa dvadeset tri godine bila najstarija Alstromova kćer, a koja se nije odvajala od markantnog pomoćnika šerifa Čalmersa, rane na njegovoj glavi bile su na najbolji način sredene, te se on, pogotovo posle indijanskog melema koji je traper stavio na njih, osećao

kao preporoden. Samo mu je malo smetala bela čalma oko glave, koju je Adela, previjajući rane, napravila od najfinijeg belog platna, ali kad su mu obećali da je već sledećeg dana može skinuti, prihvatio je taj rekvizit potreban svakom strpljivom i poslušnom ranjeniku.

Večera je protekla u prijatnom raspoloženju. Trojica Alstromovih sinova, kad su čuli ko je njihov gost u traperskoj odeći, zaboravili su na sukob u salunu i dobijene batine.

U takvom raspoloženju najbolje se snašla Nensi. Koristeći raskrinkavanje i smrt verenika koji joj je bio nametnut, a kog od prvog dana nije podnosila, objavila je da će se udati za Vana Stentona, onog momka koji je u Švedaninovom salunu izjavio da je voli i da ona voli njega.

I dok se stari Alstrom tobože mrštio na takvu samovolju svoje mezimice, a krajevima usana se, u stvari, smijuljio prikrivajući zadovoljstvo, Adela je zaljubljeno gledala u Čalmersa nemajući toliko hrabrosti, koliko je imala njena najmlađa sestra da prizna kako voli tog tihog, visokog i hrabrog stranca sa šerifskim znakom na grudima.

Ipak je bila presrećna kad je seдеći do njega osetila, za trenutak, pod stolom njegovu široku i toplu šaku na svojoj.

Poštujući premor svojih gostiju, domaćini su im dozvolili da se ubrzo posle večere povuku u jednu prostranu sobu.

Mesec je sijao i kroz prozor obasjavao dva kreveta na kojima su ležala dva čoveka.

— Spavate li? — javio se u jednom trenutku tiho Čalmers.

— Bilo je danas suviše uzbuđenja, pa mi se san razbio — odvrati ovaj.

— I meni — priznade Čalmers, sede na krevet, savi cigaretu pa duvanjesu pruži traperu. — Alstromovi su zaista prijatni ljudi — reče.

– Naročito njihove kćeri – našli se traper.

– Samo vi peckajte. Ipak ćete morati da priznate da je Adela veoma lepa devojka.

– Priznajem. Ne samo ona, već i dve druge. Ne bih znao za koju bih se odlučio kad bi to neko tražio od mene. Nego, ostavimo sada Alstrome kćeri. Ako već ne možemo da spavamo, ispričajte mi ono čega se pre onog udarca koji ste dobili u salunu niste mogli da setite. Smrću Stenlija Kejnda i njegovog brata Adama, kao i osudom šerifa Henesija i njegovih pomoćnika čini mi se da se ne zatvara krug onih koji su učestvovali u tim zločinima i pljačkama.

– U pravu ste, Apači. Ali da počnem od početka.

Pripalio je traperu cigaretu, pa plamičak prineo svojoj. Povukao je dva puta dim i odpuhnuo ga prema tavanici. Onda je počeo da priča:

– Pre četiri godine moji roditelji su kupili mali ranč u blizini grada Alamogord. Sve pare koje smo imali dali smo za ranč. S početka je bilo teško. Zemlja nije bila za obrađivanje, već samo za uzgajanje goveda. A da biste stvorili stado i utočili ga za prodaju trebalo je dosta novca. Tri godine smo pozajmljivali novac i dokupljivali po nekoliko desetina grla. Krave su se u međuvremenu telile i mi smo pre dva meseca imali blizu hiljadu grla. Otac je računao da ih prodamo u maju kad im je najveća cena. Vrat ćemo dug i ostaće nam još dvesta trista dolara za život i kupovinu novih junadi i teladi. Tako je računao, ali tako nije ispalo.

– Zašto? Niste mogli da prodate stoku?

– Desilo se nešto drugo što će imati veze i sa događajima u kojima ste i vi učestvovali ovih dana.

– Pričajte, Calmerse!

– Tularosa je najveći otkupni centar goveda. Odatle, preko El-Pasa, Meksiko nije daleko i trgovci

prodaju stoku meksičkoj vojsci za mnogo veće pare. Tako smo i mi poterali stado u Tularosu. Nismo mogli da platimo kauboje, pa smo stado oterali samo otac i ja i uz put izgubili dvadesetak grla.

– To i nije mnogo.

– Ne bi bilo, da nismo bili naivni i da smo se raspitali za trgovca koji plaća najvišu cenu. Međutim, mi smo još na prilazima Tularosi nabasali na ljude Džastina Henesija i oni su nas ubedili da njihov gazda plaća najviše.

– Koliko vam je platio?

– Hiljadu osam stotina dolara, što znači da smo dobili dolar i devedeset centi po grlu. Otac je bio zadovoljan. Hiljadu dve stotine dolara trebalo je da damo onima od kojih smo pozajmili novac, a nama bi ostalo četiri stotine. To je lepa para. Međutim, istog dana smo saznali da bankar Pit Lensberi plaća dva dolara i dvadeset pet centi po govečetu. Znači da smo izgubili preko tri stotine dolara.

– Prokleta lopuža!

– Ništa se nije moglo učiniti. Apači. Džastin nas je čak ugostio u svojoj kući i dao nam pratnju od tri čoveka do Slatona. Oni bi nam se, tobože, našli pri ruci ako bi nas napali razbojnici koji su presretali prodavce stoke, pljačkali ih, pa i ubijali. Sećam se da je moj otac onda rekao: "Ovaj Henesi i nije tako rđav čovek. Sam sam kriv što sam prodao goveda a da se pre toga nisam dobro raspitao o ceni."

– Pre toga je Džastin sigurno poslao telegram svom bratu u Kludkroftu obaveštavajući ga o vašem prolasku kroz Slaton.

– U to sada verujem. A to zaključujem i iz onoga što će se potom dogoditi. Jer, samo što smo izjahali iz Slatona i zašli u brda iz šipraga su iskrsla dva čoveka i pripucala na nas. Mene su promašili, a oca su ranili, ali ne teško. Istrgli smo koltove i oni su se dali u bekstvo, i to jedan na jednu, a drugi na drugu

stranu. »Ja ću za onim gore«, doviknuo mi je otac i počeo da puca prema čoveku kog ću kasnije još nekoliko puta sresti. Bio je to Stenli Kejnd. Čovek koga sam ja progonio, a za kog ću kasnije, kad sam vas upoznao, saznati da se zove Al Harvi i da je pomoćnik šerifa iz Kludkrofta. Bezglavo je bežao i uspeo je da mi umakne.

— Znači, ista banda koja će i kasnije presretati rančere, pljačkati ih i ubijati — reče traper ogorčeno. — Šta se dogodilo posle toga?

— Iz pravca u kom je moj otac gonio Stenlija začuo sam dva pucnja iz kolta i krik. Pretrnuo sam jer mi se učinilo da je to bio očev jauk. Napustio sam gonjenje Harvija, koji mi je, kao što rekoх, zametnuo trag i poleteo natrag. Mogao sam i sam nastradati, jer sam bio neobazriv i Stenli me je mogao dočekati kao i oca, u zasedi. To se nije dogodilo, jer ga ja više nisam interesovao. Obavio je svoj zlikovački posao, ubio mog oca i uzeo mu novac.

— Prokleti razbojnici! — planu traper. — Ipak, sad znamo da je inicijator tih napada, ubistava i pljački bio Džastin Henesi, rođeni brat kludkrofskog šerifa Arčija Henesija.

Čalmers nastavi:

— To sam i ja kasnije pomislio. Onda sam, pak, zaključio da su oba napadača bila iz Tularose, da su nas pratili sve vreme dok su s nama bili Henesijevi ljudi ne usudujući se da nas tada napadnu i da su nas napali onda kad su se ovi vratili iz Slatona natrag.

— Jeste li zapamtili lica one dvojice razbojnika?

— Jesam, Apači. Zapamtio sam ih dobro i želeo sam na svaki način da ih pronađem i osvetim oca.

— Kako ste se našli u Tularosi kao pomoćnik šerifa?

— Ranč smo prodali, vratili dug i samo sa četrdeset dolara u džepu doselili se u Tularosu i iznajmili jednu sobu. Šerif Markos Armenda-

ris bio je izvrstan čovek. Tih dana su mu ubili pomoćnika i on me je oberučke prihvatio, utoliko pre što sam bio odličan strelac i što sam veoma brzo potezao kolt iz kubure. Tako sam bar životna pitanja rešio. Posvud sam traži ona dva čoveka, raspitivao se o njima, ali bez uspeha. Niko ih nije znao, ili nije smeo da mi ih pokaže.

— Pomoćnik šerifa ste postali pre mesec dana?

— Tako je.

— Je li za tih mesec dana bilo napada na prodavce goveda?

— Bilo ih je, ali ne na našoj teritoriji od Tularose do Slatona. Napadi su se kao po nekom pravilu dešavali između Slatona i Kludkrofta i Slatona i Honda. Čuli smo da je šerif Arči Henesi mnoge razbojнике pohvatao i povešao, te je zbog toga postao veoma popularan i u našem kraju.

— Interesuje me pljačka Lensberijeve banke — podstaje ga traper, jer je to bio detalj u jednoj celovitoj priči koji nije bio sasvim osvetljen.

— Šerif Armendaris i ja smo bili u kancelariji kad su se čula dva pucnja i krici na ulici — nastavi Čalmers da priča. — Izleteli smo na ulicu. Video sam kako jedan visok čovek ispred banke prebacuje bisage preko sedla svog konja, kako ga uzjahuje, pa pucajući uvis beži. U istom času su još dvojica izletela iz banke. Ljudi pred njom su se uskomešali, a oni su verovatno to shvatili kao njihov pokušaj da ih zaustave, pa su pripucali u ljude. Jedna žena i jedan čovek su ubijeni. Ljudi na ulici je bilo mnogo. Oni su bežali na sve strane i zasmetali nam da pripucamo na razbojнике. Međutim, u tom času za mene je bilo najvažnije to što sam tu dvojicu prepoznao.

— Stenli i Al Harvi?

— Baš tako, Apači. Bili su to ubice mog oca i onaj koji je meni umakao. Proletajući pored nas, Stenli je pucao prema meni i Armenda-

risu, ali nas nije pogodio. Na žalost ja sam ga promašio jer sam pucao sa zemlje po kojoj sam se zakoprcio izbegavajući njegove metke.

– Pošli ste u poteru za njima?

– Da. Šerif Armendaris je povikao onima na ulici: »Ljudi, ko će s nama za razbojnicima?« Javio se samo jedan građanin. Dok smo zasedlali naše konje, oni su bili poprilično odmakli. Nastavili smo da ih gonimo, i gonio bih ih do sudnjeg dana da se nije dogodilo nešto pre toga.

– Na šta mislite?

– Njihovi konji su, verovatno, bili umorni, te se razdaljina između nas i njih počela da smanjuje. Konj šerifa Armendarisa bio je veoma dobar. Izmakao je nama dvojici, a onima se približio na oko dve stotine pedeset koraka. Počeli su da pucaju ne zaustavljajući se. Šerif nije odgovarao. Bio je plegao po konjskom vratu i sve više im se približavao, što je bio slučaj i s nama.

– Ništa ne govorite o onom visokom što je s novcem u bisagama pobeo ispred banke nešto ranije – podseti ga traper.

– Ona dvojica su ga uskoro sustigli, ili ih je on malo sačekao, pa su sada bežali sva trojica ispred nas.

Čalmers zastade da bi povukao dim iz cigarete koja mu je dogorevala između prstiju, pa nastavi:

– Približavali smo se jednom čuviku pod šumom. Pre njega je bilo potrebno sići u dolinu, prejahati njome oko pola milje i uspeti se uz taj čuvik. Šerif i naš pratilac poznavali su teren bolje od onih koje smo progonili, krenuli su udesno i grebenom iznad doline skratili put tako da su se trojica razbojnika u času kad su ovi bili na polovini čuvika, a oko sedamdesetak koraka od šume na njemu približili s desnog boka samo na pedesetak koraka. Ona trojica su stala i pripucala. Naš pratilac je pao smrtno pogoden, dok je šerif bio samo ranjen, ali se i on

našao na zemlju bauljajući po njoj da bi pronašao podesan zaklon.

– Gde ste se vi nalazili za to vreme?

– Jurio sam preko one doline prema čuviku. Sa jednog uzdignuća video sam kako su onaj visoki s novcem i Al Harvi nastavili da beže prema šumi, dok je Stenli dojahao do šerifa Armendarisa, koji nije mogao da pronađe podesan zaklon, skrivajući se iza konja ispalio u njega nekoliko metaka, a jedan metak prema meni, kao opomenu. Imao sam pušku u rukama, kratko sam u trku nanišanio i povukao oroz. Metak mu je skinuo šešir s glave. To kao da ga je uplašilo i on je zaždio za ostalom dvojicom.

– Položaj u kom ste se našli: sam protiv trojice, nije bio zavidan – primeti traper.

– U tom času nisam mislio na sebe. Mislio sam na oca, na ono dvoje ubijenih u Tularosi, na šerifa Armendarisa i na građanina koji nam se pridružio ne znajući da se neće vratiti iz potere. Da ih je bilo i više, čini mi se da bih pojurio za njima – odvrati Čalmers.

– I sam sam toliko puta doživeo takav osećaj – priznade traper.

Čalmers nastavi:

– Sad sam, međutim, bio pametniji. Nisam poterao konja prema šumi za njima, jer sam znao da me čekaju u zasedi da bi se i mene oslobodili. Skrenuo sam ulevo padinom oko brega i našao se na njegovoj drugoj strani. Ispred sebe nisam video nikoga, što je bilo dovoljan znak da se ona trojica nalaze negde na čuviku u zasedi.

Na već dogoreloj cigareti pripalio je onu koju je u međuvremenu savio i pružio je traperu, a on je, pričajući dalje, počeo da savija drugu.

– Ostavio sam konja i nastavio peške da se prikradam vrhu tog brežuljka. Uskoro sam čuo glas jednog od njih: »Možda se uplašio i vratio«. »Bilo bi to najbolje, jer taj momak puca tako dobro, da me umalo

nije ubio«, prepoznao sam Stenlijev glas. »Da ja s parama nastavim put prema Kludkroftu, a vas dvojica ga sačekajte i smaknite?« predložio je verovatno onaj visoki. »Slažem se«, rekao je Stenli. Naći ćemo se kod šerifa. Imao sam samo toliko vremena da strčim do mesta na kom sam ostavio konja, da ga pojašem i sidem u dolinu s druge strane čuvika kroz koju je vodio put prema Kludkroftu, jer smo Slaton bili zao bišli. Možda ćete se zapitati zašto sam tako postupio? Zašto ih nisam napao tamo gore, kad sam po njihovim glasovima mogao da odredim gde se nalaze?

— Iskreno da priznam, na to sam pomislio.

— Zato, Apači, što više nisam mogao da im se približim jer se preda mnom nalazio brisani prostor bez ikakvog zaklona, te taman da jednog i smaknem, druga dvojica bi me ubila.

— U tom slučaju, postupili ste pravilno.

— Gotovo da je ispalo sve kako se samo poželeti može produži Calmers. — Na oko pola milje od čuvika na kom su ostali Stenli i Al, u žbunju kraj puta, sačekao sam onoga s parama. Bio je preneražen kad me je video s koltom u ruci. Ipak nije hteo da se preda. Posegao je za koltom i ja nisam imao drugog izbora nego da ga ubijem i da bisage s novcem prebacim preko onih koje su se već nalazile preko sedla mog konja. Za svaki slučaj sam ih privezao kako ne bi spale, ako dođe do još neke jurnjave.

— Pretpostavljam da su Stenli i Al Harvi čuli pucnje?

— Pogodili ste. Čuli su ih utoliko pre što nisu dugo ostali na čuviku već su krenuli za svojim drugom koji je odneo pare. Kako ću kasnije saznati, taj kog sam ubio bio je Stenlijev brat Adam.

— Dočekali ste i njih u zasedi?

— Sakrio sam se u žbunju kraj puta u želji da pripucam onog časa

kad se dvojica razbojnika pojave. Mržnja, naročito prema Stenliju, bila je u meni tolika da nisam ni nameravao da njega i njegovog kompanjona u zločinima razoržam, vežem i vratim u grad već da ih pobijem kao što se ubija opaka štetočina, koja, ako ostane u životu, može opet doći u priliku da poćini još veće štete. Sve bi se brzo završilo da se nije desilo nešto nepredviđeno.

— Primetili su vas na vreme?

— To ne. Prokleti Adamov konj počeo je da njišti baš kad su se pojavili iza zavijutka i poleteo prema njima. Ugledavši konja bez jahaća, nisu oklevali nijednog časa: jedan je sunuo kroz šumu na jednu, a drugi na drugu stranu. Došlo mi je da vrištim od muke. Izvukao sam vinčesterku i ispalio bar deset metaka u pravcu u kom je nestao Stenli, a zatim isto toliko za Alom Harvijem. Ni to mi nije bilo dosta. Istrgao sam oba kolta i osuo nasumce paljbu. Kad sam prestao da pucam, čuo sam i sa jedne i sa druge strane puta lomljivu granja. Bio je to znak da su i Stenli i Al bezglavo bežali svaki na svoju stranu. Na koju je stranu pobegao Stenli, nisam znao, ali da je Harvi bežao prema Kludkroftu, u to sam bio siguran, i ja sam krenuo u tom pravcu da bih ga uhvatio i pomoću njega došao i do Stenlija.

— Bilo je to prilično naivno, prijatelju — osmehnu se traper. — Zar iz onoga što ste čuli niste mogli da izvućete zaključak da je kludkrofski šerif bio povezan s njima?

— Na to nisam pomislio. Jurio sam za Alom Harvijem. Sa jedne uzvišice ugledao sam ga kako galopira u pravcu grada udaljen od mene više od pola milje. Zaseda mi, znači, s tog pravca nije pretila i ja sam mamuzao konja izvlaćći iz njega i poslednju snagu kako bih se približio razbojniku pre nego što stigne u grad.

— Još uvek niste jahali nad Indijanskim klancom? — upita traper.

— Upravo sam se nad njim nalazio. Put je tu, kao što i sami znate, uzan i malo usečen u breg, te se ovaj odozgo nad njim nadnosio, dok je dole zjapila poprilična strmina puna kamenja. Zvečarku, koja se najednom našla ispod nogu mog konja, nisam odmah video. Video sam je u magnovenju kad se on već bio propeo na zadnje noge i umesto da je preskoči okrenuo se u vazduhu prema provaliji. Izgubio je tlo pod nogama i mi smo se naglavce počeli kotrljati niz strminu. Bio sam svestan svega sve do trenutka kad sam glavom naleteo na onu stenu u podnožju... Ostalo znate, Apači, iz priče Stajlsa Glenmora koji mi je pritekao u pomoć pre nego što sam iskrvavio.

Traper ugasi ostatak cigarete.

— Dakle, to je ta priča. Prema tome, Čalmerse, naš posao još nije završen.

— To vidim i sam.

— Novac treba vratiti Pitu Lensberiju, a Džastina Henesija optužiti za saučesništvo u ubistvima i pljački rančera, kao i Lensberijeve banke. Sad smo tek sigurni da je njegov poslednji telegram upućen šerifu Henesiju bio zapravo sugestija za pljačku Lensberijeve banke, kako bi ovaj ispao iz trke u kupovini tog velikog krda goveda.

— To neće biti lako, Apači. Džastin Henesi ima veliki broj plaćenika.

— Dragi prijatelju, kad se glavni nađe iza rešetaka, ostali se, spašavajući svoju kožu, kao plašljive ovce razbeže na sve strane. Zato treba požuriti u Kludkroft po novac i po Ala Harvija, jer će nam taj lupez biti potreban u Tularosi.

Sledećeg jutra, posle doručka, bili su se pred kućom okupili svi Alstromovi da isprate slavnog traperera iz Teksasa i pomoćnika šerifa iz Tula-

rose, koji su ih spasili velike sramote.

Među njima se nadoše i tri sina Alstromovog suseda Martina Stentona: Van, Mišel i Oliver. Onaj prvi pride Nensi i uhvati je za ruku, a zatim obgrli oko ramena.

— Celog života ćemo se nas trojica hvaliti da smo u jučerašnjoj tuči u Švedaninovom salunu bili na strani slavnog Apači — Toma — reče uz zvonak smeh Van Stenton.

— A mi, na našu žalost, na suprotnoj — javi se Rjuben Alstrom. — Ali ko bi mogao i da pomisli da je Stenli Kejnd onakav lupez! Apači, i vi šerife Čalmerse, nadamo se da se ne ljutite na nas i da nas nećete zadržati u rdavoj uspomeni?

— Da se ljutim! — povika Čalmers. — Ja sam bezgranično zahvalan onome od vas trojice što me je onako odalamio stolicom po glavi i vratio zdravoj pameti.

— A meni pružio priliku da te lečim i da se brinem o tebi — ubaci Adela i priljubi se uz njega.

— Moram da priznam da sam vas ja udario — ubaci Brajan kao da se izvinjava i pored onoga što je Čalmers rekao u vezi s tim.

Alstrom kašljucnu i pride Čalmersu i svojoj najstarijoj kćeri.

— Rekao bih, momče, da tebi šerifski poziv nije baš prirastao za srce? — upita.

— Iskreno da priznam, nužda me je na to naterala — priznade ovaj.

— Moja Adela mi je ispričala nešto o nekom vašem sinočnjem razgovoru i međusobnim izjavama i obećanjima, pa ako i ti gajiš ista osećanja prema njoj, mani se šerifске zvezde i dodi na moj ranč. Zemlje imamo toliko da je ne uspevamo da obradimo, pa će mi moji zetovi — pogleda iskosa Čalmersa, pa Vana Stentona — dobro doći. Osim toga, žena mi je odavno umrla i tvoja majka, Čalmerse, dobro će doći da vodi celo domaćinstvo uz veliko poštovanje svih nas. Šta kažeš na to, momče?

— Kažem da sam polaskan vašim pozivom i presrećan, gospodine Alstrome. Još ako Apači Tom pristane da nam bude kum, baš kao i Vanu i Nensi, u tom slučaju imaćemo razloga da budemo još radosniji.

— Obećavam! — prihvati ovaj. — Samo da ja i Čalmers obavimo još jedan poslić u Tularosi i eto nas ponovo na vašem ranču, Alstrome.

Razdraganost dostiže vrhunac kad se posle toga Alstrom obrati traperu:

— Ne zaboravite, Apači, da ja imam još jednu kćer, Doli.

Traper se trže, ali se i brzo snade.

— Lutalica, kakav sam ja, Alstrome, ne bi bio pravi muž za tako lepu devojkicu kakva je Doli. Ona zasluhuje čoveka koji će biti vezan za zemlju i porodicu, kao što su Čalmers, Van, Mišel i Oliver — pogleda na ostale Stentonove izvlačeći se iz klopke koju mu je rančer bio vešto nabacio, pa uzjaha vranca i potera ga što je brže mogao plašeći se još nekog predloga sličnog prethodnom.

Posle nekoliko koraka se okrenuo.

U grupi ispred kuće Alstrom i njegova supruga stajali su pozadi. Ispred njih njihovi sinovi, a ispred ovih Van i Nensi, Mišel i Doli, dok je Adela stajala ispred svih i nije prestajala da maše maramom sve dok se nisu izgubili iza zavijutka.

Kad je traper vrancu malo pritegao uzde da bi ga Čalmers sustigao, čuo je kako ovaj pevuši, da bi mu potom postavio pitanje.

— Jeste li se kad ženili, Apači?

— Nisam, ali je dva puta malo trebalo, pa da mi se to desi — odvratio je ovaj sa nekom setom u glasu. — Prva se zvala Barbara, imala je divnu crnu kosu i zelene oči, bila je veoma lepa i imala samo osamnaest godina. Mislim da sam joj se takođe dopadao.

— Zašto se niste njome oženili?

— Čuli ste malopre moj izgovor koji sam izrekao pred Alstromom.

— Koja je bila druga?

Traperovo lice se ovog puta smračilo.

— Bila je prekrasna i ličila je pre na tvorevinu ljudske mašte, nego na stvarno biće. Zvala se Montalka. Bila je setra Melcoreha, poglavice malobrojnih Acteka skrivenih u gudurama Gvadalupe.

— Zašto se njome niste oženili?

— Poginula je štiteći me svojim telom od strele koju je jedan njen saplemenik odapeo na mene — odgovori traper i punih petnaest narednih minuta ne progovori ni jednu reč.

21.

NOĆ PUNA RADOSTI I IZENADENJA

Upravnik pošte u Kludkroftu Volf Valdman uzviknuo je od uzbuđenja kad je oko devet sati naveče otvorio vrata na svojoj kući i ugledao Apači-Toma i za njega još uvek bezimenog pomoćnika šerifa iz Tularose.

Nekoliko minuta je proteklo dok su Valdmanu ispričali šta se u međuvremenu dogodilo, da bi ih potom obavestio o nečemu što je bilo veoma važno i što je u nadmetanju za najveće krdo goveda koje je prispelo baš toga dana iz Arizone, da bi se nadmetanje održalo sledećeg, trebalo da odigra odlučujuću ulogu.

— Juče je od Džastona stigao jedan, a jutros još jedan telegram za bivšeg šerifa. Sadržina im je gotovo identična i znam je napamet: »Zašto se ne javljaš? Je li ispalo sve kako treba? Sutra je nadmetanje za najveće do sada prispelo krdo. Moram pobediti. Voleo bih da budeš ovde i da mi doneseš ono što mi pripada. — Džastin«.

1) Pročitajte »APAIČI TOM I BARBARA«, sveska br. 707. — Prim. izdavača.

2) Pročitajte »APAIČI TOM I MONTALKA«, sveska br. 743. — Prim. izdavača.

Upravnik pošte se zatim maši za džepić na svom prsluku i iz njega izvuče ispresavijani listić hartije.

— Ovo je poslednji telegram koji sam primio u toku popodneva — reče. — Na ona dva telegrama sam odgovorio umesto Henesija, da Džastinu ne bi bilo sumnjivo što se ne javlja. Napisao sam: **»Sve je u najboljem redu. Ubeđen sam da će to krdo biti tvoje. Na žalost, sprečen sam da dođem«.**

— Odlično! — povika traper. — Ništa neće posumnjati, a to je veoma važno.

Valdman mu pruži onaj listić hartije.

— Ovaj treći telegram me malo zbunjuje i dobro je što ste ovde da ga odgonetnete.

Traper ga pročita naglas:

»Tvoj odgovor me je smirio. Ali, kako to misliš da ne možeš da dođeš sutra u Tularosu? Ako je tako, pošalji mi mojih deset hiljada dolara jer bez njih ne mogu ništa da učinim. Čovek s novcem mora biti ovde do devet ujutro, jer je nadmetanje zakazano za deset. — Džastin«.

— Šta kažete na takav tekst, Apači? — upita Valdman.

— Kažem da je sve jasno. Bolji dokaz o Džastinovom učešću u pljački Lansberijeve banke nije nam potreban.

— Priznajem da mi nije sve jasno — sleže upravnik ramenima i zbunjeno se osmehnu.

— Džastin je planirao napad na banku, a Henesi je dao ljude: jednog svog pomoćnika i dvojicu braće Kejnd. Bilo ih je, znači, ukupno pet. Opljačkana suma iznosi pedeset hiljada dolara i ako se ona подели na pet jednakih delova, svaki je trebalo da dobije po deset hiljada.

— Grom i pakao! — povika Čalmers. — Ako je nadmetanje sutra, to znači da bismo mi morali biti tamo s novcem za Lansberija još ujutro.

— Tako je.

— Hoće li nam konji izdržati? Celog dana smo danas jahali na njima.

— Glavno je da ćemo mi izdržati. A što se konja tiče, zamenićemo ih ovde. Pošto ćemo se posle obavljenog posla vratiti kroz Kludkroft na putu za ranč tvog budućeg tasta, tada ćemo uzeti naše konje.

— Dok vas dvojica večerate, ja ću se pobrinuti za odmorne konje — reče Valdman.

— Treba još nešto uraditi — zadrža ga traper. — Prvo daćete, mi kopije svih telegrama koji su poslednjih dana stigli od Džastina Arčiju Hensiju. Zatim, pronadite sudiju i ovdašnjeg bankara. Bankar treba da nam preda deponovanih pedeset hiljada dolara, a sudija da dozvoli da povedemo Ala Harvija, kog ćemo dan — dva kasnije vratiti.

Sve je bilo brzo obavljeno. Sa pedeset hiljada dolara u bisagama, telegramima u džepu i na odmornim konjima traper, Ferli Čalmers i bivši pomoćnik šerifa Al Harvi izjahše iz Kludkrofta samo pola sata pošto su prva dvojica u njega ujahali.

U Tularosu su prispeli u rano svitanje. Grad je još spavao. Samo se odnekud čula rika goveda.

Prolazeći pored jedne kuće na početku grada, Čalmers zamoli traperu da ga za trenutak sačeka. Prišao je jednom prozoru prema ulici i ne silazeći s konja zakucao.

Prozor se otvori i na njemu se pojavila sredovečna žena koja prigušeno vrisnu, i od iznenađenja, i od radosti.

— Ferli sine! Živ si! Armendaresa i Hopkinsa su našli mrtve.

— Dobro sam, majčice. Sve se završilo kako treba, zahvaljujući mom prijatelju — pokaza na traperu. — Donosimo opljačkani novac. Pripremi dobar ručak, jer ćemo imati gosta. Tada ću ti saopštiti jednu radosnu vest. A o ovome

što sam ti rekao ne govori nikome. Čak ni to da sam ti se javio.

Žena je htela još nešto da kaže, ali on je sa traperom već jahao prema velikoj kući što se nazirala udno ulice.

*

U sobi bankara Pita Lensberija koji se s mukom oporavljao od onoga što ga je zadesilo gorela je petrolejka, kad ga je njegov čovek obavestio da dva čoveka, čija lica nije mogao da razazna u mraku, ali zna da je jedan od njih traper ori-jaškog stasa, žele odmah da razgovaraju s njim u vezi sa nadmetanjem za krdo goveda iz Arizone.

— O tome neka razgovaraju sa Džastinom Henesijem — promrm-ljao je. — Ja sam na svoju veliku žalost ovog puta ispaio iz igre, a ko zna da li ću se ikad oporaviti i zdravstveno i finansijski.

— To se još ne zna, gospodine Lansberi — začu se zvonak glas od vrata i bankar ugleda tog trapera o kom mu je njegov čovek govorio kako ulazi u sobu.

Tek kad se on pomače u stranu, iza njega se pojavi pomoćnik šerifa sa bisagama preko jedne ruke.

Bankar razrogači oči.

— Ferli, živ si! — zagrcu, a uža-gren pogled mu se zadrža na bisagama.

— Živ, gospodine Lensberi. Uz to vam, zahvaljujući Apači Tomu iz Teksasa — stavi slobodnu ruku na traperovu mišicu — vraćam opljačkanih pedeset hiljada dolara uz napomenu da su od trojice pljač-kaša dvojica mrtvi, dok je ovaj momak — mahnu rukom prema vezanom Alu Harviju — koji je ta-kođe učestvovao u pljački, već osu-đen u Kludkroftu na dugogodišnju robiju.

Kao skamenjen, nekoliko trenu-taka je Lansberi zurio čas u tra-pera, čas u Čalmersa. Onda mu suze grunuše na oči, da bi odmah posle toga prsnuo u smeh i brzo

obrisao lice, pa prišao ormanu i iz njega izvadio bocu s viskijem i čaše.

— Zna li šta ovo znači za mene, prijatelji moji — govorio je dok je sipao piće. — Prvo, evo, odmah sam ozdravio, drugo...

— Znamo — upade mu Čalmers u reč. — Danas je nadmetanje, a to znači da ćete moći da učestvujete.

— Preko petnaest hiljada grla su u pitanju. Imao sam nešto novca, ali to nije značilo ništa. Džastin bi ih prisilio mnogo nižom cenom od realne da prodaju goveda. Sada, kad zahvaljujući vama imam do-voljno novca za otkup platiću vlas-nicima po običaju više nego što bi to učinio i mogao Džastin i iko drugi.

— To je pošteno — složi se traper.

— Ali od Džastina Henesija ovog puta uopšte ne treba da zazirete. On se neće ni pojaviti kao vaš kon-kurent.

— Šta hoćete da kažete, Apači?

— To da će on imati velikih briga od kojih će ga glava veoma zaboleti. Kad počinje nadmetanje?

— U deset. Nešto moram da vam kažem. Džastinovi ljudi cele noći okupljaju i čašćavaju vlasnike krda pripremajući ih za Džastinovu po-nudu.

— Ništa mu to neće pomoći. Ipak, za ono što mi pripremamo njemu, potrebna nam je i vaša pomoć.

— Učiniću sve što tražite, prijate-lji moji! — povika presrećni ban-kar.

— Pošaljite nekoga po sudiju. Treba da dođe odmah ovde. Čuo sam da je on pošten čovek?

— Veoma je star, ali od njega po-štenijeg nećete naći — složiše se i bankar i Čalmers.

— Pozovite još dvojicu građana da prisustvuju kao svedoci izjavi koju će dati Al Harvi doskorašnji pomoćnik šerifa iz Kludkrofta Ar-čija Henesija, rođenog brata Dža-stina Henesija.

— U redu, Apači.

- Koliko Džastin ima ljudi?
- Desetak.
- A vi?
- Šest.
- Sa mnom i šerifom Čalmer-
som, jer on to i jeste sve dotle dok
ne izaberete novog šerifa, biće do-
voljno. Dakle, Lensberi, kad dove-
dete sudiju i dvojicu građana – sve-
doka, te oni čuju izjavu ovog lupeža,
izložicu vam plan završne akcije.

Bankar ponovo zagrcu:

– Apači, Čalmerse, kako da vam
zahvalim i kako da vam se odužim?
Molim vas da i jedan i drugi raču-
nate na lepu sumu koju ću u znak
zahvalnosti što ste mi vratili novac,
izdvojiti za vas iz ove gomile.

Apači se nasmeja.

– Meni, Lensberi, novac nije po-
treban, jer ga ja od prodaje krzna i
pronadenog zlata imam dovoljno.
On će, međutim, dobro doći ovom
mladom čoveku koji će kroz neki
dan zaplivati u bračnu luku sa jed-
nom divnom ženom – pljesnu Čal-
mersa po ramenu koji pocrvene
kao stidljiva devojka.

Bankar posla čoveka po sudiju i
dvojicu svedoka, a njih četvorica
posedaše oko velikog stola.

22.

EPILOG

Na prostranom polju između za-
padnog dela Tularose i reke Hondo
nalazio se ograđen koral koji je
mogao da primi i dvadeset hiljada
grla stoke. Ovog puta ih je bilo
samo malo manje od tog rekordnog
broja.

Pet udruženih vlasnika iz Ari-
zone doteralo je ogromno krdo zna-
jući da će u Novom Meksiku dobiti
bolju cenu od one koju bi dobili u
svojoj Arizoni. Celu proteklu noć su
goveda prolazila prema koralu
kroz uzan hodnik kroz koji su mo-
gla proći najviše dva govečeta pred
budnim očima brojača: dvojica s
jedne i dvojica s druge strane tog
hodnića. Kad su se u zoru sva go-

veda našla u koralu, zbir i jednih i
drugih brojača bio je istovetan: u
koralu se nalazilo tačno osamnaest
hiljada dva grla, koliko se nikad do
tada nije okupilo u Tularosi.

Sam čin nadmetanja bio je sveča-
nost za ceo grad. Oko podignute
ukrašene tribine sagrađene dve sto-
tine koraka dalje od krda da muk
goveda ne bi remetio normalan tok
posla, bio se okupio ceo grad: i
muško i žensko, i staro i mlado.

Na tribini se nalazio samo jedan
sto i iza njega stolica.

Iako je sam čin nadmetanja tre-
balo da otpočne u deset sati, stari
sudija, koji je rukovodio tokom
kupo-prodaje već u devet sati se
nalazio za stolom, jer je u tih šezde-
setak minuta trebalo obaviti još
neke neophodne radnje od kojih je
zavisilo učešće u nadmetanju.

S obzirom na veliku sumu novca
koja je učestvovala na nadmetanju,
komandant pograničnog garni-
zona iz tvrđave »Santa Marija« bio
je umoljen da pošalje vod konja-
nika radi obezbeđenja i održavanja
reda i mira, kao i normalnog odvij-
anja nadmetanja. To utoliko pre, jer
je i sam garnizon bio zainteresovan
da otkupi nekoliko stotina goveda
za svoje potrebe.

Ispred tribine se nalazilo neko-
liko onih što su nameravali da
učestvuju u nadmetanju. Među
njima je bio i Džastin Henesi u
svom prazničnom odelu i s cvetom
u reveru sakoa, okružen šestori-
com svojih ljudi.

Na Džastinovom licu se ogledala
velika uznemirenost. Svakog tre-
nutka bi se uspinjao na prvu stepe-
nicu tribine i bacaog pogled unao-
kolo i u daljinu kao da nekoga
traži. Ta uznemirenost se posebno
pokaza kad sudija ustade, izvadi
kolt i sa tri ispaljena metka smiri
gomilu.

– Građani Tularose – povika
staračkim treperavim glasom koji
se povremeno prelamao – da vas
podsetim na pravila nadmetanja,

iako ih svi vi sigurno znate. Prvo, na nadmetanju ima pravo svaki onaj koji mi dokaže da raspolaže sa onoliko novca koliko iznosi cena celog krda računajući da je početna vrednost jednog govečeta dolar i po. Pošto je komisija ustanovila da se u koralu nalazi osamnaest hiljada dva grla, to znači da svaki učesnik treba da mi pokaže dvadeset sedam hiljada tri dolara. Licitira se celo krdo. Niko ne može otkupiti samo jedan deo goveda. To su naša ustaljena pravila. Je li jasno?

— Jeste! — grmnu odasvud.

— Onda, neka jedan po jedan od onih koji imaju toliko novca koliko sam rekao da je potrebno, pristupe.

Jedan debeljko noseći platnenu kesu pope se na tribinu i stavi je pred sudiju.

— Je li tačno? — upita ga sudija.

— Tačno koliko ste rekli — odvrati ovaj.

— Sad ću ja da proverim. Znaš ti i da se zbuniš u brojanju Dikinsone — izazva starac smeh onih oko tribine.

Novca je bilo tačno onoliko koliko je bilo potrebno za početno nadmetanje i Dickinson ponosno side s tribine i umeša se među svoje ljude.

Apači, koji se u tom času nađe sa šestoricom Lensberijevih ljudi iza Džastina i njegovih telohranitelja, ču kako ovaj besno reče:

— Ne pošalje li mi novac na vreme te izgubim pravo na nadmetanje, tako mi boga, ubiću ga, makar što mi je rodeni brat.

Samo što je to rekao, oseti nečiju šaku na svom ramenu. Okrenu se i pred sobom ugleda snažnog traperu u odeći od jelenske kože.

— Šta hoćeš? — odbrusi nervozni Džastin.

— Rekoše mi da si ti Džastin Hennesi — odvrati traper.

— Jesam. Pa?

— Ako si ti taj, onda imam jedan paketić za tebe.

— Od koga? — zablistaše najednom Džastinove oči.

— Od šerifa iz Kludkrofta. — Zamolio me da ti ga predam do devet sati i ja sam konja dobro izmorio dok sam stigao.

Izvadi smotuljak uvijen u krpu i prevezan unakrst kanapom.

— Ne znam šta je to, ali on mi je dao baš to za tebe.

Nervoznim prstima Džastin smače kanap i razvi krpu. Pojavi se paketić s novčanicama od po pedeset dolara s gornje i donje strane uvezen dobro kanapom, ispod kog je bila podvučena hartijica na kojoj je pisalo: 10.000.

Razdragani Džastin izvadi iz džepa deset dolara i pruži ih traperu.

— Evo ti, pa se napij.

— Hvala ti, ali ja ne naplaćujem svoje usluge. Bilo mi je posebno zadovoljstvo, da ti na vreme donesem taj paketić, jer šerif reče da ćeš mu se mnogo obradovati.

Utom se javi sudija:

— Džastine, šta čekaš? Hoćeš li učestvovati u nadmetanju ili nećeš?

— Kad ja nisam učestvovao, sudijo? — uzvрати ovaj, pope se na tribinu, pa pošto izvadi iz jednog džepa već pripremljenih sedamnaest hiljada tri dolara, iz drugog izvadi paketić koji je dobio. — U ovom paketu ima tačno deset hiljada dolara, sudijo.

Sudija izbroja najpre onu prvu sumu.

— Tačno je — reče. — Da prebrojim još taj paketić. Što si ga, kog davola ovako uvezao? — ljutnu se, izvadi nožić i prereza kanap.

Paket se rasu, a dvojica ljudi što su stajali jedan naspram drugog zanemeše od zaprepašćenja. Osim one dve novčanice od po pedeset dolara što su se mogle videti s jedne i druge strane paketića sve ostalo, je bio isečeni novinski papir iste veličine.

— Džastine! — grmnu sudija — ovome se nisam nadao od tebe. —

Zar si mislio da tvoje pare neću prebrojati i da ćeš moći da me prevariš?

— Ja... ja ne znam šta ovo znači — mucao je Džastin Henesi, a onda se okrenu tražeći nekog u gomili: — Gde je onaj traper? Pronađite ga odmah — drao se prema mestu na kom su se maločas nalazili njegovi ljudi, pa skupivši novac strča s tribine.

Za to vreme ispod tribine desilo se nešto što Džastin nije video. Onog časa kad se on uspeo na tribinu odnoseći novac, šest njegovih ljudi osetiše kako im se cevi koltova zabadaju odzadi među rebra i kako svakome od njih neko izvlači oružje iz kubure. Bili su to ljudi bankara Lensberija, koji su obavili svoj deo posla.

Drugi deo obaviše vojnici. Po jedan vojnik probi se kroz zbunjenu gomilu odvođeci po jednog Džastinovog čoveka.

— Gde je taj prokleti traper? Gde su moji ljudi? — drao se i dalje Džastin zverajući na sve strane.

Mali rastom, nije mogao da vidi preko glave okupljenog sveta, pa se osećao kao u kavezu. I kad pokuša da se probije iz tog kaveza na čistinu, jer je počelo da ga steže u grudima i guši u grlu, opet oseti nečiju šaku na ramenu, ali ne onako laku kao prošli put, već tešku kao olovo, koja ga je naprosto prikivala za tlo. Istog časa mu neko izvuče kolt i on ču onaj isti glas:

— Mene tražiš Džastine?

Uspeo je s mukom da se okrene k njemu.

Traper je stajao pred njim i smeškao se. Onda mu je razgrnuo sako i iz unutrašnjeg džepa izvukao jedan damski pištolj.

— Šta sve ovo ima da znači? Ko ste vi? — pokaza trgovac ovog puta više poštovanja oslovljavajući ga sa »vi«. — Onaj paket vam nije dao moj...

Hteo je da kaže »brat«, pa je brzo dodao:

— Nije vam ga dao šerif iz Kludkrofta?

— Tačno je da mi ga nije dao tvoj brat Arči. Nije mi ga ni mogao dati, jer je juče obešen. Uostalom, čućes uskoro sve.

Zverao je na sve strane tražeći svoje ljude, pa u jednom trenutku pokuša da se otrgne i da pobegne. Nije mu pošlo za rukom. Traper ga je sustigao u dva skoka i čvrsto stegao za mišicu.

Uto se javi sudija:

— Ima li još koga koji bi se nadmetao?

— Ja — viknu neko iz gomile.

Ljudi se razmakoše i pred tribinom se pojavio bankar Pit Lensberi u pratnji pomoćnika šerifa Ferlija Čalmersa, koji je nosio bisage s novcem.

Bankar dađe znak traperu da se zajedno s Džastinom popne na tribinu. Zatim reče tako glasno da su ga čuli svi oni što su se bili okupili:

— Sudijo Mek-Viljemse! Dragi moji sugrađani! To što ću se nadmetati u kupovini ovih goveda i što ću, siguran sam, vlasnicima ponuditi najvišu cenu treba da zahvalim dvojici ljudi koji su likvidirali pljačkaše moje banke i vratili mi svih pedeset hiljada dolara, koliko je pre nekoliko dana odneseno. Ta dvojica ljudi su pomoćnik pokojnog šerifa Armendarisa, Ferli Čalmers i čuveni traper iz Teksasa Apači Tom.

Kakav je to bio urlik koji se prolomi iz stotina grla i kako je Džastin Henesi u tom času izgledao mizeran i sićušan!

Da bi ih smirio, sudija ispali tri hica iz svog kolta, pa objavi:

— Pre nego što otpočne nadmetanje želim da izjavim da je Džastin Henesi pokušao da me obmane i da umesto deset hiljada dolara proturi samo dve novčanice od po pedeset, dok je između njih bio isečen novinski papir. S obzirom da tako ne raspolaze sumom dovoljnom za početno nadmetanje, on gubi pravo da učestvuje. U stvari, Džastin He-

nesi bi izgubio to pravo i zbog nečega drugog. Zahvaljujući dokazima koje su mi pre dva sata podneli Apači Tom i Ferli Calmers, kao i datoj izjavi Ala Harvija, pomoćnika šerifa Arčija Henesija iz Kludkrofta, rođenog Džastinovog brata, otkrivena je velika i prijava mahinacija koju su organizovali i izvršavali Džastin i njegov brat Arči. O detaljima će vas obavestiti na sudenu Džastinu Henesiju i nekolicini njegovih ljudi koje će se održati sutra. Dotle, šerife Calmersu, vodi ih u zatvor.

Calmers uhvati Džastina za sako na ramenu, pa ga odvede prema mestu na kom su, opkoljeni vojnicima, sedeli šestorica njegovih ljudi.

— Konstatujem — ču se iznova starački sudijin bariton — da u nadmetanju učestvuju četiri čoveka: dućandžija Kirk Sliter, zatim vlasnik hotela »Alhambra« Raul Mendoza, trgovac Hauard Denver i bankar Pit Lensberi. Početna cena po jednom govečetu je dolar i po. Ko da više ?

— Dolar i šezdeset centi — javi se Mendoza.

— Dolar i sedamdeset — povisi Denver.

— Dolar i osamdeset — javi se posle kraće stanke Sliter.

— Dolar i devedeset — izbaci novu ponudu Mendoza.

Tada se oglasi i bankar Lensberi:

— Da prekratimo, prijatelji, i da ne mučimo ove ljude koji su prevailili dug put i na putu izgubili mnogo grla. Želim da im ponudim onoliko koliko sam do sada uvek nudio odgajivačima goveda. Nudim im po grlu dva dolara i dvadeset pet centi. Tajac.

Onda gundanje razočaranih učesnika u nadmetanju.

Potom eksplozija radosti vlasnika i goniča stoke, koji počеше da podvriskuju, da bacaju šešire uvis i da prazne koltove. To potraja nekoliko trenutaka.

Sudija, koji je znao da u svom koltu nema više nijednog metka, uze traperov i iz njega ispali svih šest metaka dok ne smiri ljude.

— Dužan sam da upitam — razdra se — da li neko daje više od Lensberijeve ponude ?

— Izgleda da ti je do šale, sudijo?

— nasmeši se kiselkasto Mendoza.

— Onda konstatujem da je krdo kupio Pit Lensberi.

*

Sledećeg dana je suđeno Džastinu Henesiju. Zahvaljujući kopijama telegrama i, naročito, svedočenju Ala Harvija koji se nadao da će mu kazna biti smanjena pa je ispričao sve što je znao o sprezi dva brata u zločinu, Džastin Henesi je osuđen na petnaest godina robije s teškim fizičkim radom. Izbegao je konopac samo zato što nije dokazano da je ikoga od onih nesrećnika što su nastradali on lično ubio.

Gradani Tularose bili su ožalošćeni kad su čuli da njihov hrabri zamenik šerifa ne samo da ne prihvata dužnost šerifa, već i da odlazi, iz grada.

Pa ipak, kad je sutradan sa majkom, Apači-Tomom i vezanim Alom Harvijem napuštao Tularosu, ispratili su ga samo dva čoveka: bankar i sudija. Prvi mu je u znak zahvalnosti predao hiljadu dolara. Stari, samohrani sudija otkao je s prsluka zlatan lanac i iz džepića izvukao zlatan sat.

— Ja neću još dugo — rekao je. — Ovaj sat je pripadao mom ocu i nameravao sam da ga ostavim sinu. Oženio sam se kasno. Žena mi je umrla na porođaju, a sin, koji bi sada bio tvojih godina, Ferli, umro je nedelju dana kasnije. Ponekad čovek s čovekom proživi godine i godine, a da ga ne upozna i ne zavoli. Ti si bio samo dva meseca među nama i svi smo te zavoleli. Zato uzmi ovaj sat i seti se ponekad starog sudije iz Tularose koji je proživio život, a da za sobom nije ost-

avio nikakvog vrednog traga dostojnog sećanja. Često se pitam da li ima smisla da se takav čovek uopšte rodi!

Okrenuo se traperu i obema šakama stegao njegovu ruku.

— Apači, drago mi je što smo se sreli. Nasuprot meni, ako je neko trebalo da se rodi da bi slabima pomagao, a zlikovce privodio deliocima pravde, priroda je učinila veliku stvar što vas je sazdala na ovom svetu. Poživite još dugo, prijatelju, na radost i sreću onih kojima bi vaša pomoć mogla biti potrebna.

Kola, u kojima su se nalazili gospoda Čalmers, njen sin i Ferli i Al Harvi krenuše.

Za njima je jahao Apači Tom u kome su se smenjivale dve vrste raspoloženja: zadovoljstvo što je još jednom pravda pobedila i razbojnička banda dobila zasluženu kaznu, i seta koju mu je ulio taj usamljeni, bez igde ikoga, starac. Kao da je hteo da ga upozori na to da čovek može živeti sam dok je mlad i snažan, ali da su starost, a naročito samoća, najveći teret.

K r a j

U SLEDEĆEM BROJU

G. F. UNGER

BELINDŽEROV PONOS

»Bez reči, Belindžer je otkopčao opasač i nonšalantno ga uhvativši za jedan kraj, pokušao da ga odbaci od sebe, u nadi da će zavarati protivnika. Trik je uspeo. U trenutku neopreznosti, kada Ešlandova puška nije bila uperena u Meta, ovaj je munjevito ispružio ruku i odgurnuo cev od sebe. Metak je opalo i zabio se u zid. Belindžer je zatim pojurio za Ešlandom. . .«